

Turun Kakolanmäki 2025

- Kakolanmäen historiallisen vankila-alueen jatkokäyttö ja sen erilaiset
tulevaisuuskuvat ja -toiveet

Anne Nieminen

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kansatiede

Turun yliopisto

Pro gradu -tutkielma

Marraskuu 2012

TURUN YLIOPISTO
Humanistinen tiedekunta
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

NIEMINEN, ANNE: Turun Kakolanmäki 2025 -Kakolanmäen historiallisen vankila-alueen jatkokäyttö ja sen erilaiset tulevaisuuskuvat ja -toiveet

Pro gradu -tutkielma, 106 s. 4 liitesivua
Kansatiede
Marraskuu 2012

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella Turun kaupungin Kakolanmäen vankila-alueen tulevaisuutta ja jatkokäyttöä. Kakolanmäellä sijaitsee kolme vankilaa – keskusvankila eli Kakola, lääninvankila ja vankimielisairaala – sekä työntekijöiden asumuksia. Vankilan vanhimmat rakennukset ovat vuodelta 1853. Vankila oli toiminnassa aina vuoteen 2007 asti, jolloin Kakolanmäki tyhjentyi ja vangit siirrettiin uuteen paikkaan. Koko vankilamäki on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja museoviraston suojelema. Rakennusten ja Kakolanmäen uudesta käytöstä on puhuttu paljon. Kakolanmäelle on kaavoitettu uudisrakennuksia asuinkäyttöön, ja myös vankilarakennuksille on pohdittu uutta käyttöä. Varmoja suunnitelmia vanhojen rakennusten uusiokäytöstä ei ole tehty vielä, eikä uudisrakentamista aloitettu syksyllä 2012. Tutkimuksen tarkoituksena on pohtia, mitä käyttöä vanhoihin rakennuksiin voisi tulla ja millaiseksi Kakolanmäen alueen toivottaisiin kehittyvän. Tutkimuksen metodina käytän tulevaisuudentutkimuksen Delfoi-paneelia, jossa vastaajat kertovat mielipiteensä Kakolanmäen tulevaisuudesta. Vastauksista nousi esiin erilaisia teemoja, joita käsittelem työssäni.

Delfoi-vastaajat kokivat Kakolanmäen tärkeänä osana Turun kaupunkikuvaa ja turkulaista identiteettiä. Kakolanmäen toivottiin pysyvän kaupunkilaisille avoimena tilana, jotta ihmiset voisivat hyödyntää alueella sijaitsevaa puistoa sekä tutustua vankilarakennuksiin. Vastaajat toivat esiin, että alueen monipuolinen käyttö on tärkeää ja alueelle pitäisi saada niin kulttuuritoimintaa kuin kaupallista käyttöä. Matkailukäytössä toivottiin Kakolanmäen pitkän historian hyödyntämistä. Uhkakuvana nähtiin “Turun tauti” – vanhojen rakennusten purkaminen uusien, rumina pidettyjen rakennusten tieltä – ja suunnittelijoiden pelättiin tuhoavan alueen nykyisen ilmeen. Pelkona oli myös, että Kakolanmäkeä hyödynnetään liikaa vain kaupallisuuden ehdoilla, samalla unohtaen kulttuuri ja alueen historia.

Kakolanmäki linkittyy osaksi kaupunkisuunnittelua. Historiallisille tiloille on usein keksitty uutta käyttöä vanhan käyttötarkoituksen poistuttua; alueen arvo on noussut ja tiloihin on saneetattu kulttuuritiloja tai asuntoja. Kakolanmäen kohdalla on käyty keskustelua siitä, kenellä on oikeus suunnitella ja hyödyntää kaupunkitilaa sekä tuoda mielipiteensä esiin.

Asiasanat: vankila, Kakola, kaupunkisuunnittelu, Delfoi, tulevaisuudentutkimus, rakennettu kulttuuriympäristö, gentrifikaatio, Turun tauti

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusaiheen esittely ja aiheen rajaus	1
1.2 Rakennettu kaupunki tutkimuskohteena	4
2. TUTKIMUSKYSYMYKSET JA MENETELMÄT	7
2.1 Tutkimuskysymykset	7
2.2 Tulevaisuusnäkökulma	8
Delfoi-menetelmä	9
Tutkimuksen toteutus	11
eDelfoi	14
3. TUTKIMUSAINEISTOT	18
3.1 Tutkimusaineisto	18
3.2 Delfoi-metodin vahvuudet ja heikkoudet	20
3.3 Aineiston kritiikki	21
4. VANKILAJÄRJESTELMÄN JA TURUN KAKOLANMÄEN HISTORIAA.....	23
4.1 Vankilalaitoksen historiaa	23
4.2 Keskusvankila eli Kakola	25
4.3 Lääninvankila	29
4.4 Vankimielisairaala	30
4.5 Muut rakennukset ja puisto	32
5. KAUPUNKISUUNNITTELUN KEHITYS	34
5.1 Kaupunkisuunnittelu	34
5.2 Suunniteltu tila ja sen käyttö	36
5.3 Historiallisten tilojen muutos ja uusiokäyttö	41
5.4 Esimerkkejä vanhojen tilojen uusiokäytöstä	43
5.5 Gentrifikaatio	45
6. KAKOLANALUEEN TULEVAT SUUNNITELMAT	48
6.1 Kaavoitus	48
6.2 Suojelutoimenpiteet alueella	50
6.3 Uudisrakennukset	55
6.4 Puistouudistukset ja piha	57
6.5 Vanhojen tilojen uusiokäyttö Kakolanmäellä	61
Kakola	62
Lääninvankila	65
Vankimielisairaala	67
Muut rakennukset	69
7. VANKILARAKENNUS OSANA KULTTUURIMAISEMAA JA TURKULAISTA IDENTITEETTIÄ.....	72

7.1 Kulttuuriympäristö	72
7.2 Kulttuuriperinnön muotoutuminen	74
7.3 Kakolanmäki osana Turun kaupunkikuvaa ja turkulaista identiteettiä.....	77
7.4 Turun tauti	79
7.5 Matkailu ja Kakolanmäki	82
8. KAKOLANMÄEN TULEVAISUUS 2025	88
LÄHDELUETTELO.....	94
LIITTEET	107

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimusaiheen esittely ja aiheen rajaaminen

Turun keskustan läheisyydessä sijaitsee Kakolanmäen vankila-alue, jonka historia alkaa jo 1850-luvulta. Mäellä sijaitsevat kolme vankilaa – keskusvankila eli Kakola, lääninvankila sekä vankimielisairaala –, jotka toimivat mäellä vuoteen 2007 asti, kunnes kaikki toiminta siirrettiin uuteen vankilaan Turun Saramäkeen. Vuonna 2008 kansatieteen oppiaine alkoi koordinoita Kakolanmäen tutkimusprojektia, joka oli silloisen Kulttuurien tutkimuksen laitoksen oppiaineiden yhteisprojekti. Myöhemmin projektista tuli kansatieteen oppiaineen oma Vankilat murroksessa -projekti, kun mukaan tuli myös Konnunsuon vankila Lappeenrannassa.¹ Tutkimus on käynnissä edelleen, ja sen sisällä on valmistunut muun muassa vartijoiden työn arkea käsittelevä pro gradu -tutkielma, ja tekeillä on myös Konnunsuon vankilaa käsittelevä väitöskirja.

Osana perusopintojen työseminaari-kurssia haastattelin yhtä Kakolan entistä vartijaa vankilan arjesta ja myöhemmin työskentelin kolme kuukautta Kakolanmäen tutkimusprojektissa. Projektissa tehtiin useita vartijoiden ja muun vankilahenkilökunnan haastatteluja, kerättiin tutkimusaineistoa, kuten lehtileikkeitä ja valokuvia, sekä tehtiin kysely turkulaisten Kakolanmäki-muistoista. Lisäksi Kakolanmäellä tehtiin tutkimuskävely keskusvankilan eli Kakolan, lääninvankilan ja vankimielisairaalan tiloissa. Tutkimuskävelyn aikana vankilan entistä henkilökuntaa haastateltiin heidän muistoistaan alueella, samalla kiertäen heidän kanssaan ympäri vankila-alueita. Tutkimuskävely osoittautui erinomaiseksi metodiksi verrattuna perinteiseen pöydän ääressä tapahtuvaan haastatteluun, koska informantit muistivat asioita paljon enemmän paikalla haastateltaessa sekä pystyivät näin kertomaan tapahtumista elävämmiin. Lisäksi myös haastattelijan oli helpompi eläytyä haastateltavan kertomuksiin, esittää ympäristöstä nousevia kysymyksiä ja pyytää alueella näyttämään, miten jokin asia toimii tai missä jokin asia tapahtui.

¹ Vankilat murroksessa -projektin sivut löytyvät osoitteesta

<http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/kansatiede/tutkimus/hankkeet/vankilat/>

Tein kandidaatintyöni ”Joka kuritta kasvaa, se kunniaa kuolee -rangaistusjärjestelmien muutos vankiloissa 1940-luvulta 2000-luvulle” vankilan rangaistuskäytäntöjen muutoksesta 1940-luvulta alkaen. Aineisto perustui Kulttuurien tutkimuksen laitoksen arkistossa olevaan vankisääntökirjaan vuodelta 1939 sekä vartijoiden haastatteluihin, joita vertailin vankeinhoitolaitoksen nykyisiin rangaistus- ja kurinpitokäytäntöihin. (Nieminen 2009.)

Olin siis ollut tekemisissä vankila-asioiden kanssa melko paljon valitessani pro gradu -työni aiheen Kakolanmäen. Mielenkiintoni Kakolanmäkeä kohtaan herätti myös sen tunnettavuus ja maine. Kakolanmäen vankilat ovat tunnettuja ympäri Suomen, ja varsinkin Kakolan vankilalla on hurja maine. Kakolasta on tehty myös oma laulu nimeltä ”Hurjan pojan koti” .

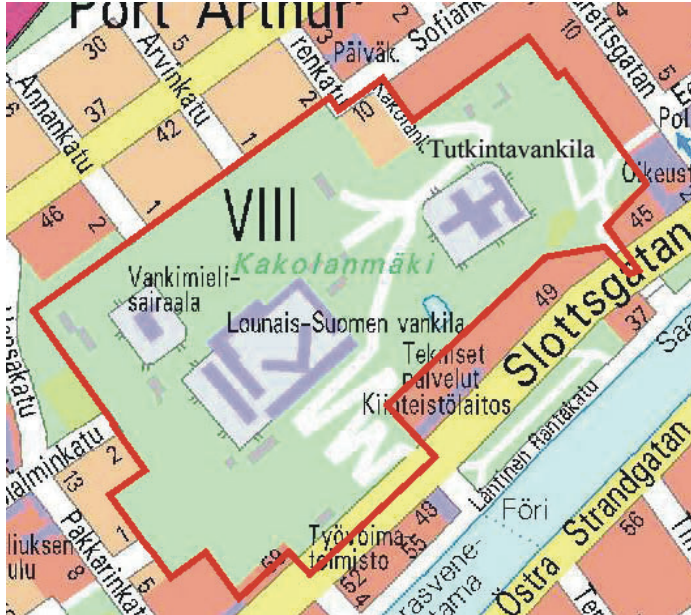
Lehdissä oli jonkin verran uutisoitu tyhjenneestä Kakolanmäestä ja sen uusista suunnitelmista vuonna 2007. Alueelle haluttiin rakentaa uusia asuinrakennuksia, mutta lehdissä ei juurikaan kirjoitettu vanhojen vankilarakennusten uudesta käytöstä. Lehdissä uutisoitiin lähinnä veroviraston sijoittumisesta Kakolanmäelle ja sen mahdollisesta sijoittumisesta länsisellä-alueelle (Www1).

Vanhat vankilarakennukset ovat suurelta osin suojeltuja, joten muutoksia tehtäessä on huomioitava myös museoviraston kanta. Lisäksi tilojen uudistaminen uuteen käyttöön vaatii melko mittavia remontteja, koska esimerkiksi suuressa osassa sellejä ei ole lainkaan wc-tiloja.

Olen opiskellut tulevaisuudentutkimusta ja opintojen seurauksena kiinnostuin siitä, miten tulevaisuutta tehdään ja millaisilla valinnoilla haluttuun tulevaisuuteen päästään. Vaikka Kakolanmäen historia on mielenkiintoinen, minua alkoi kiinnostaa enemmän sen tulevaisuus. Mitä käyttöä aiemmin suljetulle ja rajatulle vankila-alueelle voisi keksiä, ja mitä mahdollisia ratkaisuja siellä voisi tehdä? Työssäni selvitän Delfoi-paneelin avulla, millaisena paneelin vastaajat näkevät alueen tulevaisuuden ja millaiseksi he toivoisivat Kakolanmäen kehittyvän. Onko alueella kenties matkailutoimintaa ja turistikerroksia, onko alueesta kehittynyt korkeatasoisen asumisen keskus, ja ovatko kaupunkilaiset ottaneet ennen suljetun puistoalueen omakseen?

Olen rajannut työni koskemaan Kakolanmäen entistä vankila-aluetta ja siellä sijainneita rakennuksia. Alueen raja on selkeä, ja sitä on käsitelty myös kaavoituksessa omana

rajattuna kokonaisuutena. Sijoitin Kakolanmäen tulevaisuuden näkymät vuoteen 2025, koska katsoin vuoden toisaalta olevan tarpeeksi kaukana nykyhetkestä, mutta toisaalta silti tarpeeksi lähellä nykyhetkeä Kakolanmäen suunnitelmia ajatellen.

Kakolanmäki ja sen kolme vankilaa: Lounais-Suomen vankila eli Kakola, tutkintavankila eli lääninvankila ja vankimielisairaala. Kuva: Asemakaava "Kakola" 2008, 2.

Kakolanmäki on osa museoviraston määrittelemää rakennettua kulttuuriympäristöä. Museoviraston mukaan kulttuuriympäristöön kuuluvat muinaisjäännökset, rakennettu ympäristö, maisema ja perinnebiotoopit. Kulttuuriympäristössä näkyvät ihmisen toimet ympäristössä ennen ja nyt. (Www3.)

Turussa merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Kakolanmäen lisäksi muun muassa Puolalanmäki ja Turun taidemuseo, Port Arthurin puutaloalue, Turun yliopistollinen keskussairaala ja Vartiovuorenpuisto observatorioineen. Yhteensä kohteita Turussa on yli 30. (Www4.) Myös Aurajokilaakson kulttuurimaisema on määritelty yhdeksi Suomen kansallismaisemista (Www5). Kansallismaiseman määrittelyn mukaan se kuvastaa Suomen kulttuurin lähtökohtia ja kehitystä luonnon-, kulttuuri- ja kaupunkimaisemassa. Kansallismaisemat ovat maisemakvaltaan ehjiä, ja maisemalta edellytetään laajaa tunnettavuutta sekä symboliarvoa. (Putkonen 2001, 208.)

Kakolanmäen vankilat on tunnettu useilla eri nimillä. Tunnetuin rakennus eli keskusvankila tunnetaan yleisesti nimellä Kakola, mutta sen nimi on ollut myös ojennuslaitos, rangaistusvankila, kuritushuone ja Turun vankila. Keskusvankilan vieressä sijaitsee Turun

tutkintavankila, josta on aiemmin käytetty nimeä lääninvankila. (Kakola 2004, 41–42.) Lisäksi alueella sijaitsee psykiatrinen vankisairaala, aiemmalta nimeltään vankimielisairaala (Www2).

Vankilarakennusten nimet ovat vaihdelleet usein muutaman vuosikymmenen sisällä, ja nimistön käyttö eri rakennuksista on sekalaista. Vankiloista käytetään niiden eri aikojen nimiä vaihtelevasti; toisesta vankilasta saatetaan käyttää uudempaa nimitystä, kun taas toisesta ei. Keskusvankilasta käytetään yleisesti nimeä Kakola tai keskusvankila, ja tutkintavankilaa kutsutaan usein myös lääninvankilaksi. Psykiatrisesta vankilasta ei puhuta ollenkaan, vaan rakennuksesta käytetään lähes poikkeuksetta nimeä vankimielisairaala.

Olen päätenyt käyttämään keskusvankilasta nimitystä Kakola tai keskusvankila, tutkintavankilasta nimeä lääninvankila ja psykiatrisesta vankilasta nimitystä vankimielisairaala. Koko alueesta käytän termiä Kakolanmäki, joka sisältää kaikki kolme vankilarakennusta, alueella sijaitsevat henkilökunnan asumukset ja muut rakennukset, kuten varastot ja autokatokset, sekä alueella sijaitsevat puistot. Nämä nimet esiintyvät lehtikirjoituksissa ja Kakolanmäestä kirjoitetuissa teksteissä usein, ja niitä käyttivät myös Vankilat murroksessa -hankkeessa haastatellut vartijat ja vankilan muut työntekijät. Vankilat tunnetaan yleisesti näillä nimillä, joten päätin siksi käyttää niitä myös pro gradu -työssäni.

1.2 Rakennettu kaupunki tutkimuskohteena

Maaseudun ja kaupungin suhde on määrittänyt kansatiedettä keskeisesti. Kaupungista kirjoittaminen ei ole ollut itsestään selvää, koska kansatieteen tutkijan ”kansan” katsottiin asuvan maaseudulla ja maaseutu määritteli myös kaupunkia. (Virtanen 1997, 104.) Toisen maailmansodan jälkeen vanha maatalousyhteiskunta alkoi muuttua yhä enemmän urbanisoituvaksi ja teollistuvaksi ja maalta muutettiin kaupungeihin. Kansatieteenkin tutkimusala muuttui perinteisestä talonpoikauskulttuurin tutkimisesta myös kaupunkien tutkimiseen. (Anttila 1997, 17.) Kesti kauan aikaa nähdä, että kansaa oli muuallakin kuin talonpoikaissa maailmassa ja kansa työskenteli yhä enemmän tehtaissa ja teollisuuden palveluksessa (Räsänen 1997, 24). Kansatieteen tutkimuskohteisiin on nimensä mukaisesti

kuulunut kansa, ja kansatiede yhdistettiin usein talonpoikaisen elämänmuodon tutkimiseen (Räsänen & Lehtonen 1976, 1, 3).

Kaupunkikansatieteen parissa tutkimusorientaatioksi muodostui aluksi maalainen kaupungissa ja tutkimuskohteiksi maaseudun perinteisten tapojen jatkuminen ja muutos kaupunkiympäristössä. Kaupunkitutkimus keskittyi työläisyhteisöihin, jotka nähtiin helposti rajattaviksi kokonaisuuksiksi. (Lappi 2007, 48.) Aluksi kaupunkikansatiede jaettiin talonpoikaistutkimuksesta tulleisiin tuttuihin kategorioihin, kuten asuntoon, sisustukseen, ruokaan ja tapakulttuuriin tai muihin vastaaviin (Virtanen 1997, 114).

Usein tutkimuksen pääpaino oli häviämässä olevan kulttuurin ”pelastamisessa” ja tallentamisessa (Lappi 2007, 49), ja sitä sovellettiin myös kaupunkikansatieteessä. Esimerkiksi kansatieteilijät Juhani U.E. Lehtonen ja Matti Räsänen tekivät tutkimuksen Kuopion Haapaniemen kaupunginosasta, jota oltiin hävittämässä 1970-luvulla. Tutkimuksen tavoitteeksi tuli haapaniemeläisen kansankulttuurin peruselementtien selvitys. (Lehtonen & Räsänen 1973.) Kaupungit kokonaisuuksina olivat liian suuria tutkimuskohteita, joten tutkimus keskittyi myös kaupunginosatutkimuksiin. Esimerkkinä tästä on kansatieteilijä Jukka Eenilän 1974 julkaistu Turun Port Arthuria käsittelevä tutkimus, joka keskittyi asukkaiden sijaan pääosin alueen miljööseen (Eenilä 1974). Kokonainen kaupunki saatettiin ottaa tutkimuskohteeksi, jos se oli tarpeeksi pieni, jotta sitä voitiin tarkastella kokonaisuutena (ks. esim. Räsänen 1985).

Myös rakennusten tutkiminen on kuulunut kansatieteen alaan. Rakennustutkimus pyrki havainnoimaan ja dokumentoimaan rakennuskulttuuria; tarkasteltiin rakennustekniikkaa ja sen kehitystä sekä alueen rakennuskantaa ja siinä tapahtuneita erilaisia muutoksia. (Korhonen 2005, 162.) Rakennustutkimuksen avulla on myös haluttu ymmärtää rakennuksen käytön ja sen olemuksen suhdetta sekä siihen liitettyjä merkityksiä. Rakennus voidaan nähdä esimerkiksi symbolina, ja tällöin rakennukseen liitetyt merkitykset ohjaavat käyttäytymistä paikkaan kuuluvien normien mukaiseksi. (Korhonen 2005, 172–173.) Esimerkkejä tästä ovat kirkot ja vankilat, joissa käyttäydytään tietyllä, paikkaan sopivalla tavalla.

Identiteettikysymykset ovat nousseet esiin kansatieteessä. Ajatus yhtenäisestä kulttuurista on hylätty, ja sen sijaan on huomattu, että kulttuuri jakaantuu erilaisiin alakulttuureihin, vähemmistöihin, etnisiin ryhmiin ja muihin erilaisiin sosiaalisiin yhteisöihin. Identiteetin määrittely on siirtynyt enemmän alueiden, yksilöiden ja pienryhmien tasolle. (Räsänen 1997, 26.) Myöhemmin kaupunkitutkimus on saanut uusia ulottuvuuksia, ja esimerkiksi 1990-luvulla etnisyys on noussut kansatieteellisen tarkastelun kohteeksi (Virtanen 1997, 109). Tutkimuksen suuntaus on vaihtunut isosta pienempään mittakaavaan, eikä kaupunkia pyritä enää hallitsemaan yhtenä kokonaisuutena. Myös erottelu kaupungin ja maaseudun välillä on purkautunut, eikä niitä nähdä vastakkaisina toisilleen. (Virtanen 2012, 2)

2. TUTKIMUSKYSYMYKSET JA MENETELMÄT

2.1 Tutkimuskysymykset

Kaupunki muuttuu, ja myös rakennukset sekä niiden käyttötarkoitukset vaihtuvat. Ennen tärkeät tehtaot ja muut kaupungin toiminnot ovat siirtyneet muualle uusiin tiloihin, ja vanhoille rakennuksille on täytynyt keksiä uusia hyödyntämistapoja. Kakolanmäen rakennukset ovat hallinneet kaupunkikuvaa voimakkaasti jo 150 vuotta, ja ensi kertaa niiden historian aikana rakennuksille pitäisi löytää täysin eri käyttötarkoitus kuin se, jonka vuoksi ne aikanaan rakennettiin.

Tämän työn tavoitteena on selvittää, millaisena Kakolanmäki nähdään vuonna 2025. Käytän työssäni metodina tulevaisuudentutkimuksen Delfoi-paneelia. Paneelin avulla selvitan, millaisena ihmiset näkevät alueen tulevaisuuden, millaisia toimintoja siellä heidän mielestään sijaitsee tulevaisuudessa ja millaisia uudistuksia vastaajat olettavat mäellä tapahtuvan.

Selvitän myös, millaiseksi vastaajat haluaisivat Kakolanmäen kehittyvän ja miten he mahdollisesti haluaisivat kehittää Kakolanmäkeä. Näkevätkö he toivottavana tulevaisuutena esimerkiksi Kakolanmäelle suunnitellut uudisrakennukset, pitäisikö alueen säilyä avoimena ja puistomaisena, vai pitäisikö siitä kenties kehittää korkeatasoinen asumisen keskus lähelle keskustaa ja sen palveluja? Työssä myös pohditaan muun muassa Kakolanmäen vankiloiden merkitystä turkulaisten kaupunki-identiteetille sekä sitä, miten alue voi kehittyä matkailun ja kulttuurin tarpeisiin. Tulkiten paneelin vastauksia laadullisen analyysin kautta, ja olen nostanut lähempään tarkasteluun paneelissa esille nousseita teemoja. Työn tarkoituksena on myös herättää keskustelua kaupunkitilasta ja sen suunnittelusta sekä Kakolanmäen tulevaisuudesta.

Työstä on hyötyä muun muassa Turun kaupungille. Kaupunki voi työn avulla pohtia Kakolanmäen kehittämistä ja suunnittelua sekä tutustua ajatuksiin ja toiveisiin, joita ihmisillä on alueen kehittämisestä, ja hyödyntää niitä omassa suunnitelmassa. Pro gradu -työtä käyttäen Turun kaupungin on mahdollista myös perehtyä ihmisten huoliin, joita

Kakolanmäen rakentamiseen liittyy, ja näin parantaa kommunikaatiota kaupunkilaisten ja suunnittelijoiden välillä. Matkailusektori voi hyötyä työstä sen pohtiessa Kakolanmäen matkailullista käyttöä ja suunnitellessa erilaisia toimintoja ja tapahtumia Kakolanmäen kiinnostavuuden lisäämiseksi.

2.2 Tulevaisuusnäkökulma

Ihminen muokkaa ja luo jatkuvasti tulevaisuutta omilla toimillaan. Toiveet ja halut saavat ihmiset tekemään asioita ja näin muuttamaan maailmaa. Tulevaisuus ei siis ole vain jotakin, jota odotetaan, vaan siihen pyritään vaikuttamaan omilla toimilla. Tulevaisuus ei ole määräytynyt tietynlaiseksi, vaan erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja on monia, joihin vaikuttavat sekä yksilön että ympäröivän maailman tapahtumat ja toimet. Tulevaisuudentutkimuksen tavoitteena ei ole luoda varmoja ennusteita siitä, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, vaan ennemminkin tuottaa erilaisia tulevaisuuskuvia ja vaihtoehtoisia tulevaisuuksia sekä auttaa selvittämään, miten haluttuun tulevaisuuskuvaan päästään. (Kuusi & Kamppinen 2002, 117–119.)

Tulevaisuudentutkimuksen oppihistorian katsotaan alkavan tulevaisuudentutkija Ossip K. Flechtheimista, joka loi käsitteen futurologia. Tällä hän tarkoitti tulevaisuutta koskevien kysymysten systemaattista ja kriittistä tarkastelua. Tulevaisuus tulisi ensiksi problematisoida, jotta ongelmat voitaisiin ratkaista, ja muokata paremmaksi kuin menneisyys. Flechtheim katsoi futurologian tärkeäksi tehtäväksi sodan ja kurjuuden poistamisen, nälänhädän lievittämisen ja humanimman, paremman maailman luomisen. Ensimmäinen tulevaisuudentutkimuksen konferenssi järjestettiin Oslossa 1967. Konferenssin seurauksena julkaistu raportti ”Mankind 2000” korosti tulevaisuudentutkimuksen humanistista arvoa, ja raportilla oli kiinteä yhteys samaan aikaan voimistuneisiin rauhan-, aseistariisunta- ja kehitysmaatutkimuksiin. (Söderlund & Kuusi 2002, 262–263, 270.)

Tulevaisuudentutkimus on poikkitieteellistä, ja sitä käytetään useilla eri tahoilla. Yritykset ovat omaksuneet sen käytön, ja eduskunnassa on tulevaisuusvaliokunta, joka käsittelee tulevaisuuden kehitykseen vaikuttavia asioita ja teknologiatutkimusta (esim. Wwww5). Tulevaisuusvaliokunta on julkaissut raportteja muun muassa ekotehokkaasta Suomesta,

terveydenhuollon tulevaisuudesta, ilmastonmuutoksesta ja Venäjän kehityksestä (Www7). Kansatieteellisessä tutkimuksessa tulevaisuudentutkimusta ja varsinkaan Delfoi-metodia ei juurikaan ole hyödynnetty.

Delfoi-menetelmä

Delfoi-metodi on saanut nimensä Kreikassa sijaitsevasta Delfoin kaupungista. Siellä asuivat antiikin aikana Delfoin oraakkelit, joiden sanottiin ennustavan tulevia. Delfoi on tulevaisuudentutkimuksen metodi, ja se tarkoittaa asiantuntijapaneelia, jossa yleensä asiantuntijat, mutta myös niin sanotut ”tavalliset” ihmiset toimivat tulevan kehityksen arvioijina ja ennustajina sekä antavat arvionsa tulevaisuuden kehitysmahdollisuuksista. (Kuusi 2002, 204.)

Delfoi-metodin synty ajoittuu 1960-luvun alun Kaliforniaan, jossa asiantuntijapaneeleita käytettiin alun perin sotilaallisissa tarkoituksissa (Gordon 2009, 1). Delfoi-metodi kehitettiin, koska tavallisesti huomion saivat usein äänekkäimmät ihmiset, eivät parhaimmat ja pätevimmat kommentit. Ihmisillä saattoi olla myös vaikeuksia muuttaa mielipidettään jonkin tietyn kannan hyväksytyään, tai he eivät uskaltaneet esittää näkemyksiään, jos ne erosivat liikaa muiden näkemyksistä. (Kuusi 2002, 219.) Metodin tarkoituksena oli poistaa näitä ongelmia ja synnyttää parempaa ajatustenvaihtoa vastaajien kesken sekä saada asiat keskustelemaan ihmisten sijasta.

Ensimmäisen julkisen Delfoi-tutkimuksen tekivät T. Gordon ja O. Helmer tieteen ja teknologian kehityksestä ja niiden yhteiskunnallisista vaikutuksista. Paneelin asiantuntijoilta kysyttiin, milloin erilaiset tieteelliset mullistavat keksinnöt tai läpimurrot tapahtuisivat 50 prosentin todennäköisyydellä. Kysymyksiä oli esimerkiksi syntyvyydensäännöstelymenetelmistä ja keinotekoisesta elämästä aina painovoiman hallintaan ja telepatian käyttöön. Heidän tutkimustaan pidetään edelleenkin kiintoisana, ja sen avulla voidaan arvioida Delfoi-tekniikan mahdollisuuksia. (Kuusi 1993, 135–137.) Osa vastaajien arvioinneista osui oikeaan: esimerkiksi ennusteet röntgenin käytöstä ja keinotekoisista elimistä. Toisaalta muutama arvio osui harhaan, kuten arvio miehitetyn Mars-lennon ajankohdasta. (Gordon 2009, 2.)

Delfoi-paneelissa vastaajat ovat yleensä anonyymejä, joten vastaajaa ja vastausta ei voida yhdistää toisiinsa. Kuitenkin vastaajana oleminen on yleensä julkista, joten ihmiset tietävät, keitä kaikkia paneelissa on mukana, mutta vastaukset annetaan anonyymeinä. Näin vastaaja voi esittää näkemyksiä, joita hän ei muuten esimerkiksi asemansa vuoksi voisi sanoa. Toisaalta anonyymiys antaa mahdollisuuden esittää ristiriitaisia näkemyksiä julkisuudessa lausuttujen kantojen kanssa, ja se mahdollistaa myös perättömien väitteiden esittämisen. Delfoi-paneeli on usean kierroksen mittainen, sillä näin jo saaduista vastauksista pystytään antamaan palautetta ja samalla vastaajat voivat saada uusia ideoita sekä tarvittaessa muuttaa mielipidettään. (Kuusi 2002, 206–207, 219–220.)

Kyselyn aloittaneet tutkija tai tutkijat tekevät ja muovaavat kysymykset. Vastauksia kysymyksiin tai väitteisiin voi yleensä myös vapaasti perustella kysymysten tai väitteiden yhteyteen, sillä vaikka vastaajat olisivatkin antaneet samat vastaukset, voivat niihin johtaneet syyt olla erilaiset. (Gordon 2009, 4.) Ensimmäisen kyselykierroksen jälkeen saaduista vastauksista muodostetaan uusia väittämiä tai kysymyksiä, joihin paneeliin osallistuvat saavat jälleen vastata ja perustella vastauksiaan. Delfoi-metodi onkin väittelyn hienostuneempi muoto, jossa vastaukset ja palaute analysoidaan ja keskustelua pystytään käymään ilman riitoja. Usein Delfoi-paneelissa saatetaan päästä jonkinlaiseen konsensukseen, mutta se ei ole paneelin tarkoitus. (Kuusi 1993, 135.) Paneelin tavoitteena on pikemminkin toimia keskustelun avaajana ja ajatusten herättäjänä. Koska paneeliin vastaavien asiantuntijoiden määrä on pieni, ei niistä voida eikä ole tarkoitukseen tehdä tilastollisia johtopäätöksiä. Jos samasta aiheesta pidettäisiin toinen Delfoi-paneeli, ei voitaisi olettaa, että vastaukset olisivat samanlaisia. (Gordon 2009, 4–5.) Tulevaisuudentutkija Osmo Kuusen (1993, 139) mukaan Delfoi-menetelmä on enemmän tulevaisuuden tekemisen kuin sen ennakkoinnin väline.

Osmo Kuusen mukaan Delfoi sopii tilanteisiin, joissa ongelma on laaja ja kompleksinen ja tarkasteluun osallistuvilta puuttuu yhteinen metodi tai tapa puhua asiasta (Kuusi 1993, 138). Mielestäni Delfoi-paneeli sopii pro gradu -työhöni hyvin, koska Kakolanmäen tulevaisuuden suunnittelu vaatii yhteistyötä sekä arkkitehteiltä, museovirastolta, rakennuksen omistajilta eli Senaatti-kiinteistöiltä sekä Turun kaupungilta. Alue on

kulttuurihistoriallisesti arvokas, ja sen käytöstä on monia mielipiteitä eri tahoilla, joiden lähtökohdat alueen hyödyntämiseen ja käyttämiseen ovat erilaiset.

Kulttuurien tutkimuksen laitoksen Kakola-projekti järjesti keväällä 2009 Kakolanmäki-iltapäivän, jossa oli puhujia kertomassa erilaisia näkökulmia vankila-alueen historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen liittyen. Kaupunkisuunnittelija Paula Keskikastari oli tilaisuudessa kertomassa ja esittelemässä Kakolanmäen uutta asemakaavaa, ja hän sai yleisön puolelta osakseen erittäin voimakasta kritiikkiä esitellessään alueen omistajan Senaatti-kiinteistöjen alueelle tekemiä suunnitelmia uusista asuintaloista. Yleisön mielestä rakennukset tuhoaisivat alueen ja puiston ilmeen ja alue oli suunniteltu liian täyteen vain rahan vuoksi. Erimielisyyksien takia keskustelun käyminen saattaisi olla hankalaa, joten Delfoi-paneeli toimii neutraalina keskustelunavauksena eri osapuolten välillä sekä valaisee sitä, millaisena vastaajat näkevät alueen tulevaisuuden.

Paneelissa esitetyt kysymykset sisältävät usein jonkinlaisen selkeän väittämän, johon pitää ottaa kantaa. Kysymyksiä on kolmen tyyppisiä: kysymykset siitä, milloin jokin tapahtuma tulee tapahtumaan tai tapahtuuko se ollenkaan, erilaisten tapahtumien toivottavuus sekä keinot saavuttaa haluttu tulevaisuuskuva.² (Gordon 2009, 5.) Vastaajiksi on toivottavaa saada useiden eri asiantuntija-alojen edustajia, jotta asiaa voidaan tarkastella eri näkökulmista. Omassa työssäni kartoitin, millaista toimintaa Kakolanmäen vankiloihin ja puistoon vastaajien mukaan todennäköisesti tulee, kuinka toivottavana kyseistä tulevaisuuskuva pidettiin sekä sitä, miten vastaajat toivoisivat alueen kehittyvän. Paneelissa kysyin erikseen tulevaisuuskuvan toivottavuudesta, koska todennäköisyys ja toivottavuus eivät riipu toisistaan. Esimerkiksi Kakolanmäen täyteen rakentamista voidaan pitää erittäin todennäköisenä tulevaisuuskuvana, mutta sitä voidaan silti pitää samanaikaisesti epämieluisana vaihtoehtona.

Tutkimuksen toteutus

Delfoi-paneelin kohdevuodeksi valitsin vuoden 2025. Yleensä mitä kauemmaksi tulevaisuuteen mennään, sitä suuremmiksi kasvavat asiantuntijoiden mielipide-erot. Asiantuntijoilla on myös taipumusta olla optimistisia lyhyellä aikavälillä ja pessimistisiä

² Tulevaisuuskuva on ohjevuotta (tässä tapauksessa vuotta 2025) koskeva kuvaus tulevaisuudesta.

pitkällä aikavälillä: ongelma 20 vuoden päästä näyttää vähäpätöisemmältä kuin sama ongelma ensi viikolla. (Mannermaa 1991, 134–135.) Katsoin vuoden 2025 olevan tarpeeksi kaukana, muttei liian kaukana tulevaisuudessa, jotta voitaisiin arvioida, ovatko kaikki suunnitellut ratkaisut toteutuneet ja myös pysyneet Kakolanmäellä ja miten alue on kehittynyt.

Vastaajaraatiin valitsin mukaan 45 henkilöä. Delfoi-paneelin kokoa ei ole määritelty, ja se saattaa vaihdella kymmenestä henkilöstä jopa satojen ihmisten paneeleihin (Mannermaa 1991, 130). Oletin, että vastaajamäärä tulee pienenemään alkuperäisestä suunnitelmasta, joten valitsin mukaan mahdollisimman laaja-alaisesti Kakolanmäkeen liittyviä tahoja ja henkilöitä, joiden näkemyksen katsoin mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi alueen tulevaisuuden kannalta.

Olin osallistujiin aluksi yhteydessä sähköpostilla, jossa kerroin tutkimuksesta ja sen tavoitteista. Tämän jälkeen soitin niille ihmisille, jotka eivät olleet jo sähköpostiin vastaamalla kertoneet halukkuudestaan joko osallistua tai kieltäytyä paneeliin osallistumisesta. Soittamalla ja varmistamalla osallistumisen toivoin saavani mahdollisimman korkean vastausprosentin, kun ihmiset olisivat jo alun alkaen kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen ja ilmoittaneet halukkuutensa. Loppujen lopuksi paneeliin lupasi osallistua noin 28 henkilöä. Osa oli hieman epävarmoja osallistumisestaan työ- tai matkakiireiden vuoksi, joten he eivät voineet antaa varmaa lupaa osallistumisesta.

Hyvien ja monipuolisten asiantuntijoiden valinta on tärkeää. Vaikka itsellenikin on näkemys siitä, mitä mäellä pitäisi tehdä tai millaisia ratkaisuja ei pitäisi toteuttaa, tulisi silti vastaajapaneelin jäsenet pystyä valitsemaan mahdollisimman laajasti. Myös omasta tai yleisestä mielipiteestä poikkeavan näkemyksen esittäjiä on otettava mukaan. Sopivien vastaajien löytäminen on tärkeää, ja vastaajissa pitäisi panostaa ennen kaikkea vastaajien laatuun eikä määrään (Kuusi 2002, 217). Sen määrittelemisen, millaisia asiantuntijatietoja kaivataan, voi kuitenkin olla ongelmallista. Onko alueesta paljon tietävän mielipide parempi kuin jonkun toisen, joka ei välttämättä ole käynyt alueella kertaakaan? Lisäksi on hankalaa sanoa, onko esimerkiksi kulttuurialan ihminen tai arkkitehti lähtökohtaisesti parempi vastaamaan kyselyyn tai onko hänen mielipiteensä arvostettavampi tai parempi

kuin vaikkapa alueesta tietämättömän ihmisen mielipide. Asiantuntijalla ei siis välttämättä tarkoiteta tutkijaa tai suunnittelijaa tai muuta virallista tahoa. Asiantuntijalla saattaa olla paljon tietoa oman alansa kehityksestä, esimerkiksi yritysalaista, ja niukasti tietoa muista asioista, kuten kaavoituksesta. Vaikka ihmiset on valittu mukaan paneeliin edustamansa tahon vuoksi, he vastaavat silti paneelissa yksityishenkilöinä, eivät edustamansa tahon näkökulmasta. Kuitenkin erilaisista koulutuksista ja taustoista on hyötyä vastaamisessa, koska näin ihmiset kiinnittävät huomiota erilaisiin asioihin ja näkevät alueen ja sen tulevaisuuden eri tavoin.

Asiantuntemus ei ole helposti määriteltävä ilmiö, eikä eri asiantuntijoita voida asettaa paremmuusjärjestykseen. Asiantuntijuus voi kohdistua eri tavoin, ja toisella asiantuntijalla saattaa olla vähän tietoa kaikesta, kun toisella on paljon tietoa omasta kapeasta alastaan. Paneeliin olisi hyvä kuulua sekä niitä, jotka panevat tulevaisuuden tapahtumat liikkeelle, kuten virkamiehiä ja suunnittelijoita, että myös tutkijoita ja kansalaisaktiiveja, jotka saattavat nähdä asiaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia herkemmin. (Kuusi 2002, 217–218.)

Vastaajat yritin valita mahdollisimman laaja-alaisesti, jotta saisin paneeliin mahdollisimman paljon erilaisia näkökantoja. Kutsuin Delfoi-paneeliin mukaan matkailualan ihmisiä muun muassa Turku Touringilta, joka edistää matkailua Varsinais-Suomen alueella (Www8), sekä Turun matkailuakatemia hallituksen jäseniä. Matkailuakatemia on matkailukoulutuksen ja -tutkimuksen tuottaja eri yhteistyötahojen, kuten Turun yliopiston ja Turun ammattikorkeakoulun, kanssa (Www9; Www10). Lisäksi kutsuin paneeliin arkkitehtejä, muun muassa alueen suunnittelukilpailun voittaneen suunnittelijan sekä Turun kaupungin puisto- ja viheraluesuunnittelun ja Turun rakennuslautakunnan jäseniä. Toisenlaista näkemystä Kakolanmäen suhteen edustavat Turkuseuran ja Meidän Turku -yhdistyksen jäsenet. Turkuseura on kotiseutuyhdistys, joka vaalii turkulaisuutta ja Turun murretta sekä tallentaa turkulaista perinnettä ja paikallishistoriaa (Www11). Meidän Turku on keskittynyt vaikuttamaan kaupunkisuunnitteluun ja muun muassa kaupunkikuvallisesti merkittävien rakennusten suojelemiseen (Www12). Länsi-Suomen verovirastolle on suunniteltu uusia tiloja Kakolanmäeltä, joten pyysin myös verovirastosta henkilöä osallistumaan paneeliin. Katsoin

tärkeäksi saada mukaan yritys- ja elinkeinoelämän edustajia, kuten Turun seudun pienyrittäjiä, sekä Turun seudun kehittämiskeskuksen, joka määrittelee itsensä elinkeinoelämän asiantuntijaorganisaatioksi. Kehittämiskeskuksen tarkoituksena on parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, ja lisäksi se tarjoaa erilaisia palveluita Turun seudun yrityksille (Www13).

Kutsuin paneeliin toimittajia Yleisradion Suojele minua! -ohjelmasta, jossa on pohdittiin vanhoille, ilman suojelumerkintää oleville rakennuksille uusia käyttötarkoituksia. Ihmiset saivat lähettää ohjelmaan omia ehdotuksiaan siitä, mitä kohteita heidän mielestään pitäisi suojella. (Www14; Www15.) Myös Turun museokeskuksen mielipide Kakolanmäen tulevaisuudesta vaikutti mielenkiintoiselta; onhan museo ollut ottamassa kantaa alueen suojelumääräyksiin.

Kiinnitin parhaani mukaan huomiota tasaiseen sukupuolijakaumaan sekä siihen, että vastaajaraati ei koostuisi vain virkamiehistä, vaan myös heistä, jotka eivät ole päättävässä asemassa alueen tulevaisuuden suhteen. Yleensä Delfoi-paneeleissa vastaajien henkilöllisyys on julkista tietoa, vaikka vastaukset eivät ole. Päätin kuitenkin salata vastaajien henkilöllisyyden ja ilmoittaa heistä vain ammatin tai muun syyn, jonka vuoksi olin valinnut heidät paneeliin. Ajattelin vastaajille olevan helpompaa vastata paneelissa, jos heidän tietonsa eivät tulisi julki. Pyysin esimerkiksi Turun rakennuslautakunnan jäseniä osallistumaan paneeliin; osa kuitenkin ilmoitti haluamattomuutensa osallistua kyselyyn, tai heihin ei voinut saada yhteyttä salattujen osoitetietojen vuoksi. Näin vastaajat loppujen lopuksi pysyvät anonyymeinä, vaikka voidaan päätellä, keitä paneeliin on kutsuttu ja mahdollisesti on osallistunut.

eDelfoi

Internetissä toimiva eDelfoi-paneeli on verkko-ohjelmisto, joka on suunniteltu asiantuntijametodin käyttöön ja jonka avulla voidaan tutkia vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. eDelfoi-verkkosivulla voi suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja raportoida kyselyjä. (Www16.) eDelfoin ovat kehittäneet tulevaisuudentutkijat Jari Kaivo-oja, Osmo Kuusi ja Hannu Linturi vuonna 1998, jonka jälkeen sitä on muokattu ja kehitetty useaan otteeseen (Www17). Tällä hetkellä siinä on mukana useita tutkijoita ja asiantuntijatahoja: muun

muassa Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry, Otavan opisto ja Metodix Oy, joka on menetelmien sisältö-, oppimis- ja tutkimusympäristö ja joka jakaa metodisisältöjä sekä kehittää verkkometodeja (Www18). eDelfoin käyttö on yleensä maksullista (Www19), mutta tulevaisuudentutkimuksen opiskelijana sain ohjelman käyttöni maksutta.

Paneeli löytyy osoitteesta edelphi.fi, jossa paneelin voi luoda ja jossa vastaajat käyvät vastaamassa kysymyksiin. Ohjelmaan muotoillaan omat kysymykset tai väitteet, joihin vastataan käyttämällä asteikkoja. Asteikoissa vastaaja saa antaa arvosanan sen mukaan, kuinka todennäköisenä tai epätodennäköisenä tai kuinka miellyttävänä tai epämiellyttävänä hän pitää väittämää. Rajasin vastausvaihtoehdot paneelissa viiteen. Viiden vaihtoehdon katsoin kattavan tarpeeksi eri vastausvariaatioita ja mielipiteitä, ilman että vaihtoehdot olisivat liian samankaltaisia tai toisaalta liian ääripäihin meneviä. Toivoin valmiin asteikon mataloittavan vastauskynnystä, koska täysin avoimissa kysymyksissä vastaajalla saattaa olla hankaluuksia määritellä mielipidettään suoraan tai esimerkiksi miettiä, kuinka toivottavana hän pitää jotakin tulevaisuuskuvaa. Vastausasteikon käyttö ei mielestäni myöskään huononna vastausten laatua, koska halutessaan vastauksia voi myös perustella vapaasti kysymyksen alle. Lopussa oli myös tilaa vapaalle kommentoinnille, jos kysymyksenasettelusta on unohtunut jotakin oleellista tai vastaajat eivät ole omasta mielestään pystyneet ilmaisemaan kaikkia haluamiaan mielipiteitä.

Paneelin tekninen toteutus oli vaikea ja hankala lähinnä ohjeiden epäselvyyden vuoksi. Ohjeet olivat ensikertalaisen mielestä liian ylimalkaiset, eivätkä ne neuvoneet tarpeeksi alusta alkaen. Lisäksi tietoa ja materiaalia oli paljon, joten tarpeellisen asian löytäminen useilta välisivuilta oli haastavaa välillä. Tarvitsin useaan otteeseen apua saadakseni paneelin luotua. Paneeliin vastaamisessa esiintyi myös muita metodiin liittymättömiä ongelmia. Esimerkiksi osoitteiden saaminen oli joidenkin vastaajien kohdalla hankalaa, ja joidenkin vastaajien puhelinnumeroita en saanut ollenkaan. Tästä syystä en pystynyt soittamaan heille, vaikka lähettämässäni sähköpostissa olin sanonut soittavani ja kysyväni paneeliin osallistumisesta. Toisaalta kirjoitin sähköpostissa, että osallistumishalukkuuden paneeliin voi ilmoittaa myös sähköpostiin vastaamalla, joten puhelinnumeron puuttuminen ei sinänsä estänyt kenenkään osallistumista. Osaa vastaajista oli vaikeaa saada kiinni

useiden soittojen ja soittopyyntöjenkin jälkeen, joten nämä vastaajat tippuivat pois paneelista.

Lisäksi ensimmäisen sähköpostin muotoilu olisi voinut parantaa. Kirjeessä kerroin lyhyesti pro gradustani sekä Delfoi-metodista ja sen tarkoituksesta. Kuitenkin metodi ilmeisesti jäi osalle vastaajista hämäräksi, ja jouduin jonkin verran selventämään sen toimintaa puhelimitse. Tämä on saattanut vaikuttaa joidenkuiden sähköpostitse kieltäytyneiden päätökseen. Delfoista puhutaan usein paneelina, ja sanan käyttö hämmensi joitakuuta vastaajia, jotka luulivat kyseessä olevan kasvokkain tapahtuva keskustelu. Tämän vuoksi aloin käyttää metodista sanaa sähköinen kysely, vaikka se ei ole täysin oikea ilmaisu asialle. Ongelman olisi voinut ratkaista myös kertomalla metodista sähköpostissa tarkemmin. Toisaalta lähettämäni viesti oli melko pitkä, ja pidempi viesti olisi varmasti karsinut ihmisten kiinnostusta, tai vastaajat eivät olisi lukeneet viestiä kunnolla. Yksi vastaaja sanoikin, ettei ollut jaksanut lukea viestiä kokonaan.

Yritin muotoilla kysymykset mahdollisimman laaja-alaisesti ja toisaalta myös toistaa samaa kysymystä hieman eri variaatiolla, kuten kysymällä muutamaan otteeseen uudisrakennusten tulosta alueelle tai kulttuuritoimintojen sijoittumisesta vankiloihin. Osa kysymyksistä oli tarkoituksella provosoivia, kuten kysymys vankilarakennusten tuhoutumisesta. Yritin valita kysymykset niin, etteivät ne ainoastaan noudattaisi tällä hetkellä alueelle laadittuja suunnitelmia, vaan käsittelisivät myös muita mahdollisuuksia. Kyselyn luominen oli tasapainoilua erilaisten mielenkiintoisten väittämien välillä, samalla kuitenkin yrittäen estää paneelia venymästä liian pitkäksi ja vaikeasti vastattavaksi. Päätin pitää paneelin kahden kierroksen mittaisena aikataulullisista syistä, estäen näin paneelia olemasta liian pitkäkestoinen. Myös vastaajilla voi olla hankaluuksia pitää mielenkiintoa yllä pitkään, joten katsoin kahden kierroksen mittaisen paneelin työhöni sopivaksi.

Paneelin ensimmäisellä kierroksella esitin väittämiä muun muassa siitä, mitä toimintoja Kakolanmäellä on: onko siellä yritystoimintaa, kulttuuritiloja, vankilamuseo, asuntoja, valtion virastoja, esimerkiksi verovirasto tai toimistotilaa. Kysyin myös rakennusten tulevaisuudesta: esimerkiksi siitä, voisivatko rakennukset olla tuhoutuneet, tai voisiko esimerkiksi käydä niin, että Kakolanmäki kaavoitetaan täyteen uudisrakennuksia myös nykyisessä kaavassa olevien puistojen päälle. Lisäksi paneelin lopussa oli mahdollisuus

vapaaseen kommentointiin aiheesta, jos vastaaja koki, että jokin tulevaisuuskuva oli unohtunut tai vaati muuten enemmän huomiota, tai jos hän vain halusi sanoa mielipiteensä jostakin muusta kuin esitettyihin väittämiin liittyvästä aiheesta. Kommenteissa ehdotettiin kysymystä alueelle ehdotetusta rinnehissistä eli funikulaarista, erilaisista tapahtumista, joita mäellä voisi tulevaisuudessa olla, sekä muun muassa kysymystä opetustilojen sijoittumisesta Kakolanmäelle. Näistä muovasinkin muutamia lisäväittämiä Delfoi-paneelin toista kierrosta varten. Toisella kierroksella esitin väittämiä muun muassa Kakolanmäen merkityksestä turkulaisten identiteetille ja Turun kaupunkikuvalle, erilaisten toimijoiden, kuten oppilaitosten, sijoittumisesta Kakolanmälle sekä alueen matkailullisesta käytöstä. Delfoi-paneelin kysymykset löytyvät liitteestä yksi.

Olen useimmiten lainannut suoraan Delfoi-paneelissa annettuja kommentteja ja sisällyttänyt paneelin vastauksia tekstin joukkoon. Katsoin suorien lainauksien tuovan usein parhaiten esiin vastaajien näkemyksiä alueen tulevaisuudesta ja sen vaihtoehtoista. Monissa jätetyissä kommenteissa oli myös suorasanaisia huomautuksia muun muassa turkulaisesta rakennuspolitiikasta, ja mielestäni suora lainaus toi useimmiten parhaiten esiin vastaajan mielipiteen. Pro gradu -työni on muotoutunut pääosin Delfoi-paneelista saamieni vastausten mukaan, ja paneelin kommentit nostivat esiin aiheita, joita päätin käsitellä pro gradussani. Tämän vuoksi esitän Delfoi-paneelin tulokset käsittelylukujen ohessa, koska katson, että näin paneelin aineisto keskustelee teorian ja Kakolanmäen kehittämissuunnitelmien kanssa parhaiten. Kysymykset olen teemoitellut sopiviksi katsomieni käsittelylukujen alle.

3. TUTKIMUSAINEISTOT

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkimuskirjallisuutena olen käyttänyt niin kansatieteellistä kirjallisuutta kuin myös muun muassa maantieteen teoksia. Kansatieteessä on tehty paljon rakennustutkimusta ja kaupunkikansatieteellistä tutkimusta. Olen hyödyntänyt pro gradussani muun muassa kansatieteilijä Sanna Lillbroända-Annalan väitöskirjaa *Från kåk till kulturarv*, jossa hän tutkii Kokkolan ja Tammisaaren puutaloalueiden arvostuksen nousua ja gentrifikaatiota³. Etnologi Tiina-Riitta Lappi on tehnyt väitöskirjan *Neuvottelu tilan tulkinnoista*, jossa hän tutkii sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutusta jyväsyläläisissä kaupunkipuhunnoissa.

Maantieteestä olen hyödyntänyt tilaa ja maisemaa käsittelevää kirjallisuutta. Esimerkkinä tästä on maantieteilijä Jussi S. Jauhiaisen kaupunkisuunnittelusta kirjoittama teos *Kaupunkisuunnittelu, kaupunkiuudistus ja kaupunkipolitiikka. Kolme eurooppalaista esimerkkiä*. Myös maantieteilijä Harri Andersson on kirjoittanut useita teoksia rakennetusta ympäristöstä ja kaupunkitilasta, kuten *Rakennettu ympäristö-kaupunkirakentamisen modernina projektina*, ja hän on käsitellyt muun muassa teollisuustilan uusiokäyttöä Turun keskustassa. Lisäksi olen käyttänyt tulevaisuudentutkimusta käsittelevää kirjallisuutta tehdessäni Delfoi-paneelia, josta varsinkin tulevaisuudentutkija Osmo Kuusi on kirjoittanut paljon esimerkiksi teoksessa *Tulevaisuudentutkimus*.

Kakolanmäen vankiloiden historiasta kertovan kirjallisuuden löytäminen oli jonkin verran haastavaa, koska suurin osa aineistosta käsittelee vankiloiden alkuaikoja ja yleensä nimenomaan keskusvankilaa eli Kakolaa. Kakolasta on kirjoitettu useita teoksia, kuten Tapio Onnelan teos *Kakola 1853-1879. Rangaistusjärjestelmän muutoksen ja Turun rangaistusvankilan arkkitehtuuri*, sekä Kakolan vankilan johtaja Vihtori

³ Gentrifikaatio tarkoittaa sisäkaupungin taantuneen alueen fyysistä, taloudellista ja sosiaalista muutosta. Tämä tarkoittaa tietyn alueen uudistamista ja elpymistä, jonka seurauksena alueelle muuttavat ylempään keskiluokkaan tai sitä ylempään luokkaan kuuluvat ihmiset. (ks. tarkemmin sivu 46)

Nybergin kirja vuodelta 1903, joka kertoo Kakolan vankilan silloisesta toiminnasta. Suurin osa teoksista sijoittuu vankilan perustamisen alkuvuosiin 1800-luvulle ja 1900-luvun taitteeseen, ja uudempaa aineistoa oli saatavilla hajanaisesti eri lähteistä kooten. Uusinta tietoa vankilan vuosista löytyi Kakolan entisen vartijan Harri Hakamäen kirjoittamasta, vielä julkaisemattomasta Kakolan vankilan historiikista, joka on talletettu Kulttuurien tutkimuksen arkistoon Turun yliopistoon. Myös vankimielisairaalaista on kirjoitettu oma lyhyt historia 1970-luvun lopussa. Lääninvankilasta ei ole kirjoitettu omaa historiaa lainkaan, vaan vankila on jäänyt tunnetumman Kakolan varjoon.

Olen käyttänyt eri lehtien artikkeleita, joissa on esitelty alueen tulevia rakennussuunnitelmia, alueen historiaa ja muuta Kakolanmäkeä koskevaa uutisointia, kuten siellä ollutta tulipaloa. Artikkelit ovat pääosin Turun Sanomista, mutta osa on ilmestynyt Helsingin Sanomissa, Turkulaisessa ja Ilta-Sanomissa. Olen käyttänyt apuna myös Facebookia, jossa mainostettiin Kakolanmäellä järjestettyä mielenosoitusta ja muita Kakolanmäellä olleita tapahtumia. Kirjoitusasu lainauksissa on pääosin alkuperäinen, sisältäen myös mahdolliset kirjoitusvirheet. Muutamia kirjoitusvirheitä olen korjannut, jos olen katsonut niiden hankaloittavan tekstin ymmärtämistä.

Kakolanmäestä on julkaistu ja tuotettu lukuisia erilaisia kaavoja, raportteja, asiakirjoja ja suunnitelmia. Olen hyödyntänyt myös alueen asemakaavaa sekä rakennussuunnitelmia ja havainnekuvia, joissa on suunniteltu alueen tulevaa käyttöä ja uutta rakennuskantaa. Selvityksiä ovat laatineet muun muassa Turun kaupunki ja Senaatti-kiinteistöt eri yhteistyötahojen kanssa. Kakolanmäen uusia suunnitelmia varten on perustettu Internet-sivu ”Uusi Kakola” osoitteeseen www.kakola.fi. Sivulla esitellään havainnekuvia alueen tulevasta ilmeestä, kerrotaan rakennustöiden etenemisestä ja julkaistaan myynti-ilmoituksia Kakolanmäen uusista ja vanhoista rakennuksista.

Delfoi-paneelin kysymykset käsittelivät Kakolanmäen tulevaisuutta eri näkökulmista, ja niissä pohdittiin muun muassa alueen tulevaa rakentamista, vanhojen vankilarakennusten uusiokäyttöä, alueen merkitystä matkailulle ja turkulaisten identiteetille sekä funicularin eli rinnehissin sijoittumista Kakolanmäelle. Vastauksia tulkitsen laadullisen analyysin kautta. Olen myös ottanut käsittelyyn Delfoi-paneelista

nousseita teemoja, kuten turkulaisen rakennuspolitiikan, joka nousi esiin useissa vastauksissa, ja pohdintaa siitä, kenellä on oikeus suunnitella ja käyttää tilaa.

3.2 Delfoi-metodin vahvuudet ja heikkoudet

Delfoi-tekniikan vahvuus on siinä, että sillä saadaan perusteltuja vastauksia kysymyksiin laajalta vastaajajoukolta ilman riitoja. Delfoi on hyvä metodi esitettäessä vastauksia tiettyihin määriteltyihin kysymyksiin. Sen heikkoutena on, että joihinkin kysymyksiin pystytään vastamaan paljon helpommin toisia tekniikoita käyttäen. Esimerkiksi tietokonemallinnuksilla voidaan laskea helposti erilaisia tilastollisia variaatioita. Kuitenkin tiettyjen tilastollisten arvioiden sijaan on kannattavampaa esimerkiksi kysyä, onko oletettavaa, että tietty kehityskulku tai kasvuvauhti jatkuu samanlaisena kuin tähän asti. (Gordon 2009, 2, 11.)

Delfoita on kritisoitu siitä, että sillä ei saada sen tarkempia vastauksia kuin muillakaan metodeilla. Asiantuntijat saattavat vaihtaa mielipiteitään, jos he eivät osaa argumentoida tarpeeksi hyvin tai kysymykset eivät ole hyvin laadittuja. Kuitenkin Delfoi-metodilla saadaan hyvin esiin useiden asiantuntijoiden mielipiteitä siitä, mitä mahdollisesti tulee tapahtumaan. (Gordon 2009, 2, 11.)

Heikkoutena voi pitää myös sitä, että tutkimus vaatii paljon aikaa. Osa vastaajista saattaa kyllästyä vastaamiseen ja jättää paneeliin osallistumisen kesken. Esimerkiksi Osmo Kuusi toteaa, että hänen kokemustensa mukaan asiantuntijoilla on vaikeuksia pitää kiinnostusta yllä kauan, vaikka motivaatiota osallistumiseen olisi aluksi. Lisäksi Kuusen mukaan vain haastatteluja tekemällä vastausprosentti saadaan pysymään melko korkeana; Posti- tai sähköpostikyselyissä vastaajakato on helposti useita kymmeniä prosentteja, joten suurikin vastaajajoukko voi toisella kierroksella olla kutistunut melko pieneksi. (Kuusi 1993, 136.) Tätä ongelmaa yritin välttää soittamalla kaikille vastaajille etukäteen ja tiedustelemalla heidän halukkuuttaan osallistua kyselyyn. Osa vastaajista sanoi suoraan, että paneeli kuulostaa vievän liikaa aikaa, joten he eivät voineet osallistua siihen.

3.3 Aineiston kritiikki

Näin pienellä vastaajajoukolla on ongelmana, että vain yhden ihmisen vastaukset saavat melko suuren painoarvon. Lisäksi ei voida tietää, ketkä paneeliin ovat vastanneet ja onko vastaajajoukko painottunut liikaa tiettyyn suuntaan: esimerkiksi vain arkkitehteihin tai virkamiehiin. Toisaalta paneelin tarkoituksena ei ole saavuttaa tiettyä ”totuutta”, vaan pohtia mahdollisia eri tulevaisuuskuvia laadullisen analyysin kautta. Vastausten tarkoitus on tarjota alustusta lisäpohdinnoille sekä selvittää sitä, miten ihmiset näkevät Kakolanmäen tulevaisuuden ja millaisena he sen haluaisivat nähdä.

Vaikka vastaajia paneeliin oli alun perin lupautunut 28 ihmistä, vastaajamäärä pieneni ensimmäisellä kierroksella 17 ihmiseen. Tämä oli hieman yllättävää, koska kaikki paneelin osallistujat olivat ilmaisseet kiinnostuksensa aiheeseen ja olivat halukkaita osallistumiseen. Aikataululliset ongelmat saattoivat hankaloittaa asiaa, ja sainkin jälkikäteen muutamia vastauksia, joissa pahoiteltiin vastaamattomuutta aikataulukiiireiden tai esimerkiksi sairastumisen vuoksi. Lisäksi ensimmäisellä kierroksella oli ongelmia paneelin sisäänkirjautumisen kanssa: osa vastaajista ei saanut kyselyä auki, ei saanut sähköpostissa salasanojaan ja käyttäjätunnusta, tai kirjautuminen oli muuten ongelmallista. Tämä mahdollisesti karsi ainakin osan vastaajista.

Sähköinen kysely, johon ei olisi tarvinnut kirjautua sisään, olisi edellä mainittujen ongelmien vuoksi saattanut olla parempi. Toisaalta tällöin esimerkiksi tulevaisuuskuvaan toivottavuudesta ei olisi voinut kysyä, tai vastaajat eivät olisi halutessaan voineet täyttää kyselyä useissa osissa, eivätkä he olisi pystyneet muuttamaan vastauksiaan jälkikäteen. Omia vastauksia ei tällöin olisi myöskään voinut perustella kysymyksen yhteyteen.

Osa vastaajista on myös voinut todeta, että ei osaakaan vastata kysymyksiin tai kysely on tuntunut muulla tavoin hankalalta. Toisella kierroksella vastaajamäärä putosi 12 vastaajaan, eli alle kolmannekseen alkuperäisestä vastaajamäärästä, ja vastaajamäärä jäi selvästi pienemmäksi alun perin odottamastani.

Vaikka vastaajamäärä jäi alhaisemmaksi kuin odotin, kommenttien joukosta nousi selkeitä teemoja, joita käsittelen pro gradussani. Varsinkin vapaassa kommentoinnissa vastaajat nostivat esiin asioita, joita itse en ollut miettinyt, kuten pohdintaa siitä, kenellä

on oikeus suunnitella ja käyttää kaupunkitilaa. Näin paneeli toimi kaikesta huolimatta ideoiden ja asioiden esiintuojana. Kaikkia kysymyksiä oli kommentoitu, joitakin enemmän, joitakin vähemmän. Kommenttien määrä oli suurimmillaan kuusi kommenttia väittämää kohden.

Seuraavaksi käsittelen työssäni Kakolanmäen historiaa. Vaikka työ käsittelee alueen tulevaisuutta, myös historia on tärkeä tulevaisuudentutkimuksessa. Jotta pystyttäisiin arvioimaan, pohtimaan ja kehittämään tulevaisuuskuvia, on tunnettava myös asian kehityskulku ja taustat, jotka ovat muokanneet kohteesta sellaisen, kuin se tänä päivänä on.

4. VANKILAJÄRJESTELMÄN JA TURUN KAKOLANMÄEN HISTORIAA

4.1 Vankilalaitoksen historiaa

Vangitseminen rangaistuksena ei kuulu vanhimpiin rangaistusmuotoihin. Alkujaan sovitusta on haettu kostosta, eli loukatun suku on kostanut kärsityn vääryyden joko rikoksen tekijälle tai tämän suvulle. Toinen rangaistus on ollut sakko, jolla korvattiin tapahtunut vääryys rahallisesti. Vankeutta alettiin käyttää enemmän keskiajalla, lähinnä estämään syytetyn karkaaminen. Vankeus ei siis ollut rangaistus, vaan eräänlainen tutkintavankeus. Jos kuitenkin rikokseen syyllistyneellä ei ollut varaa maksaa sakkoja, hänet saatettiin tuomita vankeuteen ja pakkotyöhön maksamaan tekemänsä rikos työllä. Varsinaisia vankiloita ei edes ollut, vaan vankia säilytettiin vain paikassa, joka katsottiin sopivaksi. Kaupungin vankilat, jos niitä edes vankiloiksi voi sanoa, saattoivat olla vain kellareita linnoissa, ja maaseudulla vankilan virkaa saattoi toimittaa maakuoppa. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 38–39, 48.)

Kuolemanrangaistus oli keskiajalta lähtien saanut enemmän jalansijaa samalla, kun rangaistukset olivat muutenkin koventuneet. 1700-luvulla tapahtui kuitenkin muutos. Kuolemanrangaistuksen käyttöä vähennettiin, ja sen sijaan alettiin käyttää enemmän vankeusrangaistusta. Perustana tälle on pidetty valistusajan oppineiden teorioita, joissa vaadittiin kuolemanrangaistuksen sijaan käyttämään muun muassa pakkotyötä ja maastakarkoitusta. Muutokseen oli myös muita syitä. Kun aikaisemmin rankaisun luonne oli tähdännyt ihmisten pelottelemiseen, niin se alkoi painottua rikollisen parantamiseen. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 46.)

Irtolaisvangit eristettiin muista vangeista, otettiin käyttöön progressiivinen järjestelmä, jossa vanki saattoi ansioitumalla edetä arvoasteikossa ylemmäs ja näin saavuttaa lisää etuja, sekä kouluttaminen takaisin yhteiskunnan jäseneksi kurin ja työn avulla (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 66). Vangit haluttiin myös tekemään tuottavaa työtä, jota varten oli perustettu ojennuslaitoksia. Naiset joutuivat yleensä tekstiiliteollisuuden

palvelukseen kehruhuoneeseen⁴, miehet taas esimerkiksi raspitaloihin⁵ tai suonraivaustöihin. Taustalla oli ajatus työn parantavasta vaikutuksesta, ja laiskuus nähtiin tienä paheiden pariin. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 62–63, 72.) Ojennuslaitokset olivatkin tiiviisti kytkeytyneitä teollisuuteen, erityisesti tekstiiliteollisuuteen, ja ne olivat samanaikaisesti sekä köyhäinhoidollisia että vankeinhoidollisia laitoksia, joissa laitoksen kasvatuksellinen tavoite jäi usein tuottavuuden jalkoihin (Onnela 1992, 36).

Järjestelmän outous piili siinä, että se oli irtolaisuudesta tuomituille paljon ankarampi kuin varsinaisen rikoksen tehneille vangeille. Parannusperiaate ei ulottunut rangaistusvankeihin, ja vangit olivat pääosin omissa oloissaan aikaansa kuluttaen. Sen sijaan irtolaisia kouluttiin ahkeriksi työläisiksi kurin ja työn avulla. Vasta 1860-luvulla parannusperiaatetta alettiin ulottaa myös muihin kuin irtolaisvankeihin. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 75–76.)

Varsinaisen vankilaitoksen historia alkoi 1600-luvulla, kun lääninhallintoa alettiin toteuttaa. Vangeista huolehtiminen jäi paljolti talonpoikien vastuulle, josta se vähitellen siirtyi kruunun hoidettavaksi. Tähän vaikutti myös vankimäärän selvä kasvu 1800-luvun alussa. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 49, 55–56, 59.) Myös vallalle päässyt ajatus rangaistuksen parantavuudesta vaikutti vankiloiden rakentamiseen; Pitihän vangin säilyä terveenä palatakseen takaisin yhteiskunnan tuottavaksi jäseneksi. Huonoissa ja ahtaissa linnan vankiloissa ja kellareissa tämä ei päässyt toteutumaan. (Letto-Vanamo & Ylikangas 1981, 61.) 1860-luvulla alkoi vankilajärjestelmän reformi, joka vähensi irtolaisten määrää kuritushuoneissa ja samalla määritteli myös pohjaa nykyiselle vankilasysteemille (Onnela 1992, 37).

⁴ Kehruuhuone oli naisille tarkoitettu työlaitos, jossa rangaistusaika kului töitä tehden. Vankeusaika oli sidottu työpanokseen, ja se saatettiin jopa mitata kehrättyinä vyyhteinä (kts. esim Virtanen 1944, 58-59, 225-227)

⁵ Raspaaminen tarkoittaa kankaan värjäyksessä käytetyn puuaineen hiomista liuotteeseen.

4.2 Keskusvankila eli Kakola

Kakolan vankila lienee tuttu kaikille turkulaisille ja useimmille suomalaisille ainakin nimeltä, ja sen symboliarvo on suuri. Jo Sakari Topeliuksen kirjassa vuodelta 1873 *En resa i Finland* on kuvattuna edellä mainitut kolme rakennusta (Onnela 1992, 51). Vankilalla on ollut maine ”hurjien poikien” kotina, ja sinne sijoitettiinkin yleensä neljä kertaa tai useammin vankina olleita vankeja lähialueilta sekä myös yli seitsemän tai useampikertaisia vankeja muilta alueilta (Suomen vankilat 1993–1994, 6).

Keskusvankilan eli Kakolan päärakennus, joka valmistui 1853. Keväällä 2012 rakennustyöt alueella olivat jo alkaneet. Kuva: Anne Nieminen 2012. Kuva tekijän hallussa.

Sanan Kakola on epäilty tulleen kaakkoa tarkoittavasta ilmansuunnasta, lehtopöllöä tarkoittavasta ruotsinkielisestä sanasta ”kattugla” tai hupsua ja hupakkoa tarkoittavasta sanasta, koska Kakolanmäen lähetyksillä on sijainnut kaupunginköyhäintalo, jossa hoidettiin myös mielisairaita (Www20). Suomen kielen professori Kaisa Häkkinen toteaa, että kissapöllön eli lehtopöllön kansanomainen nimitys *kako* on nykykielessä käytössä lähinnä hullua merkitsevästä sanana. (Häkkinen 2002, 53) Ensimmäistä kertaa nimi näkyy kaupungin asiakirjoissa 1820-luvun lopulla, mutta nimen kirjoitusasu oli vielä vakiintumaton, ja nimi saatettiin kirjoittaa myös Kakkolan- tai Kackolanmäki (Www20).

Kakolanmäelle alettiin rakentaa työ- ja ojenuslaitosta vuonna 1845, ja se valmistui 1853 (Onnela 1992, 45, 98). Suunnitelman rakennuksista teki Ernst Lohrmann (Nyberg 1903, 3). Rakennustyötä tekivät vangit, jotka myös louhivat Kakolanmäestä graniittia rakennuksen tarpeisiin. Kakolan graniittia alettiin hieman myöhemmin kutsua ”kakoliitiksi”. (Onnela 1992, 53, 55.)

Työ- ja ojennuslaitos oli perustettu enemmän köyhiä, työttömiä ja irtolaisia varten, eikä sinne joutuminen edellyttänyt rikosta (Virtanen 1943, 80–83). Tätä aikaisemmin vangit olivat istuneet rangaistustaan Turun linnassa ja naisvangit keskustassa sijainneessa kehruuhuoneessa. Valmistumisensa jälkeen Kakola ei kuitenkaan ehtinyt toimia ojennuslaitoksena, sillä 1853 alkanut Krimin sota toi Kakolaan sotilaat, ja vangit siirrettiin muualle. Sotilaat lähtivät vuonna 1862, ja vankila muutettiin ojennuslaitoksesta rangaistusvankilaksi. (Onnela 1992, 98–99.) Tässä muutoksessa ikkunat varustettiin kalterein ja alueelle rakennettiin ympärismuuri (Nyberg 1903, 4). Kakola oli alun alkaen rakennettu yhteisvankilaksi, ja vangit olivat toistensa kanssa paljon tekemisissä (Onnela 1992, 44). 1800-luvun lopulla yhteisvankiloista alettiin kuitenkin luopua vähitellen, ja vankiloiden idea alkoi perustua rankaisemiseen eikä vain siihen, että rikollinen eristetään muusta yhteiskunnasta (Virtanen 1944, 82–84).

Sellivankilajärjestelmää pidettiin parempana kuin yhteisvankilaa, koska sen avulla voitiin eristää vangit toisistaan. Näin pystyttiin estämään huonojen tapojen ja rikollisuuden leviäminen vankien keskuudessa ja vankeja pystyttiin tarkkailemaan ja valvomaan paremmin. Eristys nähtiin myös rangaistuksena. (Onnela 1992, 73.) Vuonna 1879 Kakolaan valmistuivat aurburnilainen ja philadelphialainen sellisiipi (Onnela 1992, 102). Selleistä käytetään yleisesti nimityksiä päivä- ja yösellit, jotka kuvaavat sellityyppien luonnetta ja sitä, milloin vanki oleskeli sellissään.

Molempien sellijärjestelmien idea perustui aikaisempaa enemmän eristämiseen, mutta erilaisin painotuksin. Aurburnilaisessa eli yöseli-järjestelmässä vangit työskentelivät ryhmissä hiljaisuuden vallitessa ja nukkuivat yöt eristettyinä omiin selleihinsä. Philadelphialaisessa päiväselli-järjestelmässä vangin kaikki ihmiskontaktit olivat äärimmäisen rajoitettuja. Vangit nukkuivat ja työskentelivät yksin omissa selleissään. (Onnela 1992, 22.) Eristys ulottui myös ulkoiluun, ja vankilan pihalla oli puoliympyrässä ulkoilukoppeja, joihin vangit voitiin sijoittaa yksitellen ilman kontaktia toisiin vankeihin (Nyberg 1903, 11). Tarkoituksena oli johdattaa vanki työllä ja eristyksellä miettimään tekojaan ja sitä kautta parantamaan tapansa (Onnela 1992, 20).

Kakolan vankilan aurbunilainen eli yösellisosasto. TYKL/dg/2121. Kuva: Jussi Lehtonen

Philadelphialaisessa järjestelmässä sellit oli sijoitettu ulkoseinän viereen käytävän sijaitessa sellien keskiosassa, kun taas aurbunilaisessa järjestelmässä sellit oli sijoitettu osaston keskelle, eikä niissä ollut ikkunaa ulos. Yösellit olivat erittäin pieniä, vain hieman yli 3 m², ja ne poistettiin käytöstä 1980-luvun lopussa. (Kakolanmäki -toimikunnan mietintö 1989, 6.)

Philadelphialainen- eli päiväselliosasto. TYKL/dg/2182. Kuva: Jussi Lehtonen

Valistusfilosofi Jeremy Benthamin suunnittelema panoptikon-malli on ollut eräs tärkeimmistä vaikuttimista vankilajärjestelmää rakennettaessa. Panoptikonin ideana on jatkuva tarkkailu ja tiedonkeruu niin, että valvottavat eivät näe valvojiaan. Arkkitehtonisesti tämä onnistui rakentamalla pyöreitä rakennuksia, joissa valvoja oli keskellä ja näki näin kaikki valvottavat. (Onnela 1989, 18–19.) Näin valvottavien yhteys

toisiinsa häviäisi ja kaikki alueet olisivat jatkuvasti valvonnan ja katseen alaisina (Foucault 1980, 233). Vaikka panoptikon-mallia ei olekaan kopioitu Kakolassa täysin, sen vaikutus sellijärjestelmään on silti nähtävissä. Päiväselli- eli philadelphialaisella osastolla sellejä oli useassa kerroksessa ja kerrokset olivat keskeltä avoimia ylös asti. Näin ainakin periaatteessa vartija pystyi tarkkailemaan koko sellisiipeä samanaikaisesti.

Hieman myöhemmin vuonna 1894 valmistui nykyisen Kakolan vankilan itäosasto eli niin kutsuttu boksi-osasto, jossa oli makuusellejä. Viimeinen suuri rakennusprojekti alueelle oli länsiselliosasto, joka valmistui 1912. (Metsäranta 2010, 168.) Myöhemmin alueelle rakennettiin vielä pihaa ympäröiviä työrakennuksia, työliikerakennus 1953 sekä kerrostaloja henkilökunnan asunnoiksi 1950-luvulla (Kakola 2004, 47; Hakamäki s.a. 156.)

Vuonna 1912 valmistunut länsisellirakennus keväällä 2012. Ulkomuurin ympärille on laitettu tukirakenteita alueella tehtävien korjaustöiden vuoksi. Kuva: Anne Nieminen 2012. Kuva tekijän hallussa.

Vanhan vankilarakennuksen uudistaminen aloitettiin perusteellisesti vuonna 1982, kun länsiselliosaston peruskorjaus alkoi ja rakennus koki sisätiloissa täydellisen muodonmuutoksen. Aikaisempi philadelphialaistyylinen sellivankila jaettiin kerrosvälipohjilla, ja selleihin asennettiin wc ja pesuallas sekä muun muassa liitännämahdollisuus televisiolle. (Hakamäki s.a. , 156.)

4.3 Lääninvankila

Rangaistusjärjestelmää uudistettiin 1800-luvun lopussa. Uudistus edellytti maanlaajuisten sellivankiloiden rakentamista myös Turkuun, johon vahvistettiin arkkitehtuurisuunnitelma lääninvankilaa varten vuonna 1886. Vuonna 1890 uusi vankila valmistuikin keskusvankilan itäpuolelle. (Kakola 2004, 43–44.)

Vankilarakennus on ristinmuotoinen. Myös lääninvankilan rakentamisessa on noudatettu Kakolasta tuttua panoptikon-mallia. Rakennuksen pääsivusta on pohjoisen suuntaan, ja pohjoisessa sakarassa sijaitsivat myös hallinto- ja kirkkotoiminnot. Rakennuksen eteläinen sakara oli tarkoitettu naisvangeille. Vankilanpihalle itäiseen sakaraan on rakennettu kiinni työhuonerakennus 1960-luvulla. (Kakola 2004, 44.) Lääninvankilan tiloja on uudistettu 1920- ja 1950-luvulla, jolloin vankilaan rakennettiin joitakin uusia huonetiloja sekä työhuonetiloja uudistettiin ja rakennettiin lisää (Nevalainen 1960, 93). Ulkoisesti vankila on edelleen alkuperäisessä asussaan. Lääninvankilan alaisena on ollut myös useita työsiirtoloita, kuten Aurassa toimiva Käyrän työsiirtola, joka on toiminut avovankilana. Lääninvankilaan on sijoitettu pääasiassa tutkinta-, rangaistus- ja sakkovankeja. (Suomen vankilat 1993–1994, 53.)

*Lääninvankila.
Oikeassa
alakulmassa on
sisääntuloportti ja
sen vieressä
vartiokoppi. Kuva:
Anne Nieminen
2012. Kuva tekijän
hallussa.*

Turun lääninvankilasta ei ole julkaistu omaa historiikkia, eikä sen historiaa ole esitelty kovin laajasti, toisin kuin esimerkiksi Turun keskusvankilan historiaa, josta on julkaistu useita kirjoja. Mikkelin, Kuopion ja Oulun lääninvankiloista on julkaistu omat historiikit, mutta Turun lääninvankila saa vielä odottaa vuoroaan.

4.4 Vankimielisairaala

Vankeinhoitokomitea ehdotti vuoden 1898 mietinnössä lisäosaston perustamista henkisesti vajavaisia vankeja varten. Mietinnössä todettiin, että erilaiset mielisairaudet olivat vankiloissa hyvin tavallisia ja huomattavasti yleisempiä kuin muun väestön keskuudessa. Lausunnossa oltiin yksimielisiä siitä, että mielisairasta rikoksentekijää ei tullut tuomita rangaistukseen, vaan hänet tuli saattaa asianmukaiseen hoitoon mielisairaalaan. Tavallista mielisairaala ei pidetty hyvänä ratkaisuna, koska koettiin, että vankipotilaat olisivat häirinneet tavallisten mielisairaaloiden toimintaa ja tavalliset potilaat olisivat joutuneet myös alttiiksi rikollisten huonoille vaikutteille. Myöskään avoimia hoitotoimia tavallisissa mielisairaaloissa ei olisi voitu suorittaa vankien karkailunhalun vuoksi. Keskustelua käytiin myös siitä, voidaanko mielisairaita rikoksentekijöitä ja mielisairaita vankipotilaita, jotka olivat sairastuneet vasta vankilassa, sekoittaa keskenään. Epäiltiin, voitaisiinko tällaisessa laitoksessa säilyttää järjestystä. (Ranta 1979, 8–10.)

*Vankimielisairaala
muurin sisältä
kuvattuna. Rakennuksen
vasemmassa reunassa
sijaitsee sisäänkäynti.
TYKL/dg/2565. Kuva:
Jussi Lehtonen*

Laitosta suunniteltiin aluksi perustettavan Helsingin kuritushuoneen yhteyteen, mutta erillinen vankimielisairaala päätettiin perustaa Kakolanmäelle, koska siellä katsottiin olevan eniten laitokseen sopivia potilaita (Ranta 1979, 11–12). Alueen luoteisosaan rakennettiin vuosina 1905–1908 vankimielisairaala ja sen ympärismuuri. Muurin rakentamiseen ja sairaalan verhoiluun käytettiin alueelta louhittua graniittia, kakoliittia. (Kakola 2004, 44–45; Sinisalo 2001, 150.) Tämän tyyppinen rakentaminen oli uutta Suomessa, ja oppia haettiin muista Pohjoismaista ja Saksasta (Sinisalo 2001, 150).

Sairaalan toiminta ei kuitenkaan käynnistynyt heti, vaan rakennukseen majoitettiin kuritushuoneen vankeja, jotka ryhtyivät rakentamaan kuritushuoneen uutta selliosastoa eli länsiselliä. (Ranta 1979, 17, 27). Vuonna 1911 vankimielisairaala aloitti toiminnan, ja se sai myöhemmin lisänimen Annes ruotsinkielisten suunnittelupapereiden mukaan; papereissa annex tarkoitti lisärakennusta (Ranta 1979, 8, 38). Aluksi sairaala toimi keskusvankilan alaisuudessa, mutta itsenäistyi omaksi yksikökseen vuonna 1925, ja se sai nimen vankimielisairaala. Tätä ennen sairaala oli ollut Turun kuritushuoneen johtokunnan alaisuudessa. (Ranta 1979, 30, 34.)

Sairaalaan ei haluttu luoda vankilamaista, vaan pikemminkin sairaalatyylistä tunnelmaa. Kuitenkin ulkoisesti osastot olivat vankilamaisia rautaisine ovineen ja kaltereineen, vaikka ikkunat olivat hieman isommat kuin vankiloissa yleensä. (Ranta 1979, 11, 13.) Rakennuksessa oli kolme potilasosastokerrosta, ja osastoilla oli makuusaleja sekä yksittäishuoneita. Potilaita oli noin 40 vuoden 1911 lopussa. (Ranta 1979, 18–19, 38.) Alkuaikoina hoitomuotoina käytettiin askarteluterapiaa, rahoittavia kylpyjä ja vuodelepoa. Laitoksen kolmas kerros olikin kokonaan varattu potilaiden askartelua ja seurustelua varten. (Ranta 1979, 84.) Sattuman kautta sairaalassa alettiin harrastaa myös taideterapiaa, ja laitoksen seinillä on yhä nähtävissä vankien taidejäljennöksiä, joita tehtiin 1920-luvun lopulta alkaen aina sotaan asti. Taideterapia sai jatkoa myöhemmin vuonna 1969, ja vankien tekemiä töitä esiteltiin vankimielisairaalassa järjestetyissä taidenäyttelyissä kolme kertaa 1970-luvulla. (Ranta 1979, 86–87.)

Vankimielisairaala on uudistettu vähän kerrallaan vuosien saatossa. Usein korjaukset ovat olleet melko pieniä. 1950-luvulla erään osaston käytävä katkaistiin lasiseinällä ja ovella sekä kylpyhuoneesta tuli insuliinihoituhuone ja siitä raivattiin ammeet pois. Vuonna 1961 iso uudistus oli muuriin rakennettu uusi portti, ja tällöin alkuperäinen Kakolan suuntaan oleva portti jäi pois käytöstä. (Ranta 1979, 22–24.) Vankimielisairaalan viimeisin uudistus tehtiin 1970-luvun puolessa välissä yhteistyössä museoviraston kanssa, ja sisätilojen ulkoasu onkin pitkälti peräisin tästä korjauksesta. Remontissa kunnostettiin kellaritiloja, henkilökunnan tilat sekä rakennettiin uusi sisäänkäynti. Potilashuoneita uudistettiin, mutta yhteishuoneita jäi vielä käyttöön.

Lisäksi osastojen wc-tiloja parannettiin, mutta sellihuoneisiin ei rakennettu vessoja, vaan ainoastaan pesualtaat. (Ranta 1979, 28.)

*Vankimielisairaalan käytävä
vuonna 2009. TYKL/dg/2388.
Kuva: Jussi Lehtonen*

Vankilat eivät uudistuksista huolimatta täyttäneet nykyaikaisen vankilan vaatimuksia muun muassa opetus-, tapaamis-, terapia- ja wc-tiloiltaan (Kakolanmäki-toimikunnan mietintö 1989, 15–16). Tämän vuoksi Turun Saramäkeen rakennettiin uusi vankila, johon kaikki vangit Kakolanmäen kolmesta vankilasta siirrettiin vuonna 2007.

4.5 Muut rakennukset ja puisto

Itse vankilarakennusten lisäksi alueella sijaitsee monia muitakin rakennuksia, kuten vankilanjohtajan asunto, historiallisesti arvokkaita puistoja ja vanhaa kasvillisuutta. Entisen rangaistusvankilan johtajan asunto pihapiireineen sijaitsee Kakolan ja lääninvankilan välisellä alueella. Kivitalo on rakennettu 1870-luvulla. Rakennuksen vieressä ovat myös autotallirakennukset sekä apulaisjohtajan asunto, joka on rakennettu 1900-luvun alussa. Lääninvankilan johtajan asunto sijaitsee lääninvankilan porttia vastapäätä Kakolankadun varrella. Samassa pihapiirissä on lisäksi henkilökunta- ja ulkorakennukseksi tarkoitettu rakennus. Molemmat yksikerroksiset puutalot on rakennettu 1880-luvulla. Kakolankadun varrella sijaitsevat myös kolme puista henkilökunnalle tarkoitettua yksikerroksista rakennusta 1800-luvun lopusta ja 1900-luvun alusta. Linnankadun varrella, serpentiinitien alaosassa sijaitsee henkilökunnan 1890-luvulla rakennettu asuinrakennus. (Kakola 2004, 46.) Keskusvankilan edessä

sijaitseva puisto ja sitä kiemurrellen halkova Chiewitzin serpentiini on rakennettu 1850-luvulla (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 10). Tie on nimetty Turussa lääninarkkitehtinä toimineen ja ojennuslaitoksen muuttamisen vankilaksi suunnitelleen G.T. Chiewitzin mukaan. (Nyberg 1903, 4).

Keskusvankilan edessä on sijainnut puutarha vuodesta 1879 alkaen, ja 1800-luvun lopulla alueen länsipuolella oli myös peltoja. Alueella on aiemmin sijainnut lisäksi muun muassa sikala ja kasvihuoneita, mutta ne eivät ole säilyneet. Alueella on ollut erilaisia kävelypolkuja 1890-luvulta lähtien. Mäellä ovat sijainneet myös vankilanjohtajan ja apulaisjohtajan puutarhat 1900-luvun vaihteesta alkaen. Alueen pohjoispäädyssä on puisto, joka perustettiin 1890-luvulla, samoin kuin vankimielisairaalan alueella ja sen läntisellä puolella aikaisemmin sijainneet pellot. Uusin puisto on lääninvankilan itäisessä kulmassa, ja se on perustettu 1950-luvulla. (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 10, 36.)

*Chiewitzin serpentiini
kohoaa Linnankadulta
kiemurrellen ylös
Kakolanmäkeä. Kuva:
Anne Nieminen 2012.
Kuva tekijän hallussa.*

Nykyisin alueella on niittyä ja hoidettua nurmea sekä metsää ja avokallioita. Vanhat puutarhat ovat kadonneet, ja alueelle sijaitsevien peltojen päälle on rakennettu vankimielisairaala sekä työntekijöiden asuintaloja (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011,12).

5. KAUPUNKISUUNNITTELUN KEHITYS

5.1 Kaupunkisuunnittelu

1900-luvun alussa vallalla oli jugend-tyyli, jota pidetään yleensä ensimmäisenä modernina arkkitehtuurin suuntauksena. Tyyli vaihtui ajan myötä pelkistetympään ja antoi tilaa 1920-luvun klassismille. Klassismia seurasi funktionalismi, joka sanoutui irti kaikesta vanhasta. (Lahtinen 2009, 11—12.) Funktionalistinen suunnittelu sai sijaa 1930-luvulta alkaen, ja se vaikutti merkittävästi kaupunkisuunnitteluun. Funktionalismin taustalla oli laajempi kaupunkisuunnittelullinen idea: Yhteiskunnan suunnittelun periaatteiksi tulivat standardit, tasa-arvo ja sosiaaliset uudistukset. Tavoitteena olivat rakentamisen määrän ja laadun kohottaminen sekä tarkoituksenmukaisuus. Tämä oli tarkoitus toteuttaa hävittämällä vanha kaupunkirakenne tuomalla sen tilalle uusi, funktionalismin periaatteita noudattava suunnittelu. (Jauhiainen 1995, 269.)

Pohjoismaissa ja varsinkin Suomessa funktionalismi sai suuren suosion. Turussa purettiin paljon puutaloja uusien kivitalojen tieltä 1920–1930-luvulla. Uusia rakennuksia ei edes sopeutettu ympäristöön, koska vanhan rakennuskannan oletettiin pian katoavan. Vanhan kunnostaminen ja parantaminen ei tullut kysymykseen, koska näin olisi vain säilytetty rakennusten ja kaavojen huonot puolet. Asuntopula oli sodan jälkeen suuri, ja uusien asuntojen tarve kaupungeissa oli valtava. Tähän ongelmaan auttoi 1950-luvulla elementtirakentamisen kehitys, joka nopeutti ja halvensi rakentamista. Turussa rakennuspaine siirtyi keskustasta kauemmas ja lähiörakentamisen kausi alkoi. Useat suunnitelmat perustuivat laskelmiin, joiden mukaan väkiluku olisi vuonna 2000 ollut Turussa yli 250 000. Myös liikenteen kasvu arvioitiin mittavaksi. Puutalovaltaksiin keskustoihin oli laskelmien mukaan suuri tarve saada kerrostaloja kasvavan väestön tarpeisiin, ja maankäytön tehostamiselle ei nähty vaihtoehtoja. (Lahtinen 2009, 18–21, 30, 54, 58.)

1970-luvulla alettiin huomata historiallisen kaupunkiympäristön katoaminen ja vanhojen rakennusten suojeleminen nousi tärkeäksi kysymykseksi. Puutaloalueiden katoamiseen havahduttiin. Myös ympäristönäkökulmia alettiin ottaa huomioon. 1960–1970-luvulla

perusajatuksena suunnittelussa oli vielä funktionalismi, jossa eri kaupunkitoiminnot pyrittiin erottamaan toisistaan ja suunniteltiin keskustasta riippuvaisia lähiöitä. Jauhiaisen mukaan kaupunkien suunnittelu oli usein pistemäistä ilman laajempia kokonaissuunnitelmia. (Jauhiainen 1995, 272–275.) Turussa ei laadittu edes korttelin käsittäviä asemakaavoja, joten kaavoitus eteni usein vain tontti kerrallaan melko sekasortoisena (Lahtinen 2009, 49).

Jauhiaisen mukaan funktionalistinen suunnittelu päättyi kriisiin 1980-luvun lopussa, ja sen periaatteita alettiin kritisoida. Myös paikallisyhteisöjä pyrittiin ottamaan mukaan kaupungin suunnitteluun, mutta asia ei päässyt käytäntöön asti loppujen lopuksi. Ympäristönäkökulmien myötä rakentamista pyrittiin sopeuttamaan ympäristöön hienovaraisemmin. Lähiörakentamisen tuloksena hajautunutta kaupunkirakentamista pyrittiin eheyttämään täydennysrakentamisella. (Jauhiainen 1995, 275–276.) Vanhaa ei haluttu enää tuhota, vaan se tahdottiin ottaa uuteen käyttöön, ja vanhoista rakennuksista tuli rahallisestikin arvokkaita kohteita. Vuonna 1985 astui voimaan uusi rakennussuojelulaki, jonka tarkoituksena oli suojella kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. (Lahtinen 2009, 83.)

Uudessa suunnittelussa toimintoja pyrittiin sekoittamaan keskenään ja vaikutteita rakentamiseen alettiin ottaa eri aikakausilta (Jauhiainen 1995, 276). Postmodernissa rakentamisessa rakennustyylien elementtejä voidaan sekoittaa keskenään ja esimerkiksi rakennussuojelua voidaan korostaa, mutta vain rakennuksen ulkokuoren säilyessä kulissina ja sisätilojen saadessa täyden uudistuksen ja muodon. (Hautamäki, Karppi, Klemola 1992, 84). 1990-luvulta alkaen markkinat ovat saaneet entistä suuremman roolin yhdyskuntasuunnittelun ohjaajina. Tästä Jauhiainen antaa esimerkkinä liiketilojen voimakkaan rakentamisen kaupunkien reunoille. Alueiden katsottiin muotoutuvan sopiviksi markkinoiden ohjauksessa ilman suurta kontrollia. (Jauhiainen 1995, 278–279.)

Nämä suunnittelun ideat näkyvät myös Kakolanmäellä, jossa ulkokuori on suojeltu, mutta sisätiloja voidaan tarvittaessa muokata nykyaikaa ja tilan uusia käyttötarpeita vastaavammiksi. Kakolanmäen tiloja on uudistettu jo vankilatoiminnan aikana useita kertoja, joten alkuperäisen rakentamisajankohdan merkit ovat jo osittain kadonneet

sisätiloista. Nykyisin kaupunkirakennetta pyritään kuitenkin tiivistämään mahdollisuuksien mukaan ja koetetaan luoda uusia toimintoja myös keskustan alueelle entisten reuna-alueiden sijaan.

5.2 Suunniteltu tila ja sen käyttö

Tila ei ole ainoastaan ole olemassa, vaan sitä tuotetaan, muokataan ja uusinnetaan jatkuvasti ihmisten toiminnoissa. Tilaa ja tilan käsitettä ei voi siis analysoida yhteiskunnallisten käsitteiden ulkopuolella ja niistä irrallaan. Jussi S. Jauhiainen jakaa tilan käsitteen kolmeen osaan: konkreettiseen, sosiaaliseen ja mentaaliseen. Käytännössä jaottelut eivät ole erillisiä, vaan toisissaan kiinni, ja niitä voidaan tarkastella erillisinä vain teoreettisesti, ei käytännössä. (Jauhiainen 2002, 126,131.)

Konkreettinen tila on kaupunkien fyysinen ympäristö, sen rakennukset, tiet ja muut ympäristöt, joissa sijaitsevat ihmiset ja esineet ja joissa eri toiminnot tapahtuvat. Sosiaalisessa tilassa yhdistyvät fyysinen, kuviteltu kaupunki sekä sosiaalinen kaupunki. Sekä itse tila että siihen liitetyt mielikuvat ohjaavat ja muokkaavat yhdessä ihmisen toimintaa ja elämää kaupungissa. Mentaalinen tila on mielikuva kaupungista. Mielikuva on subjektiivinen, eikä se siten voi olla neutraali. Mentaaliseen tilaan liittyvät symboliset merkitykset, jotka muokkaavat sosiaalisia käytäntöjä ja ovat samalla konkreettinen osa kaupungin tilaa. Siihen liittyy erilaisia symbolisia merkityksiä, jotka ohjaavat sosiaalisia käytäntöjä. Kuitenkin myös mentaaliseen tilaan vaikuttavat kaupungin konkreettiset rakennukset ja paikat. Kaupungin paikkojen merkitykset ovat siis eri ihmisille erilaisia. Nämä kolme eri elementtiä kietoutuvat ihmisten mielissä yhteen, mutta Jauhiaisen mukaan ongelma ilmenee siinä vaiheessa, kun arkkitehdit irrottavat suunnitelmissaan konkreettisen tilan sosiaalisesta ja mentaalista tilasta. Osallistumiseen liittyvät ongelmat syntyvät erilaisten tilakäsitysten törmätessä toisiinsa. (Jauhiainen 2002, 131–132.)

Rakenteet, instituutiot ja toiminta muovaavat yhdessä kaupunkitilaa, mutta samalla ne ovat tilan konkreettinen ja fyysinen järjestys. Esimerkiksi rakennettu ympäristö vaikuttaa yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten nopeuteen, koska kaupunkirakenteen muuttaminen vie yleensä vuosia ellei vuosikymmeniä. Yhteiskuntasuhteet muotoutuvat

tilassa, ja siten elämäntapa ja kaupunkirakenteen muutokset kietoutuvat yhteen. Yhteiskuntasuhteet välittyvät tilassa, eli ideologiat ja puhunnat muodostuvat tietyssä kontekstissa maantieteellisesti rajatulla alueella. (Dear & Häkli 1998, 59–66.)

Rakennettu ympäristö voidaan käsittää laajasti kaikkina luonnonympäristön muutoksina, jotka ovat ihmisen aikaansaamia. Tämä sisältää niin erilaiset rakennukset kuin tilat, jotka eivät välttämättä ole konkreettisesti rajattuja, kuten kadut ja aukiot. (Lawrence & Low 1990, 454 < ks. Lappi 2007, 30.) Kaupungin suunnittelun voidaan ajatella suuntautuvan tulevaisuuteen, mutta siinä vaikuttavat silti taustalla historialliset ja tapahtumat ja kehityskulut (Lappi 2007, 16). Kaupunkisuunnittelu on vaikutusvaltainen tapa tuottaa kaupunkitilaa. Vaikka se vaikuttaa neutraalilta, sen taustalla on kuitenkin erilaisia vaikuttimia, jotka suunnittelukielen avulla naamioituvat neutraaliksi puhunnaksi, eikä suunnittelua välttämättä osata siksi tarkastella kriittisesti. (Haarni 1997, 89.) Usein jo se, mistä puhutaan, on asiantuntijoiden valmiiksi määrittelemää, ja kaupunkilaisilta kysytään mielipiteitä asioihin, jotka ovat jo pitkälle suunniteltuja. Tämän vuoksi keskustelu liikkuu usein asiantuntijoiden määrittelemissä puitteissa. Keskinäinen vuorovaikutus saattaa olla heikkoa, ja suunnittelijoiden ja kaupunkilaisten keskusteluilla on harvoin yhtymäkohtia. (Lappi 2007, 25.)

Suunniteltu kaupunki nähdään virallisena tulkintana, ja vaihtoehtoisten suunnitelmien statusta pidetään yleensä virallista huonompana (Haarni, 1997, 89). Asiantuntijalla on keskustelussa aina tietty sosiaalinen asema, johon liittyvät puhetapa, asiayhteyden sopiva kielen ja termien käyttö, oikeus puhua aiheesta sekä asiantuntijuutta tukevat sosiaaliset verkostot. Sosiaalinen ja tiedollinen asiantuntijuus riippuvat toisistaan. Esimerkiksi hallinto määrittelee tosiasioiksi ne tiedot, joita asiantuntijat lausuvat sillä kielellä, jota hallinto käyttää. Sama asia maallikon tai asiantuntijan sanomana saa aikaan eri merkityksiä. (Jokinen, Kamppinen & Raivola 1995, 175–176.) Kaupunkisuunnittelussa kysymys on myös siitä, kenellä on oikeus puhua kaupungista ja sen suunnittelun ongelmista ja kenellä on pätevää tietoa puhua aiheesta. Usein tällaisessa kontekstissa kaupunkilaisten keskusteluun tuomia kysymyksiä vähätellään tai jätetään huomioimatta, koska niiden ei katsota kuuluvan kaupunkisuunnittelun kentälle. Maallikkojen asiantuntijuus voidaan ymmärtää sosiaalisiksi ja rakenteellisiksi

kategorioiksi, eikä niillä ole tekemistä tiedon määrän tai kokemuksen kanssa. (Lappi 2007, 26.) Erottelu asiantuntijan ja suunnittelijan välillä on tärkeää nimenomaan suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmän näkökulmasta. Erottelua ei tehdä koulutuksen tai osaamisen mukaan, vaan järjestelmä antaa molemmille osapuolille suunnittelussa oman roolin ja siihen liittyvän aseman. (Straffans, 2004, 244.) Antropologi Gary McDonogh kehottaa pohtimaan, kenellä on oikeus ja mahdollisuus osallistua määrittelyyn siitä, millainen kaupungin tulisi olla (McDonough, Gary 1999 < ks. Lappi 2007, 27).

Myös Kakolanmäen kohdalla on pohdittu, kuka päättää kaupunkitilasta ja kenellä on oikeus osallistua sen suunnitteluun. Kakolanmäen puolesta järjestettiin mielenosoitusviikonloppu nimeltään *Free Kakola weekend 2–4.9.2011* (Www23). Mielenosoituksessa oli monenlaista ohjelmaa, kuten erilaisia esiintyjiä, kirpputori, käsityöpajoja sekä ohjelmaa lapsille. Tapahtuman Facebook-sivujen mukaan osallistujia oli yli 460. (Www24.)

Tapahtuman Facebook-ryhmässä mielenosoituksen tarkoituksena on herättää päättäjiä miettimään myös muuta käyttöä Kakolanmäelle:

Kakolan kauniilta luontoalueelta kuuluu kummia... Kaivinkoneet ja rakennusmiehet raiskaavat luonnonkaunista puistoamme. Eli Kakolassa on aloitettu rakennustyöt ja täten kutsuisinkin kaikki kynnelle kykenevät viettämään, vielä viimeisen kerran, luontoviikonloppua turunkeskustassa sijaitsevaan Kakolan vankilaan. Luvassa musiikkia, pajoja, yhdessäoloa ja MIELENOSOITUSTA...” Mielenosoituksen on tarkoitus herättää päättäjät miettimään että mitä kaikkea muuta Kakolalla olisi voinut tehdä kuin rakentaa mäki täyteen kerrostaloja. Ja osoittaa avoimesti mieltä siitä että miten kaavat hyväksyttiin jo ennen kuin kukaan turkulainen oli päässyt näkemään että mihin rakennetaan. (Www24.)

Tapahtumalla osoitettiin mieltä Kakolanmäen tulevia suunnitelmia vastaan. Tapahtuman järjestäjä Joonatan Niinimaan mukaan suunnitelmista ei oltu tiedotettu tarpeeksi ja harvalla turkulaisella oli käsitys siitä, mitä Kakolanmäelle oli tulossa. Niinimaa arvosteli myös Kakolanmäen puistoalueiden kohtaloa:

Suurin piirtein koko Kakola yksityistetään. Kakolan alue on 20,5 hehtaaria iso, mutta vain 8,2 hehtaaria on luvattu puistokäyttöön. Ja siitäkin yhteiseen käyttöön

luvatusta alueesta noin 60 prosenttia on kalliota. Mene siihen sitten puisto rakentamaan.

Näin toteaa Niinimaa *Turkulainen*-lehdessä (Www25.) Niinimaan mukaan alue kuuluu kaupunkilaisille, ei vain 1800 kaupunkilaiselle, jotka muuttaisivat alueelle asumaan rakennustöiden valmistuttua (Kuusela 2011, 4). Niinimaan mukaan alueesta suurin osa joutuisi yksityiseen omistukseen ja alueen tulevien asukkaiden käyttöön, eikä näin kaikkien kaupunkilaisten yhteistä tilaa enää olisi. Hän uskoi myös, että harva turkulainen tietää, mitä kaikkea Kakolanmäellä on, joten asiasta ei ole nostettu meteliä sen vuoksi. (Www25.)

Eivät turkulaiset tiedä kuinka hieno paikka Kakolan aitojen takaa löytyy. Asioista on paha mennä valittamaan, kun ei tiedä mistä valittaa. Monet ovat vain kuvitelleet Kakolan olevan joutomaata, vaikka todellisuudesta täältä löytyy kaunista luontoa, rakennuksia 1800-luvulta ja Turun puhtainta vettä. (Www25.)

Kaupunki ei yleensä näyttäyty ihmisille selkeänä kokonaisuutena, vaan omakohtaisten ja muiden kanssa jaettujen kokemusten sekä käsitysten epäselvänä kasautumana. Tietyt keskeiset paikat, kuten sairaalat, ovat jollakin tasolla tuttuja yleensä kaikille ihmisille, toisin kuin hallinnon rakennukset ja esimerkiksi vankilat, jotka asettuvat kokemuksellisinä tiloina taka-alalle, koska monilta puuttuu henkilökohtainen yhteys niihin. (Österberg 2000, 122–123.) Kaupungin paikkoja tarkastellaan ja merkityksellistetään yleensä juuri omakohtaisten kokemusten kautta (Lappi 2007, 146).

Edellä mainittujen esimerkkien valossa myös Kakolanmäen tapauksessa suunnittelijoiden ja kaupunkilaisten mielipiteiden välillä on ristiriitoja. Informaatio alueen suunnitelmista koetaan vaillinaiseksi ja vähäiseksi; ”tavallisella” kaupunkilaisella ei ole tietoa siitä. Alueen suunnittelijat ja kaupunkilaiset nähdään vastakkaisina tahoina, joiden mielipiteet eroavat toisistaan suuresti. Koetaan, että keskustelu on hankalaa ja vain suunnittelijoiden ehdoilla tapahtuvaa ja kaupunkilaisten mielipiteitä ei oteta siinä huomioon.

Nykyisten suunnitelmien ja ihmisten mielipiteiden välinen ristiriita näkyi selkeästi myös Delfoi-paneelin vastauksissa. Useissa Delfoi-paneelissa annetuissa kommentteissa esitettiin tiukkoja mielipiteitä Kakolanmäestä ja sen suunnittelusta. Useat vastaajat toivoivat, että aluetta kehitettäisiin kaupunkilaisten ”yhteiseksi olohuoneeksi” ja kaikille

avoimeksi tilaksi. (Delfoi-kierros II.) Delfoi-paneelin kommentit sekä Free Kakola -mielenosoitus ilmaisevat sitä ristiriitaa, jota Kakolanmäen kehittämiseen liittyy. Delfoi-paneelin vastauksissa ja Free Kakola -mielenosoituksessa näkyy, että tiedonkulku asiasta on koettu riittämättömäksi ja Kakolanmäen suunnittelussa ole kuultu tarpeeksi muiden kuin suunnittelijoiden mielipidettä. Aluetta katsotaankin kehitettävän vain tietyn ryhmän etuja varten uusine asuntoineen ja pysäköintiluolineen. Näissä puheenvuoroissa ollaan huolestuneita siitä, kenellä on oikeus käyttää kaupunkitilaa ja keitä varten ja kenen ehdoilla kaupunkia suunnitellaan.

Delfoi-paneelissa esitin väittämän, että Kakolanmäki on suurelta osaltaan yksityisessä omistuksessa. Tämä tulevaisuuskuva nähtiin suurimman osan (7) mielestä melko tai erittäin epätodennäköisenä vaihtoehtona, muutaman (3) mielestä tämä tulevaisuuskuva oli melko tai erittäin todennäköinen. Epäiltiin, että alueella on sellaisiakin tiloja, jotka eivät kiinnosta yksityisomistajia. Mietittiin myös, ”antaako” kaupunki Kakolanmäen yksityistyä täysin, koska se on ollut tähän asti valtiollisessa omistuksessa. Tulevaisuuskuvan toivottavuuden suhteen vastaukset jakautuivat melko tasan puolesta (5) ja vastaan (6). Yksityistäminen nähtiin riskinä Kakolanmäen avoimuudelle: ”Kakolanmäki kuuluu kaikille, se on osa kaikkien yhteistä Turkuu.” Toisaalta omistajuudella ei nähty olevan väliä, jos yksityissektori hyödyntäisi aluetta järkevästi.

Periaatteessa ihan sama kuka paikan omistaa, kunhan toiminta ja alueen hyödyntäminen toteutetaan järkevällä tavalla niin, että alue säilyy edes osittain ”nykyisellään” ja ”koko kansan” käytössä (Delfoi-kierros II).

Kakolanmäki nähtiin vuonna 2025 olevan useiden eri tahojen, kuten valtion, yksityisten ja kaupungin omistuksessa. Suurin osa (9) vastaajista piti tätä erittäin tai melko todennäköisenä, ja vain kaksi melko epätodennäköisenä. Tulevaisuuskuva nähtiin todennäköisenä, koska ”usein vastaavanlaisilla alueilla on näitä kaikkia toimijoita.” Tulevaisuuskuvan toivottavuuden suhteen vastaukset jakaantuivat täysin samalla tavoin kuin todennäköisyyden suhteen, eli suurimman osan mielestä usean eri tahon omistajuus oli toivottava tulevaisuuskuva. Usean eri tahon omistajuus koettiin hyvänä asiana, koska vain yksityisomistuksessa olevana alueesta voisi tulla liian suljettu ja toisaalta pelkästään kaupungin omistusta ei pidetty taloudellisesti mahdollisena. Yhdistelmän nähtiin tuovan alueelle useita eri alojen toimijoita, ja näin se myös houkuttelisi erilaisia

toimijoita. Yksityistämistä ei välttämättä itsessään pidetty ongelmallisena, jos alue silti säilyisi kaikille avoimena tilana. Kuitenkin yksityistäminen nähtiin joidenkin vastaajien mielestä epämiellyttävänä vaihtoehtona, koska epäiltiin, rajoittaisiko yksityisomistus alueen käyttöä liikaa. Vastauksissa tuotiin esiin asian taloudellinen puoli: Useiden tahojen omistuksessa Kakolanmäkeä voitaisiin hyödyntää enemmän myös taloudellisesti. Epäiltiin, että pelkästään kaupungin hallinnoimana alueen taloudellinen ja monipuolinen käyttö ei olisi mahdollista. (Delfoi-kierros II.)

5.3 Historiallisten tilojen muutos ja uusiokäyttö

Kaupunkiuudistus on monitahoinen ilmiö, ja siitä on tullut osa kaupunkien kehitystä viime vuosikymmenien aikana, vaikka se on kuulunut aina kaupunkien kehitykseen. Jauhiaisen mukaan kaupunkiuudistus on tilanne, jossa vanhoja rakennuksia kierrätetään uusiokäyttöön, joko käyttämällä suoraan vanhaa rakennetta, uudistamalla sitä tai korvaamalla se kokonaan uudella. (Jauhiainen 1995, 47–48.)

Turun kaupunkikuva on kokenut monia muutoksia, ja yksi muutoksista oli 1950–1970-luvuilla tapahtunut keskusta-alueen uudistus, jossa suuri osa vanhasta puutalorakentamisesta purettiin uuden rakentamisen tieltä ja tilalle pystytettiin uusia asuinrakennuksia. Esimerkiksi vuosien 1957–1963 välillä Turun keskusta-alueelle rakennettiin 10 000 uutta asuinhuoneistoa. Jauhiaisen mukaan rakentaminen tapahtui hallitsemattomasti kortteli kerrallaan, mistä seurasi epäyhtenäinen kaupunkikuva ja useiden historiallisten rakennusten häviäminen. Ruutukaava-alueilla vanhoista puutaloaluekokonaisuuksista Turussa säilyivät ainoastaan Port Arthur sekä Lonttinen suurimmalta osin. (Jauhiainen 1995, 294.)

Harri Anderssonin mukaan teollisuusalueiden uusiokäyttö on yleensä liittynyt asumisen ja erilaisten palvelutoimintojen ja vähittäiskaupan parantamiseen. Varsinkin teollisten ranta-alueiden suunnittelussa asuminen on ollut keskeisellä sijalla, vaikka se ei aina ole ollut suunnittelun lähtökohta. Anderssonin mukaan kyseessä ovat useimmiten olleet kohteet, joihin kaupungin sisäosien uudistus- ja elvyttämistoimet ovat liittyneet. Laaja-alainen kaupunkien uudistus on Suomessa alkanut vasta 1980-luvun puolivälin jälkeen, ja siihen on yleensä kuulunut teollisuusalueen uusiokäyttö esimerkiksi

kauppakortteina. Usein uudistuksen tuloksena tullut on korkealuokkaisia asuntoja keskiluokkaiselle väestölle sekä virkistysmahdollisuuksia, kuten erilaisia tapahtumia, museoita sekä vähittäiskauppaa. Esimerkkinä Andersson antaa suojellun Helsingin Kaapelitehtaan. (Andersson 1993, 24, 28.) Vuosina 1939–1954 rakennetuissa Kaapelitehtaan tiloissa on tällä hetkellä muun muassa museoita, yrityksiä ja taiteilijoita, ja se on tunnustettu riippumattomaksi eurooppalaiseksi taidekeskukseksi sen tultua hyväksytyksi TransEuropeHalles -verkoston jäseneksi (Www26).

Myös Delfoi-paneelissa Kakolanmäen koettiin sopivan hyvin erilaisiksi kulttuuritiloiksi. Teattereiden, gallerioiden ja taiteilijoiden työtilojen sijoittuminen alueelle nähtiin melko tai erittäin todennäköisenä (13) vaihtoehtona useimpien vastaajien mielestä. Hyvänä esimerkkinä pidettiin muun muassa Hämeenlinnan Verkatehdasta, johon on saneerattu tiloja erilaiselle kulttuuritoiminnalle; saman tyylisten toimintojen nähtiin sopivan myös Kakolanmäen käyttöön.

Erilaiset kulttuuripalvelut ja -toiminnot sopivat mainiosti Kakolanmäelle. Jos siellä on teattereita ja gallerioita, mäestä tulee tuttu paikka monille ja sinne on suhteellisen helppo päästä. Ympäristö on kaunis, kulttuurikukulasta voi tulla kansainvälinen nähtävyys ja tutustumispaikka kaikille. Sirkusesityksiä, ulkoilmataidetta, kesäteatteria, lasten tapahtumia ym! Kakolanmäellä viihdytään pitkään -kuten ennenkin. (Delfoi -kierros I).

Kaikkien vastaajien mielestä tulevaisuuskuva nähtiin toivottavana vaihtoehtona. Kuitenkin katsottiin, että mikään yksittäinen toiminta ei pysty täyttämään koko maellä olevaa tilaa, joten toiminnan pitää olla monipuolista. Varsinkin kokonaisuutena tila nähtiin kompleksisena ja hankalana, mutta myös kulttuuritilojen katsottiin sopivan rakennuksiin. Kaikkien vastaajien mielestä tulevaisuuskuva oli toivottava tai erittäin toivottava ja tiloihin nähtiin sopivan monenlaista kulttuuritoimintaa.

Kakolanmäki voisi olla erinomainen ratkaisu taiteilijoiden työtilojen kroonisen puutteeseen Turussa , gallerioita olisi luontevaa yhdistää samoihin tiloihin. Erilaisissa puutteellisissa tiloissa toimivat teatteriryhmät mahtuisivat myös mainiosti Kakolanmäen tiloihin. (Delfoi-kierros I.)

Tilojen katsottiinkin tarvitsevan ”pöhinää” jotta ihmiset tulisivat sinne katsomaan ja viihtymään (Delfoi-kierros I).

Kakolanmäki sopii hyvin Anderssonin esittämään kaupunki uudistuksen malliin. Anderssonin mukaan tärkeää nykyisissä kaupunki uudistuksen hankkeissa on tilan symbolinen rooli. Tilaa tuotetaan erilaisina mielikuvina, tai mielikuvien kautta voidaan luoda erilaisia imagoja ja identiteettejä. Kaupungit ovat joutuneet muuttamaan ja muokkaamaan omia imagojaan nykyisen yhteiskuntakehityksen mukaiseksi. Toiminnan lopettaneet kaupungin alueet, kuten tehdas- ja telakka-alueet, muuttuvat uudennlaisiksi ympäristöiksi ja elämisen paikoiksi. Vanhat alueet otetaan uuteen käyttöön asumisen, toimistoalueiden, kulttuurin ja turismin myötä. Anderssonin mukaan kaupungit haluavat taata asemansa kaupunkien välisessä kilpailussa esimerkiksi kilpailuna olympiakisojen isännyydestä tai kulttuuripääkaupungin tittelistä, jolla houkuttelee ihmisiä ja kilpaillaan huomiosta muiden paikkojen kanssa. Paikkoja muutetaan sopiviksi valitulle kohdeyleisölle, usein keskiluokkaisille kaupunkilaisille ja turisteille. Anderssonin mukaan nämä ryhmät hyväksyvät helposti kulttuurin ja mainonnan paikan markkinoinnin osana. Anderssonin mukaan kulttuurielinkeinoilla, kuten vapaa-aikaan, muotiin ja matkailuun liittyvillä asioilla, pyritään korvaamaan teollisuuden sektoreilla tapahtuneita menetyksiä. (Andersson 1997, 114–117.)

5.4 Esimerkkejä vanhojen tilojen uusiokäytöstä

Erilaisia vanhoja ja historiallisia kiinteistöjä ja teollisuustiloja on jäänyt tyhjilleen ympäri Suomen. Myös Turusta löytyy lukuisia erimerkkejä tiloista, jotka ovat saaneet uuden, aikaisemmasta täysin eroavan käyttötarkoituksen. Aurajoen rannalla on sijainnut useita teollisuuskiinteistöjä, joita on saneerattu uuteen käyttöön. Esimerkkeinä näistä ovat muun muassa joen itäpuolella sijaitsevat Manillan tehdaskiinteistöt, joista vanhimmat ovat 1860-luvulta (Www27). Rakennuksissa on sijainnut viinatehdas Aura Ångbränneri ja myöhemmin köysitehdas vuodesta 1929 aina 1980-luvulle asti (Www28). Nykyisin Manillassa on kulttuuritoimintaa, ja siellä on kuvataiteilijoita, valokuvaajia, kolme teatteria sekä taide- ja kulttuurialan pienyrityksiä (Www27). Joen toisella puolella, Manillaa vastapäätä sijaitsee vuonna 1928 rakennettu köysitehdas ja sen 270 metriä pitkä köysiratarakennus, jossa toimii ammattikorkeakoulun kulttuuriyksikkö sekä muun muassa Turun konservatorio (Www29). Jokirannassa sijaitsevat Auran Panimon ja kaakelitehtaan tilat ovat nykyisin uusiokäytössä, ja niissä

sijaitsee esimerkiksi treenitiloja ja musiikkitoimintaa nuorille (Www30). Aurajokisuun satama-, telakka- ja teollisuusalue kuuluukin museoviraston määrittelemiін valtakunnallisesti merkittäviін rakennettuihin kulttuuriympäristöihin sen pitkän teollisen historian vuoksi (Www29).

Yliopistonmäellä sijainneet ASA:n radiotehtaan rakennukset ovat nykyisin Åbo Akademin opetustiloina, ja Turun tuomiokirkkoa vastapäätä joen länsipuolella sijaitsevassa, vuonna 1938 rakennetussa (Andersson 1993, 38) verkatehtaan rakennuksessa toimii nykyisin erilaisia pienyrityksiä. Vuoden 2011 kulttuuripääkaupunkivuoden yhdeksi toimitilaksi kunnostettiin rautatieaseman vieressä sijaitseva entinen VR:n veturitalli, joka nimettiin Logomoksi. Paikassa on näyttelytoimintaa ja esimerkiksi kongressitiloja. (Www31.) Esimerkkejä vanhan tilan uudesta käytöstä löytyy useita jo pelkästään Turun alueelta.

Myös muissa kaupungeissa on otettu uuteen käyttöön vanhaa käytöstä poistunutta tehdastilaa. Aivan Tampereen keskustassa sijaitsee laaja, jo 1820-luvulla perustettu Finlaysonin tehdasalue (Www32). Tampereen verkatehtaan purkusuunnitelmat olivat paljon esillä 1970-luvulla, ja purkamista vastustettiin laajalti. Käyty keskustelu vaikutti rakennussuojelupolitiikkaan ja toi teollisuusympäristöjen säilyttämiseen liittyvät arvot esiin. (Putkonen 1988, 9.) Finlaysonin kiinteistö on saanut monia eri alan yrityksiä toimijoikseen, ja tiloissa sijaitsee muun muassa työväenmuseo Werstas. Hämeenlinnassa sijaitseva, vuonna 1895 perustettu Verkatehdas on kunnostettu kulttuuri- ja kongressitiloiksi (Andersson, 1993, 30; Www33).

Suomen ainoa vankila, joka on saanut uuden käytön täysin erilaisessa toiminnassa, on Helsingin Katajanokalla sijaitseva Katajanokan vankila, jonka vanhimmat osat valmistuivat 1830-luvulla ja pääosa rakennuksista 1880-luvulla. (Sinisalo 2001, 148). Vankilan toiminta loppui vuonna 2002, minkä jälkeen se muutettiin hotelliksi (Www34). Hotelli tuo näkyvästi historiaa esiin toiminnassaan; esimerkiksi hotellin ravintola on nimetty Jailbirdiksi (suom. Häkkilintu). Lisäksi hotelli esittelee sen Internet-sivuilla kuuluisia vankilassa olleita henkilöitä sekä järjestää erilaista tapahtumia, kuten polttareita, joiden teemana on vankila. (Www35.)

Delfoi-vastaajat pitivät tilojen saneeraamista kulttuuritoimijoiden ja järjestötoiminnan käyttöön hieman todennäköisempänä (8) kuin epätodennäköisenä (6). Epäiltiin, että tilat ovat liian kalliita ainakin järjestöjen käyttöön:

On todennäköistä, että tilojen muuntaminen taiteilijoitten ja kulttuuritoimijoiden käyttöön osoittautuu niin kalliiksi sekä rakennus- että käyttökustannuksiltaan, että samalla rahalla saataisiin usemmalle taiteilijalle paremmat tilat jopa uudisrakennuksesta. (Delfoi-kierros I.)

Todennäköisempänä pidettiin, että alueella olisi ennemminkin matkailua ja kaupallista toimintaa.

Uskon taidepajoihin tms. myymälätoimintaan alueella, yleensäkin sellaiseen toimintaan, johon turistit ja kansalaiset voivat osallistua, mutta en näe sitä vaihtoehtoa todennäköisenä, että koko mäki olisi annettu ainoastaan järjestöjen yms. käyttöön. (Delfoi-kierros I.)

Toisaalta useiden kulttuuritoimintojen sijoittuminen Kakolanmäelle voisi olla erään vastaajan mukaan uusi menestystekijä Turulle. Monenlaisen käytön nähtiin olevan järkevää: ”Kakolanmäen 'sekakäyttö' saisi mielellään olla kulttuuripainotteinen, mutta myös muille järjestöille ja toimistoillekin siellä olisi tilansa.” Tulevaisuuskuva pidettiin kuitenkin suurelta osin toivottavana (12), jottei alue ”virkamiehistyisi” liikaa, ja alueen runsas ja erilainen käyttö nähtiin positiivisena asiana. Vaikka kulttuuritilojen rakentaminen nähtiin mahdollisesti kalliina hankkeena, toisaalta sen katsottiin tuovan uutta elämää alueelle. Kulttuuritoiminnot korvaisivat alueelta kadonneita työpaikkoja ja houkuttelisivat paikalle ihmisiä. Erilaiset kulttuuritoiminnot katsottiin myös hyväksi markkinointikeinoksi. Kulttuuritoimintojen sijoittuminen vanhoihin vankilarakennuksiin olisi luontevaa, koska usein vanhat historialliset tilat muuttuvat erilaiseen kulttuurikäyttöön. Kakolanmäki on kuitenkin laajakokonaisuus, ja tuskin vain yksi toimintamuoto pystyisi täyttämään koko aluetta. Tämän vuoksi Kakolanmäen pitäisikin saada laaja kirjo erilaisia toimijoita alueelle. (Delfoi-kierros I.)

5.5 Gentrifikaatio

Gentrifikaatio on taantuneen keskusta-alueen fyysistä, taloudellista ja sosiaalista muutosta. Tämä tarkoittaa tietyn alueen uudistamista ja elpymistä, jonka seurauksena ylempään keskiluokkaan tai sitä ylempään luokkaan kuuluvat ihmiset muuttavat

alueelle. Uudet asukkaat korvaavat vähitellen vanhan asukaskannan joko kokonaan tai osittain. Yleensä tähän liittyy myös alueen asutokannan uudistusta ja parannusta, ja esimerkiksi vuokra-asunnot muuttuvat omistusasunnoiksi. Lisäksi alueelle tulee korkean luokan palveluja. Gentrifikaatio on levinnyt 1980-luvulta alkaen voimakkaasti, ja sitä on havaittu ympäri maailmaa. Gentrifikaatio voidaan nähdä sekä myönteisenä että kielteisenä ilmiönä. Myönteisenä se nähdään, koska sen katsotaan elvyttävän vanhoja rappeutuneita asuinalueita taloudellisesti, sosiaalisesti ja esteettisesti. Kielteisenä se nähdään, koska usein heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevat ajautuvat marginaaliseen asemaan ja heidän pitää jopa muuttaa pois esimerkiksi kohonneiden vuokrien vuoksi. (Jauhiainen 1995, 24.)

Suomessa muun muassa kansatieteilijä Sanna Lillbroända-Annala (2010) on tutkinut Kokkolan ja Tammisaaren puutaloalueiden gentrifikaatiota, jossa ennen huonomaineisista työväen puutaloalueista on tullut haluttuja ja arvostettuja kohteita, joihin ihmiset mielellään muuttavat asumaan. Turusta esimerkkinä on keskustan läheisyydessä Aurajoen länsipuolella sijaitseva Tervatorin alue, jossa vanhasta työväen alueesta muokattiin korkealuokkaisen asumisen alue (Andersson 1993, 84).

Vaikka gentrifikaation termi ei täysin soviakaan Kakolanmäkeen, koska kaikki vanhat ”asukkaat” siirrettiin alueelta pois uusiin rakennuksiin, on niillä monia yhteisiä piirteitä. Alue on ollut aikaisemmin huonomaineinen vankilamäki, jossa ihmisten liikkuvuus on ollut rajoitettua. Uusissa suunnitelmissa vanhoihin rakennuksiin tehdään korkealuokkaista asumista, kuten loft-asuntoja⁶, palveluasumista, hotellitoimintaa ja erilaisia kauppoja. Alueen yleisilme siis muuttuu vanhasta vankila-alueesta korkealuokkaiseksi asumisen ja palveluiden alueeksi.

Myös erilaisten kaupallisten ja kulttuuristen palvelujen tuottaminen on osa gentrifikaatio-prosessia, jossa paikkoja muutetaan sopivaksi halutulle kohderyhmälle. Delfoi-paneelissa väittämä vankilan tuotteistamisesta sekä yritys- ja kulttuuritoiminnan

⁶ Loft-asunto tarkoittaa teollisuusrakennukseen tai vastaavaan kunnostettua avaraa ja korkeaa asuntoa. Kielitoimiston sanakirja, Www57.

sijoittumisesta Kakolanmäelle nähtiin hieman todennäköisempänä (9) kuin epätodennäköisenä (6) vaihtoehtona.

Tuotteistaminen on väärä sana, kysymys on rakennusten ja alueen kehittämistä uusiin käyttötarkoituksiin, mikä on normaalia yhdyskuntarakenteen kehittämiseen tähtävää toimintaa. Kulttuuri ja vapaa-ajantoinnot, pienliikkeet, toimistot, käsityöläiset ja muut palvelut ovat uuden asemakaavan muutoksen mukaisia toimintoja. (Delfoi-kierros I.)

Tätä tulevaisuuskuvaava pitivät kaikki vastaajat toivottavana tulevaisuuskuvana; vain yksi ei osannut sanoa mielipidettään. Toiminnan toivottiin kuitenkin pysyvän järkevissä mittasuhteissa: ”Samalla kun säilytetään Kakolanmäen arvot, voidaan siitä tehdä myös elävä. Kaikella on kuitenkin rajansa - toiminnan on oltava pienimuotoista.” Alueen toivottiin muodostuvan mieluisaksi vierailukohteeksi kaupunkilaisille: ”Toivoisin, että siellä olisi tämän tyyppistä toimintaa ja toimijoita, jotka tekisivät alueesta kaikille kaupunkilaisille mieluisen vierailukohteen.” Alueen mahdollinen tuleva gentrifioituminen koettiin vastaajien mielestä hyvänä asiana. Näin saataisiin vanha historiallinen alue kaikkien käyttöön pelkän vankilakäytön sijaan. Toivomuksena nimenomaan oli, että alueesta muodostuisi kaikille mieluinen kohde, kuitenkin alueen historiallinen ilme huomioon ottaen ja liikaa kaupallisuutta välttäen. (Delfoi-kierros I.)

Vastaajien esittämät toiveet Kakolanmäen kehittymisestä sopivat hyvin Anderssonin esittämään kaupunki uudistuksen malliin. Vanha alue muokataan uuteen käyttöön, ja siitä pyritään tekemään keskiluokkaiselle väestölle mieluinen ympäristö uusilla keinoilla, kuten kulttuurilla, korkealuokkaisella asumisella ja kaupallisilla toiminnoilla.

6. KAKOLANALUEEN TULEVAT SUUNNITELMAT

Kakolanmäen uusista suunnitelmista on puhuttu kauan, ja niiden suunnittelu on aloitettu jo 1980-luvulla. Vuonna 1989 oikeusministeriö asetti toimikunnan pohtimaan Kakolanmäen tulevaisuutta. Kakolasta oli kesällä 1988 karannut yhdeksän vankia, ja vankilan turvajärjestelmät joutuivat kovan kritiikin kohteeksi. Julkisuudessa käytiin keskustelua kokonaan uusien vaihtoehtojen etsimiseksi Kakolan tilalle, koska sen ei katsottu soveltuvan vankilakäyttöön. Tiedotusvälineissä tuotiin esiin monenlaisia vaihtoehtoja vankilakäytölle ja myös kaupunkilaisilta kyseltiin mielipiteitä Kakolanmäen uudesta käytöstä. (Hakamäki s.a, 177.)

Kakolanmäki-toimikunta arvioi sen raportissa vuonna 1989, että vankilatoimintojen lopettaminen Kakolanmäellä ja niiden siirtäminen muualle korvaaviin tiloihin olisi paras ratkaisu vankeinhoidollisista, valtiontaloudellisista ja yhteiskuntataloudellisista syistä. Näin alue voitaisiin saada tarkoituksenmukaisempaan käyttöön. (Kakolanmäki-toimikunnan mietintö 1989, 35). Kesti kuitenkin 18 vuotta, ennen kuin toimikunnan mietintöä alettiin toteuttaa.

6.1 Kaavoitus

Kakolan nykyinen kaava hyväksyttiin ympäristö- ja kaavoituslautakunnassa maaliskuussa 2008. Asemakaavamuutoksen tavoitteena oli luoda edellytyksiä Kakolanmäen alueen muuttumiselle suljetusta tilasta kaikille avoimeksi kaupunkiympäristöksi sekä suojella arvokkaita vankilarakennuksia. Kaavan muuttamisen tarkoituksena oli myös mahdollistaa vankilarakennusten käyttö muuhun kuin vankilatoimintaan. Kakolanmäen suunnittelusta järjestettiin yleinen kansainvälinen aatekilpailu vuonna 2004, ja voittaja julkistettiin huhtikuussa 2005. Asemakaavamuutoksen selostuksen mukaan alueella oleva vanha rakennuskanta ja sen kulttuuriarvot ovat olleet keskeisellä sijalla alueen suunnittelussa. (Asemakaavamuutoksen selostus "Kakola" 2008, 2-4, 16–17.) Senaatti-kiinteistö on tehnyt omia kehittämiselvityksiä alueesta. Sen selvityksessä sinne olisi tullut lähes 90 000 kerrosneliömetriä uudisrakennusoikeutta sekä 70 uutta rakennusta. Ongelmaksi

vuonna 2001 tehdyssä kehittämisselvityksessä todettiin rakennusten liiallinen tiiviys sekä se, että rakentaminen jyrkkään rinteeseen vaatisi voimakasta maaston muokkausta. Rakennukset olisivat vaikuttaneet myös lähiympäristön näkymään. (Asemakaavamuutoksen selostus ”Kakola” 2008, 19–20.)

Aatekilpailun tuloksena saatiin lähes sata vaihtoehtoa. Kaavaselostuksen mukaan kilpailun sato jäi niukaksi ja toteutuskelpoisia vaihtoehtoja tuli yllättävän vähän. Lisäksi vanhojen rakennusten uusiokäytössä korostuivat tilojen muuttaminen hotelli-, majoitus- tai konferenssitiloiksi, sekä käyttö tutkimus- ja kulttuuritilana. Kilpailussa kaivattiin ideaa, joka olisi muodostanut kokonaisuuden Kakolanmäellä olevista toiminnoista ja luonut alueelle identiteetin sekä hyödyntänyt Kakolanmäellä jo olevaa mainetta. Palkintolautakunta valitsi voittajiksi kaksi työtä: ehdotukset *K* ja *Linnavuori*. Arkkitehtitoimisto Helin & Co:n suunnittelema Linnavuori valittiin kaavaluonnoksen rungoksi, ja toimisto alkoi vuonna 2005 suunnitella kaavaluonnosta palkintolautakunnan antamien suositusten pohjalta. (Asemakaavamuutoksen selostus ”Kakola” 2008, 20–23.)

Kakolanmäen uusista suunnitelmista on puhuttu ja uutisoitu jo kauan, ja joidenkin suunnitelmien mukaan rakentamisen alueella olisi pitänyt olla osittain valmis vuoteen 2012 mennessä. Delfoi-väittämä Kakolanmäen ja vankiloiden säilymisestä nykyisessä asussa ilman uudisrakennuksia ja vanhojen rakennusten uusiokäyttöä nähtiin lähes kaikkien vastaajien (13) mielestä epätodennäköisenä tulevaisuuskuvana; tosin muutama (3) piti ratkaisua myös melko tai erittäin todennäköisenä. Kommenteissa todettiin, että Kakolanmäen jääminen täysin tyhjilleen olisi kaikkien kannalta huono ratkaisu eikä myöskään vankilakäyttöön palauttaminen ole järkevää. Todettiin, että ”Kakolanmäki haamulinnoineen olisi kummallinen ratkaisu.” (Delfoi-kierros I.)

Rakennusten uusiokäyttöä toivottiin, koska rakennukset eivät kestä, jos ne ovat kauan asumattomina ja ilman käyttöä. Kaikkien vastaajien mielestä tämä oli melko epämieluisa ratkaisu; tosin muutamat (3) eivät osanneet sanoa mielipidettään. Aution vankila-alueen todettiin olevan outo ratkaisu, ja ilmaistiin rakennusten käytön auttavan niiden säilymistä parhaiten. Kakolanmäen todettiin olevan ainutlaatuinen kulttuuriympäristö, ja siksi sitä tulisi vaalia ja kehittää. Vanhoille vankilarakennuksille toivottiin uutta käyttöä, mutta alueelle suunniteltuihin uudisrakennuksiin suhtauduttiin

varauksellisemmin ja mietittiin, miten ne sopisivat tyyliltään ja muodoltaan vanhojen vankilarakennusten viereen. (Delfoi-kierros I).

6.2 Suojelutoimenpiteet alueella

Kakolanmäestä järjestetyn yleisen kansainvälisen aatekilpailun mukaan kilpailun osallistujien oli pyrittävä löytämään vanhalle rakennuskannalle realistinen käyttötarkoitus, joka ei kuitenkaan vaarantaisi suojelutavoitteita. Ehdottomasti suojeltavien rakennusten lisäksi oli pohdittava myös muiden alueella olevien rakennusten mahdollista säilyttämistä. (Kakola 2004, 26–27.)

Kaava-alueen pinta-ala on 21,3 hehtaaria, ja asemakaavanmuutoksessa alueen yhteenlaskettu kerrosalamäärä on 98 640 kerrosneliometriä. Tästä kerrosalasta 34 % on suojelluissa rakennuksissa, 14 % ilman suojelumerkintää olevissa vanhoissa rakennuksissa ja 52 % uudisrakennuksissa. Kakolanmäen aatekilpailussa alueelle suunniteltiin myös useita uudisrakennuksia. Asemakaavassa Kakolanmäen vanhat vankilarakennukset suojeltiin ja niiden käyttötarkoitusta muutettiin mahdollistamaan esimerkiksi hotelli-, kokous- ja asuintoimintoja entisen vankilatoiminnan sijaan. Alueen reunoille on kaavoitettu uusia asuinrakennuksia yhteensä 20 kappaletta, ja niissä on 51 518 kerrosneliometriä rakennusoikeutta. Vanhojen vankilarakennusten kerrosneliometrejä on yhteensä yli 40 000, ja niistä suojeltuja on suurin osa: 33 400 kerrosneliometriä. (Asemakaavamuutoksen selostus “Kakola” 2008, 5, 30.)

Lääninvankila ja vankimielisairaala ovat suojeltuja sr-1-merkinnällä, joka tarkoittaa sitä, että rakennus on suojeltu ja rakennusta tai sen osia ei saa purkaa. Korjaukset, muutokset ja lisärakentaminen on tehtävä talon alkuperäistä ilmettä myötäillen siten, että rakennuksen ulkoasun ja sisustan arkkitehtuuri ja rakennuksen ominaispiirteet säilyvät. Korjaus- ja muutostoimista on etukäteen neuvoteltava museoviraston kanssa ennen rakennus- tai toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista. Kakolan osalta sr-1-merkinnän ovat saaneet päärakennus, länsiselli, päivä- ja yösellit, itäinen selliosasto eli boksiosasto sekä entinen keittiörakennus päivä- ja yösellejälle vastapäätä. Vankilaa rajaavat työhuonerakennukset rakennuskokonaisuuden pohjois- ja länsipäässä eivät ole suojeltuja. Lisäksi alueella on suojeltu samalla merkinnällä vankilanjohtajan asunto

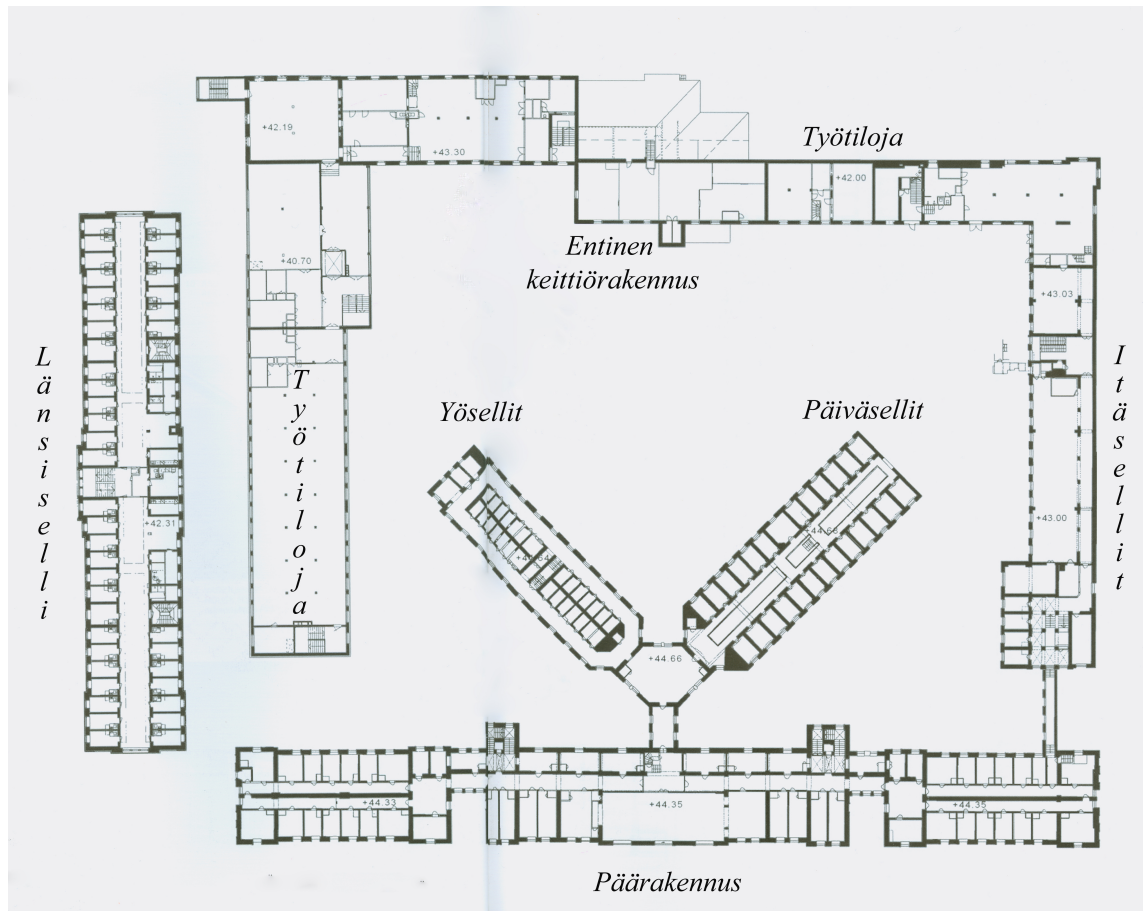
Kakolan ja lääninvankilan välissä sekä asuinrakennus serpentiinien alaosassa, Linnankadun varrella. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 1–2.)

Sinisellä reunustetut rakennukset on suojeltu sr-1-merkinnällä ja punaisella merkityt rakennukset sr-2-merkinnällä. Ruskealla merkityt rakennukset ovat uudisrakennuksia, paitsi jos ne on reunustettu sinisellä tai punaisella merkinnällä. Kuva: Asemakaava ”Kakola” 2008, 1. Suojelumerkinnät ovat tekijän lisäämiä.

Osa rakennuksista on suojeltu sr-2-merkinnällä, joka tarkoittaa rakennuksen olevan historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Rakennusta tai sen osia ei saa purkaa, eikä siinä saa suorittaa sellaisia rakentamis- tai muutostöitä, jotka tarvelevät julkisivun tyyliliä tai vesikaton perusmuotoa. Muutossuunnitelmista on keskusteltava etukäteen museoviranomaisen kanssa ennen rakennus- tai toimenpideluvan päätöksen antamista. Näitä rakennuksia ovat apulaisjohtajan asunto Kakolan ja lääninvankilan välisellä puistoalueella, rakennuksen vieressä oleva autotalli- ja saunarakennus sekä vanhat asuinrakennukset Kakolankadun ja Sofiankadun varrella. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 1–2.)

Kakolanmäen vankiloissa tapahtuneet muutokset on tehty enimmäkseen sisätiloja muokkaamalla, ulkoasuun ja ympärysmuureihin juuri koskematta. Viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana alueelle on rakennettu vain vähän uutta, ja alueen rakennuskanta on historiallista suurilta osin. Suojelun tavoitteena on suljettujen vankila-alueiden säilyttäminen alueen pääkohteena. Hankalana kysymyksenä nähtiin uudisrakentamisen sijoittelun ja luonteen sovittaminen yhteen alueen historiallisen ilmeen kanssa. (Kakola 2004, 40–41.)

Kakola eli keskusvankila. Kuva: Kakola 2004, 40-41. Rakennusten selitykset tekijän lisäisiä.

Suojelun tavoitteena on myös päärakennuksen ulkoasun säilyttäminen. Kakolan päärakennuksessa ja itäselliosastossa sisätilojen mahdolliset muutokset tulee toteuttaa vankilan kiinteä sisustus huomioon ottaen. Entinen kirkkosali lehtereineen on

säilytettävä yhtenä tilana ja toiminnallisena kokonaisuutena, vaikka se on uudistettu alkuperäisestä asustaan perusteellisesti. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 2; Kakola 2004, 42–43.)

Päivä- ja yösellisiipien ulkoasu on säilynyt hyvin alkuperäisessä muodossa. Myös yösellin sisätilat ovat säilyneet, mutta päiväsellisiivessä on tehty nykyaikaisia muutoksia. Päivä- ja yösellit on suojeltu sekä julkisivujen että lähtökohtaisesti pohjaratkaisuiden osalta. Yösellisiivessä historiallisen sisustan säilyminen on tärkeää ja tiloissa saa tehdä vain säilyttäviä ja tilojen ominaispiirteisiin sopivia toimenpiteitä. Päiväselliosastolla sisätiloja voi muokata historiallisia piirteitä vaalien niin, että muutokset säilyttävät tilojen perusratkaisut: esimerkiksi selli- ja käytävätilojen välisen suhteen. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 2; Kakola 2004, 42–43.) Kuitenkin muiden rakennusten muutostyöt ovat mahdollisia siten, että alkuperäinen ilme ja rakenne on havaittavissa muutostöiden jälkeen. Lisäksi tärkeiksi seikoiksi mainitaan muun muassa serpentiinitien alue sekä entinen kivilouhimo. (Kakola 2004, 27, 40.)

Myös vanha keittiörakennus, joka sijaitsee vastapäätä päivä- ja yösellijä, sekä alkuperäisen ympärismuurin ja kulmatornien jäänteet on säilytettävä. Pihan joidenkin ympärusrakennusten uusiminen voi kuitenkin olla mahdollista johtuen pakottavista syistä, mutta tällöin on huolehdittava, että uusien rakennusten mittasuhteet pysyvät samana muihin rakennuksiin ja ympärismuuriin nähden. (Kakola 2004, 43.)

Länsisellin pihapiiri ja ulkoasu ovat suurimmalta osin säilyneet sellaisinaan niiden rakentamisen ajoista lähtien. Sisätilat on kuitenkin uudistettu perusteellisesti, ja aikaisemmin sisätiloja hallinnut panoptinen, alhaalta ylös asti avoin halli on jaettu. Suojelussa edellytetään ensisijaisesti rakennuksen ulkoasun, muurin ja pihan edustan säilymistä. (Kakola 2004, 42–43.)

*Entinen keittiörakennus
päivä- ja yösellejä
vastapäätä.
TYKL/dg/2266. Kuva:
Jussi Lehtonen*

Lääninvankilassa tavoitteena on rakennuksen historiallisen ulkoasun säilyttäminen ja sisätilojen mahdolliset muutokset tulee tehdä alkuperäisiä rakenteita vaalien. Vankilaa ympäröivän muurin on säilyttävä yhtenäisenä ja pihamaan vankila-alueelle ominaisena. (Kakola 2004, 44.)

Vankimielisairaalan sisätilojen nykyasu on peräisin noin 1970-luvulla tehdystä korjauksesta (Kakola 2004, 45). Vankimielisairaalamme sisätilojen mahdolliset muutokset tulee toteuttaa kiinteää sisustusta säilyttäen ja tilan tulisi säilyä vankilalle tyypillisenä. Lisäksi lukuisten seinämaalausten säilymisestä on erikseen neuvoteltava museoviranomaisten kanssa. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 2.) Ulkoasu, pihamaa ja ympärysmuuri on säilytettävä siten, että rakennuksen ja ympärysmuurin suhde pysyy selkeänä. Ympärysmuuri on säilytettävä, ja sisätilojen historiallisia piirteitä on vaalittava. (Kakola 2004, 45.)

Lisäksi museovirasto arvioi, että muun muassa 1950-luvulla rakennetut kerrostalot tuovat lisän vankila-alueen historiaan ja niiden säilyttäminen tukee vankeinhoidon rakennetun ympäristön vaalimista (Kakola 2004, 47). Kerrostalot purettiin kuitenkin uudisrakennusten tieltä marraskuussa 2011, ja vanhojen kerrostalojen tilalle tulee kaksi uutta kerrostaloa (Www21).

Merkittäväksi seikaksi alueen historian kannalta katsotaan Kakolan graniitin eli niin kutsutun kakoliitin louhimispaikka, joka on toiminut myös vankien ulkoilu- ja uintiympäristönä. Alueella on muun muassa kaksi vanhaa jalkapallomaalia sekä ponnahduslauta lammen rannassa. Museoviraston mukaan louhintapaikan mahdollinen

säilyttäminen tulee selvittää, kuten myös muut ympäristön ilmeeseen vaikuttavat luonnontilaiset maastonkohdat (Kakola 2004, 47). Suunnittelussa on haluttu varjella tärkeitä näkymiä, joiden pitää säilyä uudisrakentamisesta huolimatta. Tällainen näkymä on esimerkiksi länsiselli, joka näkyy mereltä asti. Tämän vuoksi rakentamisen korkeus on määritelty metreissä kerrosluvun sijaan. (Asemakaavamuutoksen selostus “Kakola” 2008, 25.)

Kaavamuutosehdotuksista pyydettiin lausunnot osallisilta toimialoilta ja viranomaisilta, kuten Lounais-Suomen ympäristökeskukselta, museovirastolta ja Turun kulttuuri- ja liikuntalautakunnalta sekä useilta muilta tahoilta. Yhteensä lausuntoa pyydettiin 25 taholta. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen mukaan esimerkiksi Kakolanmäelle sopivat parhaiten julkiset tilat tai esimerkiksi matkailua palveleva käyttö. Lisäksi yleistä käyttöä puistotilana ei tule rajoittaa liikaa. Museokeskuksen mukaan vuoden 2008 kaava ei aivan vastannut museoviraston käsityksiä esimerkiksi pysäköintiratkaisujen osalta. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto huomautti, että asuntojen sijoittaminen kivirakennuksiin toisi varmuudella esiin niissä aikaisemmin olleet kosteusongelmat. (Asemakaavamuutoksen selostus “Kakola” 2008, 24–25, 28.)

Kaavan mukaan alueelle on tulossa yhteensä noin 20 uudisrakennusta ja lisäksi alueelle jätetään 9,1 hehtaaria puistoja. Kaavaselostuksen mukaan alueen imagon ja vetovoiman synnyttämiseksi vanhojen rakennusten ensisijainen käyttö tulisi olla julkista ja kaikille avointa. Kuitenkin nähdään tärkeänä myös se, että rakennuksiin sijoittuisi asuntoja, jotka tekisivät alueesta ympäristöllisesti monipuolisen. (Asemakaavamuutoksen selostus “Kakola” 2008, 30–31.)

6.3 Uudisrakennukset

Läntiseen päähän, länsiselliä vastapäätä on kaavoitettu kaksi kaarevaa rakennusta, joiden kaava mahdollistaa asuin-, liike- ja toimistohuoneistot. Sen viereen on tulossa neliönmuotoinen asuinkorttelialue suljetulla sisäpihalla, johon on kulku vain rakennuksen koillisnurkasta. Nykyisen vankilan myymälän paikalle, joka sijaitsee Kakolan päärakennusta vinosti vastapäätä, on kaavoitettu uudisrakennus, jossa on mahdollista toteuttaa asuin-, liike- ja toimistoratkaisuja. (Asemakaava “Kakola” 2008,

1–2.) Vankimielisairaalan länsipuolelle on kaavoitettu kaksi asuinkäyttöön tulevaa uudisrakennusta, joista toinen rakennetaan 1950-luvulla rakennetun, entisen vankilan työntekijöille tarkoitetun kerrostalon tilalle (Www21). Kuva uudisrakennusten sijoittelusta löytyy tämän työn sivulta 51 sekä liitteestä kaksi.

Lisäksi vankimielisairaalan koillispuolelle rakennetaan kolme asuinkäyttöön tulevaa uudisrakennusta. Keskusvankilan ja lääninvankilan välissä oleva entinen kivilouhimon alue, joka on ollut vankien uima- ja virkistyspaikka aikaisemmin, on tarkoitus peittää. Sen päälle rakennetaan kaksi asuinkäyttöön tarkoitettua, L-kirjaimen muotoista uudisrakennusta. Niiden viereen, lääninvankilan eteläpuolelle on kaavoitettu kaksi saman mallista asuinkäyttöön tarkoitettua rakennusta. Lääninvankilan itäkulmaan on kaavoitettu kaksi kaarevanmuotoista, myös asuinkäyttöön tarkoitettua rakennusta. Lääninvankilasta koilliseen on kaavoitettu vielä yksi asumiseen tarkoitettu uudisrakennus. Lisäksi Kakolanmäen pohjoisrinteelle, Kakolankadun läheisyyteen on kaavoitettu kuusi asuinkäyttöön tarkoitettua rakennusta. Uuden käytön mukana alueelle rakennetaan uusia katuja ja portaikkoja ja kadut nimetään alueen historiasta kertovilla nimillä, kuten Graniittilinnankatu, Tiililinnankatu, Lohrmanninaukio ja Anneksen polku. (Asemakaava “Kakola” 2008, 1–2.)

Kaikissa uudisrakennuksissa vaaditaan kiinnittämään huomiota korkeatasoiseen rakentamiseen sekä siihen, että uudet rakennukset sopivat alueella jo oleviin rakennuksiin. Mahdolliset muutokset pihoja rajaaviin rakennuksiin tulee toteuttaa vankilapihan suljettu luonne säilyttäen. (Asemakaavamuutoksen selostus “Kakola” 2008, 32.) Lääninvankilan läheisyydessä olevien rakennusten verhoilussa tulee käyttää punatiiltä, ja länsisellin, vankimielisairaalan sekä Kakolanmäen pohjoisosan rakennuksissa on käytettävä luonnonkiveä tai rappausta. Uudisrakennuksissa edellytetään kaupunkikuvaviranomaisen lausuntoa. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 7.) Myös kulkuväylät on tarkoitus sovittaa ympäristöön sopiviksi, ja teiden materiaaleina käytetään asfaltin lisäksi nupukiveä ja graniittia (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 26).

Turun Sanomissa uutisoitiin vuonna 2005, että alueen uudisrakentaminen alkaa vuonna 2008 ja ensimmäiset asukkaat saattavat muuttaa alueelle jo vuonna 2009 (Www22).

Rakentaminen on hieman myöhästynyt aikataulusta, mutta muutamien vanhojen rakennusten purkaminen ja alueen uudistus aloitettiin syksyllä 2011.

Useimpien Delfoi-vastaajien (12) mielestä uudisrakennusten tulo alueelle oli todennäköistä, ja vain muutamien (4) mielestä se oli epätodennäköistä. Useimmat (10) vastaajat näkivät tämän tulevaisuuskuvan melko tai erittäin toivottavana, muutama (4) koki melko tai erittäin epämieluisana vaihtoehtona, ja lisäksi osa (3) ei osannut sanoa mielipidettä. Kommenteissa todettiin kaavakäsittelyn hitauden ja valitusten hidastaneen rakentamista, mutta pääsevän vauhtiin, kunhan vesi- ja viemärijohdot, kaukolämpö ja muut asiat on saatu ensin rakennettua. Kaikissa kommenteissa toivottiin rakentamisen olevan väljää ja tasokasta ja rakentaminen nähtiin positiivisena asiana sillä edellytyksellä, että se olisi alueelle sopivaa. Vastaajat pelkäsivät kuitenkin, että rakentaminen laajenee yli aiotun rakennusmäärän: "Kun pahalle antaa pikkusormen se vie koko käden." Järjen lisäksi toivottiin rakentamisessa käytettävän myös tunnetta sekä otettavan huomioon Kakolanmäen kokonaisuus ja kulttuurihistoriallisesti tärkeät rakennukset. (Delfoi-kierros I.)

6.4 Puistouudistukset ja piha

Kakolanmäen luonto on monipuolinen, ja siellä on avokallioita, puistoja, niittyjä sekä metsää (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 12). Alueesta on tehty yleissuunnitelma, jossa on selvitetty alueen ympäristöarvoja ja puistojen historiaa. Suunnitelman tavoitteena on myös kehittää aluetta, jotta sitä hyödynnettäisiin enemmän ulkoiluun ja muuhun liikkumiseen.

Kakolanmäen kasvusto on suurelta osin puistomaista, mutta siellä on myös luonnontilaisia ja lehtomaisia alueita. Alueella on selvitetty eläinlajien esiintyvyyttä. Uhanalaisia tai harvinaisia lajeja ei ole löydetty. Eri eläinlajeja on runsaasti, ja esimerkiksi lepakkokanta on erittäin monipuolinen. Puuston kunto on melko huono, ja osa puista joudutaan uusimaan. (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 13–15, 23.)

Kakolanmäelle on määritetty tärkeät näkymät, joiden toivotaan säilyvän avoimina. Tällaisia ovat muun muassa näköalat Kakolan päärakennuksen edestä Aurajoelle, Kakolan takana sijaitsevalta avokalliolta merelle, Tuomiokirkolle ja Port Arthurin

suuntaan sekä lääninvankilan viereisiltä avokallioilta Aurajoen suuntaan ja Mikaelinkirkolle. (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 12, 21.)

Alueella on paljon erilaisia graniittisia rakenteita, kuten portaita, tukimuureja, hulevesikouruja sekä serpentiinien kulumista ehkäiseviä nupukivirakenteita. Alueella on selvitetty ympäristön häiriötekijöitä, kuten pilaantunutta maata, jota on alueen pohjoisrinteellä. Pilaantuneen maan oletetaan johtuvan ampumaradasta, joka on sijainnut Kakolan vankilan takana. Puiston avaamisella julkiseen käyttöön on tarkoitus lisätä kaupunkilaisten liikkumismahdollisuuksia ja samalla luoda osa entistä laajempaa virkistysreittiä Aurajoelta Iso-Heikkilään ja Ruissaloon. (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 17–8, 21.)

Tavoitteena on myös säilyttää puistoja alueella, uudistaa Linnalehdossa sijainnut vanha hedelmätarha ja mahdollisuuksien mukaan uudistaa muita alueella sijainneita puutarhoja. Keskusvankilan ja lääninvankilan välissä oleva uimapaikka poistuu, ja tilalle rakennetaan maanalainen pysäköintihalli, jonka päälle tulee nurmikkoa sisältävä oleskelualue sekä kaksi uutta asuinrakennusta. Alueelle tuotetaan paljon uusia kulkuyhteyksiä, mutta tavoitteena on minimoida maällä oleva liikenne sekä rakentaa alueelle toimiva joukkoliikenne ja kevyenliikenteen väylät. (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 21, 25–26, 31). Kuitenkin Kakolanmäelle on tulossa paljon autopaikkoja, useita eri parkkihalleja sekä yksi lääninvankilan alle sijoittuva parkkiluola. Yhteensä parkkipaikkoja on noin 1720. Suunnitelman mukaan osaan parkkihalleista ajetaan Kakolanmäen päältä, esimerkiksi aivan lääninvankilan vierestä, joten liikennettä alueella tulee olemaan, vaikka se ei olekaan läpiajoliikennettä. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 8.) Lisäksi alueen valaistus aiotaan muuttaa jalankulkijoita paremmin palvelevaksi, nykyisen vankilakäyttöön sopivan valaistuksen sijaan; valaistus on ollut hajanaista, ja osa alueista on jäänyt kokonaan valaisematta (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 26, 31).

Alueen säilyttäminen puistomaisena ja vehreänä virkistysalueena, joka on kaupunkilaisille mieluinen vierailukohde, jakoi mielipiteitä. Hieman suurempi osa (6) piti sitä todennäköisempänä kuin epätodennäköisenä (4); muutama vastaaja ei osannut sanoa mielipidettä. Tulevaisuuskuvan esteenä nähtiin raha. ”Alue on liian kallis, jotta

sitä ei hyödynnettäisi tehokkaammin.” Alueen kuitenkin nähtiin säilyvän ainakin osittain puistomaisena, vaikka epäiltiin, onko alueen kunnossapito liian kallista. ”Koko aluetta ei voida pelkkään virkistyskäyttöön varata. Jopa sen siistinä ja houkuttelevana pitäminen voisi olla aika työlästä.” Kaikkien vastaajien mielestä tulevaisuuskuva oli kuitenkin toivottava, vaikkakin toivomuksen realistisuus asetettiin kyseenalaiseksi: ”Olisihan se kiva, mutta ei mahdollista.”(Delfoi-kierros II.)

Rakennuspaineen todettiin olevan kova keskusta-alueella, ja aluetta pidettiin liian kalliina rakentamatta jätettäväksi, vaikka kommentin antajan mielestä alueen säilyminen puistomaisena olisi erittäin toivottavaa. Alueen toivottiin säilyvän omaleimaisena sekä rauhallisena vankila-ajan kaltaisesti: ”Siellä oli vankila-aikaan melko hiljaista, sitä voitaisiin kunnioittaa osana sen alueen omaleimaa.” (Delfoi-kierros II.)

Ulkoilmatapahtumien, konserttien ja muiden kulttuuritoimintojen järjestämistä alueella pidettiin useimpien (9) mielestä todennäköisenä, ja tätä tulevaisuuskuva pitivät kaikki vastaajat melko tai erittäin toivottavana. Kaikissa kommentteissa nähtiin tämänkaltaisen toiminta positiiviseksi asiaksi ja toivottiin tilaa jätettävän myös kulttuuritoiminnoille, vaikka pysyviä lavarakennelmia ei alueelle toivottu. (Delfoi-kierros II.)

Myös louhospaikalla sijaitsevan vanhan uimapaikan kunnostaminen kaupunkilaisten virkistyskäyttöön jakoi vastaajien mielipiteet puoliksi. Epätodennäköisenä vaihtoehtoa piti viisi vastaajaa, todennäköisenä piti kuusi, ja tulevaisuuskuva nähtiin hieman epävarmana. Tässäkin tapauksessa hinnan epäiltiin olevan este asian toteutukselle: ”Kallis toteuttaa, en usko että siihen satsattaisiin.” ”Hieman vaikeaa kommentoida, koska vaikuttaa mahdollisesti todella kallilta hankkeelta”. (Delfoi-kierros II.)

Tulevaisuuskuva pidettiin kuitenkin enimmäkseen (8) toivottavana vaihtoehtona, vaikka muutama (3) vastaaja näki sen melko epämieluisaksi vaihtoehdoksi ja hankkeen epäiltiin esimerkiksi rikkovan alueen imagoa:

Samppalinna ja Kupittaaan puisto sekä muuta kaupunkia reunustavat uimapaikat riittänevät, en kaipaa lisää uimapaikkoja keskustaan. Mahdollinen uimapaikka rikkoisi myös alueen imagoa enkä pidä siitä ajatuksesta. Siellä voi mielestäni virkistyä jotenkin muuten kuin kovan hälinän ja vedenpaukkeen saattelemana. (Delfoi-kierros II)

Toisaalta nähtiin, ettei uima- ja virkistyspaikkoja ole koskaan liikaa, joten uimapaikan kunnostus Kakolanmäelle olisi erittäin toivottava vaihtoehto (Delfoi-kierros II).

Kakolanmäestä järjestetyn suunnittelukilpailun toisessa voittajavaihtoehdossa nimeltä ”Linnavuori” vanha uimapaikka oli jätetty rakentamatta ja sen ympärille oli suunniteltu kaksi kaarevanmuotoista rakennusta (Arkkitehtuurikilpailuja 2005, 6). Lopullinen suunnitelma muokattiin kahdesta parhaiten sijoittuneesta kaavaehdotuksesta. Tässä suunnitelmassa uimapaikkaa ei säilytetty, vaan louhosalue katettiin ja sen tilalle suunniteltiin kaksi L-kirjaimen muotoista rakennusta sekä nurmikkoaluetta ja rakennusten alle parkkihalli. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 6, 8.)

Kakolanmäelle on tarkoitus jättää puistoalueita yli yhdeksän hehtaaria, ja alue on suunniteltu kaikkien kaupunkilaisten virkistyskäyttöön. Alueelle on kuitenkin tulossa myös parkkihalleja sekä pysäköintiluola. Pysäköintiluolan rakentaminen nähtiin suurimman osan (10) mielestä todennäköisenä tulevaisuuskuvana ja enemmistön (8) mielestä myös melko toivottavana vaihtoehtona. Maanalaisen pysäköinnin katsottiin vapauttavan pihat ihmisten käyttöön, ja esimerkiksi toimistotilojen ajateltiin vaativan pysäköintipaikkoja joka tapauksessa. Epäiltiin kuitenkin, onko luolalle tarpeeksi käyttäjiä, ja parkkiluolia todettiin olevan tarpeeksi Turussa jo nyt. Pysäköintiluolat nähtiin myös kalliina vaihtoehtoina, joiden kustannuksiin osallistuvat ilman pysäköintipaikkaa olevat ihmiset. (Delfoi-kierros II.)

Ylipäättään olisi järkevää rakentaa erikseen pysäköinti kerrostalojen kellareihin tai korttelikohtaisesti maan alle/parkkitalo/parkkikerros. Pysäköintikustannukset tulee maksattaa vain autoilijoilla ja erottaa muista asumiskustannuksista. Nyt autottomat maksavat autoilijoiden kustannuksia asuntojen ja vuokrien hinnoissa. (Delfoi-kierros II.)

Eräs vastaaja näki yksityisautoilun huippuvuosien olevan takana vuoteen 2025 mennessä, joten parkkiluolien arvoa pidettiin erilaisena tulevaisuudessa. (Delfoi-kierros II).

Vapaassa kommentissa todettiin myös, että yksi tulevaisuuskuva voi olla, että alueen käytöstä ei päästä sopuun, jolloin hieno kohde voisi seistä tyhjänä ja rapistua. Tämä saattaa nousta ongelmaksi, jos rakennuksia ei saada myytyä ja ne jäävät pitkiksi ajoiksi

tyhjilleen. Rakennukset ovat olleet ilman suurempaa käyttöä jo vuodesta 2007 lähtien; käyttämättömiin rakennuksiin on mahdollista tulla erilaisia vaurioita, joita ei huomata tarpeeksi nopeasti. Alueen suunnittelun ideointiin ehdotettiin myös täysin uudenlaisia lähtökohtia:

Toivoisin, että Kakolanmäellä lähdetäisiin oikeasti innovatiivisin ajatuksin. Voitaisiin aloittaa siitä, kun professori Alf Rehn esitti Turun strategiaksi pohjaksi ikäihmiset ja undergroundin. Voitaisiin lähteä kehittämään ideaa Kakolan osalta. Tuloksena voisi olla esimerkiksi eläkeläisten yrityksiä, erilaista kulttuuri- ja kansalaistoimintaa sekä monialaisia ja poikkialaisia yrityksiä, sosiaalista yrittämistä, yhteisöllistä eri sukupolvien (nuorien aikuisten ja ikäihmisten) yhteisöllistä asumista jne. jne. Ja niihin toimintoihin perustuisi Kakolan vapaakaupungin kaupunkisuunnittelu. Samalla voitaisiin kokeilla uudenlaista kaavoitusmenettelyä eli osallistuvampaa, vapaiden ryhmien suunnitelmien pohjalta. (Delfoi-kierros II).

Useissa Delfoi-vastaajien kommentoissa suurimmaksi esteeksi alueen kehittämisessä nähtiin raha ja se, kuka maksaa kustannukset. Sijainnin lähellä keskustaa katsottiin tekevän alueesta kalliin ja kiintoisan kohteen, joten rakennuspainetta on. Tämän vuoksi esimerkiksi alueen säilyttämistä puistomaisena ja louhosalueen uimapaikan säilymistä pidettiin epävarmoina tulevaisuuskuvina, vaikka ne olivat suurimman osan mielestä toivottavia. Kaupallisuuden ja tuottavuuden vaatimukset ymmärrettiin, mutta vastaajat toivoivat silti, että aluetta kehitettäisiin myös muista lähtökohdista käsin eikä aluetta pilattaisi liialla rakentamisella. Alueen kehittämisessä nähtiin paljon potentiaalia. Se, millaiseksi alue loppujen lopuksi kehittyy, riippuu paljon suunnitelmien toteutustavasta. (Delfoi-kierros II.)

6.5 Vanhojen tilojen uusiokäyttö Kakolanmäellä

Alueen kehittämisen tavoitteena on suunnittelijoiden mukaan taata laadukas ja vihreä keskusta-asuminen lähellä ydinkeskustan palveluja. Uudisrakennuksissa pääpaino on asumisessa, ja vanhoihin vankilarakennuksiin pyritään suunnittelijoiden mukaan löytämään mahdollisimman monipuolinen käyttö, joka suojelutavoitteet huomioiden voidaan sovittaa rakennuksiin. Vanhojen rakennusten käytöstä on laadittu erilaisia vaihtoehtoja, jotka esittelen seuraavaksi pääpiirteittäin. Suunnitelmat ovat vain alustavia, ja ne saattavat muuttua rakentamisen edetessä. (Säilyvien rakennusten käyttö,

alue A 2008, 3.) Kuvallinen suunnitelma vanhojen rakennusten uusiokäytöstä sekä uudisrakennuksista löytyy liitteestä kaksi.

Kakola

Vaikka uusia suunnitelmia alueen vanhoille suojelluille rakennuksille on tehty, ne eivät ole vielä tarkkoja. Rakentaminen mäellä on aloitettu loppuvuodesta 2011. Kakolan vanhoihin vankilarakennuksiin on suunniteltu muun muassa loft-asuntoja, palvelutaltoa, ravintoloita, liikuntatiloja, toimistoja ja hotellipalveluja. Erilaisia vaihtoehtoja on kolme, joista yksi on toimistopainotteinen, yksi asumispainotteinen ja yksi vapaa-aikaan ja senioreihin keskittyvä. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008, 3.)

Toimistopainotteisessa suunnitelmassa alueelle tulisi lähinnä toimistoja, työpajoja sekä hotelli- ja liiketiloja. Tarkoituksena on tuoda lisää työpaikkoja keskustaan ja luoda niin sanottu ”uusi business city”. Suunnittelijat haluavat luoda alueelle yhtenäisen linjan ja oman ”brändin”. Aurajoen suuntaan olevasta päärakennuksesta on suunniteltu tulevan toimisto- ja tutkimustiloja. Vankilaa reunustaviin työpajatiloihin on suunniteltu monenlaista toimintaa, kuten toimistoja, liiketiloja, ravintola, kongressitiloja sekä loft-asuntoja. Vanhat työtilarakennukset eivät ole suojeltuja, mutta uusissa suunnitelmissa niiden on tarkoitus säilyä. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008, 3.) Jos työtilarakennukset purettaisiin, pitäisi kuitenkin pihan suljetun luonteen säilyä ja uusien rakennusten sopia mittasuhteiltaan vanhoihin vankilarakennuksiin (Kakola 2004, 43).

Myös päiväselliosastoon on suunniteltu rakennettavan pieniä asuntoja sellejä yhdistämällä. Entistä yöselliosastoa käytettäisiin varastona sen suojelumääräyksien vuoksi. Länsiselli on suunniteltu muutettavan hotelliksi, ja itäpuolen niin sanottuun boksiosastoon on suunniteltu toimisto- ja työpajatiloja sekä loft-asuntoja. Alueen sisäpihaa suunnitellaan joko osittain tai kokonaan katettavaksi. Alueelle olisi tarkoitus tuoda omat lähipalvelut, kuten kauppa, kioski ja parturi, jotka palvelisivat tilojen käyttäjiä. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008, 3.)

Asuntopainotteisessa suunnitelmassa päärakennukseen tehtäisiin korkealuokkaisia, suuria asuntoja. Päiväselliosastolle tulisi pieniä asuntoja, samoin kuin länsiselliin, johon on suunniteltu myös tässä vaihtoehdossa hotellitoimintaa (Säilyvien rakennusten käyttö,

alue A 2008, 3, 16). Länsiselliin suunniteltiin hotellitoimintaa jo vuoden 1989 Kakolanmäki-toimikunnan mietinnössä. Silloin kuitenkin todettiin, että sen muokkaaminen korkeatasoiseksi hotelliksi on vaikeaa esimerkiksi ikkunajaon vuoksi. Joka tapauksessa tilojen katsottiin sopivan esimerkiksi matkustajakodin kaltaiseksi hotelliksi tai opiskelija-asumiseen. (Kakolanmäki-toimikunnan mietintö 25, liites.20.)

Itäseläihin on suunniteltu loft-asuntoja, samoin kuin länsipuolella sijaitseviin työpajarakennuksiin. Näihin tiloihin tulisi myös työpajoja, toimistoja ja liiketiloja sekä lisäksi ravintola. Yöselliosastosta on suunniteltu tulevan varasto, tarkemmin ottaen viinikellari. Suunnitelman mukaan alueelle olisi tavoiteltavaa saada monipuolinen asukasrakenne ja tämän vuoksi on tarkoitus toteuttaa myös erilaisia asumisvaihtoehtoja, kuten opiskelija- ja senioriasumista. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008, 3, 16.)

Kolmoisvaihtoehdon suunnitelmissa painotetaan vapaa-aikaa, kulttuuria, viihdettä, senioreita, hoiva- ja palveluasumista sekä terveys- ja hyvinvointipalveluja. Palveluiden olisi tarkoitus palvella koko Turun talousaluetta. Vaikka toiminnot on suunnattu pääosin ikääntyville esimerkiksi palveluasumisen muodossa, alueelle on suunnitelmien mukaan silti tarkoitus saada nuoriso- ja opiskelija-asumista sekä studiotyyppisiä kulttuuri- ja työtiloja monipuolisen asukas- ja asiakasrakenteen saavuttamiseksi. Tässä vaihtoehdossa päärakennukseen tulisi muun muassa erilaisia lääkäripalveluja, seniorikerhotiloja, apteekkipalveluja ja liikuntatiloja, kuten tanssisali. Lisäksi rakennukseen tehtäisiin toimistoja. Länsiselliin olisi tarkoitus rakentaa palveluasuntoja sekä ympärivuorokautinen hoivayksikkö. Itäseläihin on suunniteltu loft-asuntoja ja senioriasuntoja. Vanhoihin työtilarakennuksiin on suunnitelman mukaan tulossa day-spa-palveluja, kauneudenhoitopalveluja, kuntosali, työpajoja, studioita, yksityinen päiväkotiki sekä ravintola. Päiväseläistä on tarkoitus remontoida senioriasuntoja, ja yöselliosastoon tulisi suunnitelman mukaan viinikellari sekä arkistotoimintaa. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008, 3, 17.)

Asuntojen rakentaminen vanhoihin vankilarakennuksiin jakoi Delfoi-paneelin vastaajia; kuitenkin hieman suurempi osa piti tätä todennäköisempänä (9) kuin epätodennäköisenä (7). Tulevaisuuskuva pidettiin pääosin toivottavana (12 vastaajaa) ja epämieluisana

vain muutaman (3) mielestä. Tulevaisuuskuva nähtiin epämieluisana sen kalleuden takia, mutta myös vankilan aikaisemman käytön vuoksi. (Delfoi-kierros I.)

Minusta yksityisasunnot eivät sovi sinne, minne on vuosikymmenien saatossa kerääntynyt paljon ahdistusta ja negatiivista energiaa. Taide voi voittaa tuon negatiivisuuden, mutta eivät ainakaan kaikkien yksityishenkilöiden voimavarat riitä siihen. (Delfoi-kierros I.)

Epäiltiin, voisivatko vankilaan sijoitetut asunnot onnistua houkuttelemaan ihmisiä, vaikka todettiin, että asuntojen upea näköala ja keskustan läheisyys voivat houkutella asukkaita. Toisaalta erikoisuus nähtiin myös valttina, joka voisi tarjota ihmisille erikoisempia asumisratkaisuja. Asukkaiden todettiin myös tuovan elämää alueelle vuorokauden ympäri: ”Tämä olisi ihan loistavaa, koska se tuo alueelle ihmisiä 365/24/7 periaatteella. Mielellään sitten tyylikkäästi toteutettuna ja sellaisille ihmisille, joilla on siellä varaa asua. ei vuokra-alueeksi.” (Delfoi-kierros I.)

Asuntojen toivottiin tuovan vastapainoa julkisille tiloille. Asuntojen rakentaminen ja sellien uusiminen sekä muokkaaminen nähtiin kuitenkin hankalaksi ja kalliiksi ja siksi epämieluisaksi vaihtoehdoksi. Lisäksi toivottiin, että alue säilyisi koko kansan käytössä. (Delfoi-kierros I.)

Verovirastolle on suunniteltu tiloja länsiselliin. Asiasta on tehty jonkin verran suunnitelmia (Www1), ja jo vuoden 1989 toimikunnan mietinnössä todettiin valtion virastojen sopivan Kakolanmäelle (Kakolanmäki-toimikunnan mietintö 1989, 24). Kysymys valtion tai kunnan toimintojen sijoittumisesta Kakolanmäen vankilarakennuksiin sai vastaajat jakaantumaan melko tasan. Toimintojen sijoittumista rakennuksiin pidettiin melko todennäköisenä yhdeksän vastaajan mielestä; seitsemän vastaajaa piti niiden sijoittumista melko epätodennäköisenä. Yksi vastaaja piti tulevaisuuskuva erittäin todennäköisenä. Tulevaisuuskuva oli suurimman osan (11) mielestä toivottava, kun kolme vastaajaa piti vaihtoehtoa erittäin epämiellyttävänä ja kaksi piti epämiellyttävänä. (Delfoi-kierros I.)

Tulevaisuuskuva pidettiin epämieluisana muun muassa siksi, että alueen toivottiin säilyvän kaikille vapaana ja avoimena tilana. Toivottiin myös, ettei alueelle tulisi yhtään ”paperinmakuista” virastoa. Yksi vastaaja totesi:

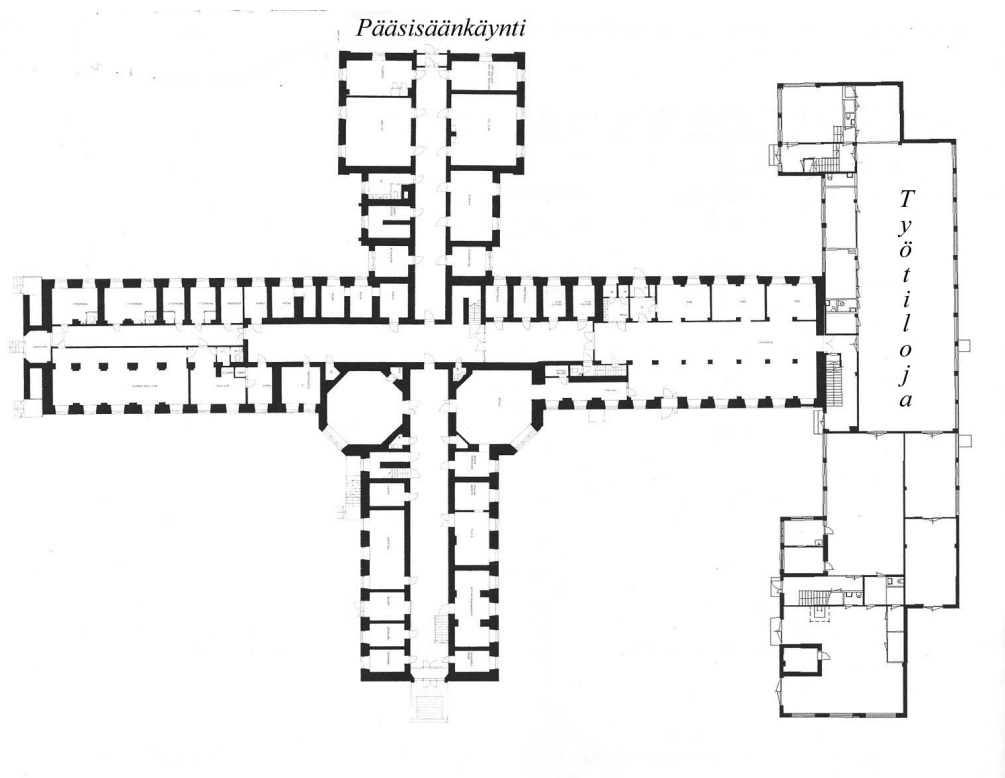
Eräs pitkään vankilassa työskennellyt henkilö totesi kerran: "Ainut uusiokäyttö, johon vankila soveltuu on sen käyttö vankilana." Näin minäkin sen suunnilleen näen. Rakennuksen muuntaminen toiseen käyttöön on vaikea ja kallis toimenpide. (Delfoi-kierros I.)

Hankkeen hintavuus epäilytti muitakin vastaajia, koska tilojen saneeraaminen koettiin kalliiksi ja epäiltiin, onko valtiolla varaa sellaiseen. Veroviraston sijoittumisessa alueelle, mistä kirjoitettiin lehdissä, nähtiin myös huumoriarvoa, jos verovirkailijat joutuisivat ”kiven sisään”. Tulevaisuuskuva nähtiin toivottavana, koska käytön todettiin olevan vanhojen rakennusten paras säilyttäjä. Näin rakennuksista pidettäisiin huolta eikä niiden annettaisi rapistua. Alue nähtiin niin laajana, että siellä on tilaa monenlaisille toiminnoille. (Delfoi-kierros I.)

Lääninvankila

Lääninvankila on pienempi kuin keskusvankila, ja siinä on vain yksi ristinmuotoinen rakennus sekä työtilarakennus muurin suuntaisesti alueen itäreunassa. Myös lääninvankilaan on tehty kolme erilaista ratkaisua, joista kaikki painottuvat lyhyt- tai pitkäaikaiseen asumiseen.

Ensimmäisessä vaihtoehdossa rakennukseen sijoittuisi hoivapalvelukeskus, joka tarjoaisi senioriväestölle asumista ja hoivapalveluita. Osa palveluista olisi myös yleisessä käytössä, kuten rakennukseen suunniteltu kuntosali, kylpylä sekä kokoontumistilat. Rakennuksessa sijaitseva kappeli saattaisi säilyä alkuperäisessä muodossa ja olla yleisessä käytössä. Tosin se voisi muuntua myös kokoustilaksi. Osa palveluista, kuten päiväkylpylä ja fysikaalinen hoitolaitos sijoittuisivat nykyisten työtilarakennusten tilalle tuleviin mahdollisiin uudisrakennuksiin. Selliosastoihin remontoitaisiin suunnitelman mukaan sellejä yhdistämällä erikokoisia asuinhuoneita, joilla olisi yhteiset oleskelu-, harrastus- ja keittiötilat kerroksessa. Rakennukseen on suunnitteilla myös ravintola tai kahvio. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 3–5, 17–18, 22.)

Vuonna 1890 valmistunut lääninvankila. Työtilarakennukset valmistuivat 1960-luvulla. Kuva: Kakola 2004, 38. Rakennusten selitykset tekijän lisäämiä.

Toinen vaihtoehto sijoittaisi rakennuksiin edullista väliaikaista asumista, joka voisi olla esimerkiksi retkeilymajoitusta, matkatyöläisten tarvitsemaa pidempiaikaista asumista tai perhemajoitusta. Tässä vaihtoehdossa vanhaa työhuonerakennusta käytettäisiin harrastus- ja työtiloina, mutta sen tilalle saatettaisiin rakentaa uudisrakennus. Rakennuksessa sijaitsisi myös kahvila tai ravintola. Yksittäisistä selleistä remontoitaisiin erikokoisia huoneita useita sellejä yhdistämällä, ja käytävällä olisi yhteiset keittiö- ja harrastetilat. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 4, 27.)

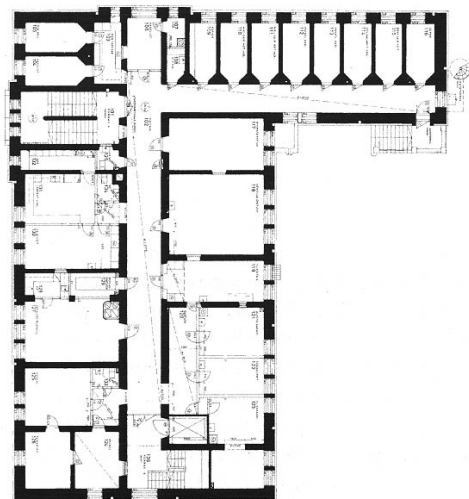
Kolmannessa vaihtoehdossa rakennuksiin tulisi pääosin matkatyömajoitusta. Työhuonerakennusta voisi käyttää myös työ- ja harrastetiloina. Sellit pysyisivät nykyisen kokoisina ja niissä olisi mahdollisuus yhden hengen majoitukseen. Tässäkin vaihtoehdossa yhteisiin tiloihin sijoittuisi keittiö- ja oleskelutilaa. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 4, 35.)

Lääninvankilan ongelmana on, ettei selleissä ole ollut omia saniteettitiloja, joten tiloihin pitää rakentaa uusi viemäröintisysteemi. Saniteettitilat on suunniteltu rakennettavan huoneiden yhteyteen joko niin, että ne rakennettaisiin käytävätilaan jokaisen huoneen viereen, tai niin, että osa selleistä muutettaisiin saniteettitiloiksi, jolloin käytävä pysyisi saman suuruisena kuin nykyisin. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 38–39.)

Yksityisten yritysten toimistotilan sijoittuminen entisiin vankilarakennuksiin nähtiin todennäköisempänä kuin valtion tai kunnan virastojen sijoittuminen. Melko tai erittäin todennäköisenä tätä piti suurin osa (15) vastaajista; ainoastaan yksi vastaaja piti tätä vaihtoehtoa erittäin epätodennäköisenä. Enemmistön (12) mielestä tulevaisuuskuva oli myös toivottava. Kakolanmäen epäiltiin olevan haluttu kohde yrityksille, varsinkin jos vuokrat eivät nousisi liian kalliiksi. Yritysten positiiviseksi puoleksi nähtiin se, että ne maksavat tiloistaan vuokraa. Tulevaisuuskuva koettiin erittäin toivottavana esimerkiksi siksi, että alue tarvitsee yrittäjiä, kuten kahvilanpitäjiä, lähikaupan, hotellin, ravintolan tai luovan alan toimistoja. Toivottavana nähtiin nimenomaan kaikenlaisen toiminnan – niin asutuksen, yritysten kuin kulttuurin – sijoittuminen alueelle. Osa kuitenkin oli hieman epäileväinen asian suhteen: ”Uskon, että näin asia toteutuu - eri asia sitten on, on se hyvä vai huono vaihtoehto. Riippuu osittain yrityksestä ja sen toimialasta.” (Delfoi-kierros I.)

Vankimielisairaala

Vankimielisairaalaan on suunniteltu kaksi vaihtoehtoa, joista toinen painottaa asumista ja toinen yksityissairaala, joka palvelisi myös alueella mahdollisesti asuvia senioriasukkaita (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 4). Asumisvaihtoehdossa entisistä työtiloista ja potilashuoneista kunnostettaisiin erikokoisia asuntoja sekä saunatiloja. Rakennukseen on suunnitteilla myös vuokrattavaa kokoustilaa. (Säilyvien rakennusten käyttö alue C 2008, 13–14.) Kakkosvaihtoehdossa rakennuksessa sijaitsisi yksityinen lääkäriasema ja tiloissa olisi muun muassa ryhmäliikuntatiloja ja kuntoutuspalveluita. (Säilyvien rakennusten käyttö alue C 2008, 21–22). Muina vaihtoehtoina tilojen käytölle nähdään muun muassa toimistotilat sekä koulutuskäyttö. (Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008, 4).

*Vuonna 1911 toimintansa aloittanut vankimielisairaala.
Kuva: Kakola 2004, 38.*

Jo vuoden 1989 Kakolanmäki-toimikunnan mietinnössä todetaan, että keskusvankilan päärakennus ja vankimielisairaala, joissa on isot huoneet ja kookkaat ikkunat, soveltuisivat hyvin jonkin oppilaitoksen käyttöön (Kakolanmäki-toimikunnan mietintö 1989, 25). Opetustilojen sijoittaminen vankilarakennuksiin jakoi mielipiteet melko tarkasti puoliksi, ja hieman useampi piti sitä epätodennäköisenä (5) kuin todennäköisenä (4) tulevaisuuskuvana. Epäiltiin, että korkeakoulut eivät ole kovin kiinnostuneita alueesta. (Delfoi-kierros II.)

Opinahjojen ja toimitilojen tolkuton hajauttaminen sinne sun tänne ei ole järkevää. Jo nyt yliopisto on levinnyt Kupittaaan alueelle, vaikka Kasarmialueelle olisi voitu tehdä kunnollinen ja autoton campus, niin kuin muualla maailmassa. (Delfoi-kierros II.)

Myös tulevaisuuskuvan toivottavuuden suhteen vastaukset jakautuivat noin puoliksi; kuitenkin tulevaisuuskuvaa pidettiin toivottavana (5) hieman enemmän kuin epätoivottavana (4). Oppilaitosten hajauttamista eri puolille kaupunkia pidettiin huonona vaihtoehtona, ja ainakaan yliopiston ei epäilty kiinnostuvan tiloista, koska Kakolanmäki sijaitsee melko kaukana yliopiston nykyisistä tiloista. Myös tässä tapauksessa epäiltiin hankkeen taloudellisia mahdollisuuksia ja korkeiden rakennuskustannusten ja vuokrien karsivan oppilaitosten halukkuutta sijoittua Kakolanmäelle. Oppilaitosten sijoittumista

alueelle pidettiin toisaalta positiivisena, koska ”Opiskelijat elävöittävät paikkaa kuin paikkaa.” (Delfoi-kierros II.)

Kuten useissa muissa vaihtoehtoissa, myös tässä raha nähtiin esteenä toteuttamiselle. Alueelle voisi saada hienoja opetustiloja, jos joku maksaisi tilojen kunnostuksen eikä vuokra kohoaisi liian kalliiksi. Ideaalitulanteessa aluetta käyttäisivät useat eri tyyppiset toimijat ja alueella olisi niin kaupallista toimintaa, asumista kuin kulttuuritilojakin. (Delfoi-kierros II.)

Muut rakennukset

Kakolankadun varrella sijaitsevat lääninvankilanjohtajan asunto sekä vanha asuinrakennus ovat molemmat suojeltuja sr-2-merkinnällä, kuten myös alempana Kakolankadun varrella olevat asuinrakennukset. Erityistä huomiota näissä rakennuksissa tai mahdollisissa uudisrakennuksissa on kiinnitettävä siihen, että tehtävät muutokset sopeutuvat muihin rakennuksiin julkisivun rakennusaineiden, mittasuhteiden ja muun muassa värityksen suhteen. Nämä rakennukset on kaavoitettu asuinkäyttöön, ja niissä voi olla myös toimistotilaa, kuitenkin enintään 15 % kerrosalasta. Kakolankadun läntisellä puolella on kolme sr-2-merkinnällä varustettua taloa, joiden kaava on samanlainen kuin edellä mainittujen rakennusten. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 1–2.)

Kakolan ja lääninvankilan välisellä alueella on Kakolan vankilanjohtajan entinen asuintalo. Se on varustettu sr-1-merkinnällä, ja sen läheisyydessä on kaksi sr-2-merkittyä rakennusta. Näihin on kaavoitettu liike- ja toimistotilaa, ja niihin saa sijoittaa myös ravintolatiloja ja asumista. Rakentamisessa on kiinnitettävä huomiota arkkitehtonisesti korkeaan laatuun ja rakentamisen sopimiseen Kakolanmäen kokonaisuuteen. Myös Linnalehdon Linnankadun puoleisessa reunassa oleva asuinrakennus on suojeltu sr-1-merkinnällä. Rakennuksen alue on varattu asuin-, liike- ja toimistoympäristöksi. Uudisrakenteissa rakennuksiin pitää käyttää luonnonkiveä ja rappausta ja huomiota on kiinnitettävä muutosten ja mahdollisten uudisrakennusten korkeaan laatuun sekä niiden sopeutumiseen ympäröiviin rakennuksiin. Uudistöissä edellytetään kaupunkikuvaviranomaisen lausuntoa. (Asemakaava ”Kakola” 2008, 1–2.)

Kakolanmäen kehittyminen yrityksille haluttavaksi kohteeksi ja erilaisten liiketoimintojen ja palveluiden sijoittuminen alueelle nähtiin melko todennäköisenä (6) vaihtoehtona. Moni (4) ei kuitenkaan osannut sanoa kantaansa asiaan. Kommenteissa epäiltiin yrittäjien olevan liian epäluuloisia tulemaan alueelle. (Delfoi-kierros II.)

Suomalaiset yrittäjät ja varsinkin turkulaiset yrittäjät (joista huomattava osa on kiinteistökeinottelijoita) ovat niin konservatiivisia, että eivät he mihinkään "rötiskäalueelle" tule - paitsi jos sinne pykätään niin korkeita törkytöttöroitä (Delfoi -kierros II).

Tulevaisuuskuva nähtiin suurimmaksi osaksi (9) toivottavana, koska suuri alue tarvitsee paljon toimijoita ollakseen elävä. Toisaalta kommentteissa pelättiin kaupallisuuden riskejä ja sitä, että monikäytön sijaan alueen kehittämisessä mentäisiin vain kaupalliseen suuntaan. Varsinkaan matkamuistomyymälöitä ei kaivattu alueelle. (Delfoi-kierros II.)

Ei liikaa kaupallisuutta, se tuo mukanaan riskejä ja lyö usein leimansa liian vahvasti ympäröivään ympäristöön. Ei mitään matkamuistomyymälöitä vaan korkealaatuista ja maanläheistä ja myös kaikille suunnattua. (Delfoi-kierros II.)

Myös ravintolatoiminnan sijoittuminen Kakolanmäelle nähtiin todennäköisenä tulevaisuuskuvana lähes kaikkien (11) vastaajien mielestä; vain yksi piti tulevaisuuskuva melko epätodennäköisenä. Todennäköisyyden nähtiin riippuvan hieman siitä, millaista toimintaa alueelle loppujen lopuksi tulee. Jos olisi kulttuuritoimintoja, silloin alueella pitäisi olla ainakin yksi ravintola. Ravintola-alan nähtiin tukevan mahdollista kulttuuritoimintaa ja toimivan Kakolanmäellä vierailevien ihmisten taukopaikkana. (Delfoi-kierros II.)

Siellä voisi olla muutama ravintola tai kahvila, jotta mäelle kapuavat voivat siellä hengähtää ja ihaila maisemia. Ei mitään olutterasseja kuitenkaan vaan korkeatasoista mutta ei liian hienoa tai kallista. (Delfoi-kierros II.)

Kaikkien vastaajien mielestä tulevaisuuskuva oli toivottava, ja ravintolat nähtiin tärkeäksi osaksi tulevaa Kakolanmäkeä: "Totta kai siellä tarvitaan myös ravintoloista, jos mäestä pyritään tekemään houkutteleva. Olisi loistava ravintolapaikka." (Delfoi-kierros II)

Alueen monipuolisen hyödyntämisen koettiin olevan tärkeää, jotta alueesta muodostuisi ihmisille mieluinen vierailupaikka. Asuntojen sijoittaminen vankilarakennuksiin nähtiin

hieman epävarmana ja kalliina hankkeena, joka vaatisi paljon kunnostustöitä ja huolellista toteutusta. Kuitenkin asukkaiden katsottiin olevan tärkeitä Kakolanmäen eläväksi muodostumisen kannalta. Asuntojen rakentaminen ei saisi kaventaa julkista tilaa ja estää muiden ihmisten vierailua aluella. Kakolanmäen säilyminen julkisena tilana koettiin tärkeäksi asiaksi, jota ei saisi rajoittaa. Toive julkisesta tilasta tuotiin esiin useissa vastauksissa. Samat ongelmat, kalleus ja tilojen ongelmallisuus, nähtiin epävarmuustekijöinä myös veroviraston ja oppilaitosten sijoittumisessa Kakolanmäelle. Yksityisen toimistotilan sijoittuminen tiloihin sen sijaan nähtiin hieman todenäköisemänä kuin valtion, koska yksityisyrittäjillä nähtiin olevan enemmän varaa sijoittua kalliimmalle alueelle. Nimenomaan yritysrakenteen monipuolisuus nähtiin tärkeänä; se toisi alueelle monipuolista kävijäkuntaa. Vanhojen rakennusten toivottiin kuitenkin saavan uutta käyttöä, koska muuten vaarana nähtiin, että rakennusten annettaisiin rapistua.

7. VANKILARAKENNUS OSANA KULTTUURIMAISEMAA JA TURKULAISTA IDENTITEETTIÄ

7.1 Kulttuuriympäristö

Museovirasto on aineellisen kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön asiantuntija, palvelujen tuottaja, toimialansa kehittäjä sekä viranomainen (Www36). Museovirasto esittelee sen sivuilla valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (edempänä RKY). RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta. (Www37.) Museoviraston mukaan:

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ilmentävät rakennetun ympäristömme monimuotoisuutta ja nostavat esiin niitä rakennetun ympäristön osia, jotka parhaiten ja monipuolisimmin antavat käsityksen Suomen historiasta ja kehityksestä. Valittujen kohteiden antama kokonaiskuva on alueellisesti, ajallisesti ja temaattisesti monipuolinen ja kohteet ovat yleensä laajempia alueita kuin yksittäisiä rakennuksia ja ulottuvat joskus yli kuntarajojen. (Www38).

Mukana on niin esimerkkejä maatalousympäristöstä ja talonpoikaisrakentamisesta, teollisuuden eri haaroja eri aikakausilta kuin myös valtion laitoksia, virastoja, kasarmeja sekä myös kirkkoja, kartanoita ja linnoja, jotka perinteisesti mielletään kulttuuriympäristöiksi. Museovirasto tekee RKY-luokittelun, ja se on asiantuntijaviranomaisena suojelua koskevissa asioissa sekä vastaa muun museolaitoksen kanssa muinaisjäännösten, rakennuskulttuurin ja kulttuuriympäristön hoidosta ja valvonnasta. (Www38.)

Museovirasto määrittää koko Kakolanmäen merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi, ja se on vankeinhoidon merkittävin rakennusperintökohde. Museoviraston mukaan vankilan alue ilmentää hyvin eri vankeinhoidon vaiheita ja vankila-arkkitehtuuria eri ajoilta. (Www39). Kakolanmäki on korkeimmillaan 43 metriä merenpinnan yläpuolelle. Esimerkiksi viereisen Linnankadun korkeus merenpinnasta on vain kuusi metriä (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011, 15). Alue erottuu hyvin

ympäristöstä, ja Aurajoen suuntaan olevan keskusvankilan päärakennuksen katsotaan kuuluvan Turun avainkuvastoon. (Www39). Kaikki muut asetuksella suojellut kohteet löytyvät Museoviraston ylläpitämästä Rakennusperintörekisteristä osoitteesta www.rky.fi.

Valtioneuvoston kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevien tavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että merkittävien kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät. Kulttuuriympäristöä ovat kulttuurimaisemat, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset. Tavoitteena on turvata valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja niissä sijaitsevien rakennusten ja niiden ympäristöjen säilyminen. Kulttuuriympäristössä täydennysrakentamisen ja muutosten täytyy sopia vanhaan ympäristöön ja sen erityispiirteisiin. (Ympäristöministeriö 2009, 3–4.)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennukset ja kulttuuriympäristöt on otettava huomioon kaavoituksessa ja lupamenettelyssä. Alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Alueiden käytön on näillä alueilla sovittava niiden historialliseen kehitykseen. Lisäksi on tärkeää, että alueille ei tapahdu rakentamista tai muutosta, joka on olennaisesti ristiriidassa alueen kulttuuriympäristön arvojen kanssa. (Ympäristöministeriö 2009, 4.) Maakunta-, yleis- ja asemakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota muun muassa maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimiseen eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaikilla kaavatasoilla voidaan antaa määräyksiä alueen tai kohteen kulttuurihistoriallisen merkittävyyden ja ominaisuuksien suojelemiseksi. Lisäksi maanrakennuslain mukaan rakennuksen korjauksessa tai muutostöissä tai rakennuksen osien purkamisessa on huolehdittava, ettei historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvaa turmella. Laki edellyttää, että rakennetun ympäristön kokonaiskuvaa ja rakentamisen yksityiskohtia vaalitaan. (Museovirasto ja Ympäristöministeriö 2010, 3.) Yleisin tapa suojella rakennuksia on maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiin perustuva niin sanottu kaavasuoja (Www40). Suomessa rakennuksia ja niiden ympäristöjä suojellaan useimmiten maakuntien, kuntien ja kaupunkien kaavoituksella, joka perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Siinä määritellään rakentamista koskeva luvanvaraisuus

ja vähimmäisvaatimukset. (Www41.) Maankäyttö- ja rakennuslaki ohjaa maankäytön suunnittelua, ja lain mukaan suunnittelun tavoitteena on edistää rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriympäristön vaalimista sekä hyvää rakentamista. Kaavoituksessa on otettava huomioon tehdyt inventoinnit, joita ovat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet. (Www42.)

Valtion omistamia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia ei ole kattavasti suojeltu, sillä esimerkiksi vankiloiden ja puolustushallinnon rakennusperinnönsuojelun on katsottu parhaimmin toteutuvan viranomaisyhteistyön pohjalta omistajahaltijan, käyttäjätahon ja Museoviraston kesken (Museovirasto ja Ympäristöministeriö 2010, 5). Kakolanmäki on kuitenkin suojeltu asetuksella, kuten moni muu valtion omistama rakennus. Asetuksen mukaan lain nojalla voidaan suojella ”rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä joko rakennushistorian, rakennustaiteen tai rakennustekniikan kannalta.” (Www40.) Suojelupäätöksessä määritellään, mihin suojelu kohdistuu: esimerkiksi julkisivuun, sisustukseen tai ympäristöön. Rakennus on säilytettävä suojelun vaatimassa kunnossa, ja siinä tehtävät muutokset on tehtävä rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa vaarantamatta. Yleensä muutoksia tehtäessä on pyydyttävä lausunto joko Museovirastolta tai maakuntamuseolta. (Www41.)

Suojelumääräykset voidaan katsoa tärkeäksi seikaksi alueen jatkokäyttöä suunniteltaessa, koska Museoviraston lausunnot rajoittavat sitä, mitä alueelle voi rakentaa, ja määrittelevät, millaisia uudisrakennusten tulee olla esimerkiksi ulkoasulta. Määräykset rajoittavat myös sitä, mitä uudistuksia sisätiloissa voi toteuttaa. Toisaalta ihmisten kiinnostus mäkeen on paljon suurempi sen historian, sijainnin ja ulkonäön vuoksi; tätä ei välttämättä olisi esimerkiksi täysin uuden rakennetun alueen kohdalla.

7.2 Kulttuuriperinnön muotoutuminen

Siihen, mistä kohteesta lopulta muodostuu osa kulttuuriperintöä, vaikuttavat monet asiat: mitä arvostetaan, mikä nähdään säilyttämisen arvoisena, ja mistä halutaan muovata kulttuuriperintöä. Termit arvo-objektivismi ja arvorelativismi voivat vaikuttaa

siihen, mikä määritellään kulttuuriperinnöksi ja suojeltavaksi kohteeksi. Arvorelativismissa kohteessa nähdään arvoa paikkaan liitettyjen omien kokemusten vuoksi. Arvo-objektivismissa kohteen arvo määrittyy ulkoisen seikkojen, kuten esimerkiksi iän tai ainutlaatuisuuden, perusteella. (Anshelm 1993.) Kulttuuriperintöprosessi ja kulttuuriperintö -termit ovat oleellisia ja monimerkityksellisiä, ja niiden merkityksestä on keskusteltu paljon viime vuosikymmeninä (Lillbroända-Annala 2010, 31). Kulttuuriperintö on jotakin, jota aktiivisesti tuotetaan ja joka asettaa ja muokkaa arvoja (Ronström 2008, 197). Etnologi Barbara Kirshenblatt-Gimblettin mukaan kulttuuriperintö nähdään yleensä vanhana ja perinteisenä, mutta se on moderni tuote, joka antaa vanhalle uuden nimen (Kirshenblatt-Gimblett 1998, 7).

Kulttuuriperintöön kuuluu myös valinta, jota antropologi Regina Bendix kutsuu termillä ”heritagisation” ja jota Lillbroända-Annala kutsuu termillä ”kulturarvifisering”. Kulttuuriperintöä ei ole olemassa, jollei sitä aktiivisesti muokata. Kulttuuriperinnön valintaprosessit kertovat arvostuksesta, joka on keskeistä siinä, mikä saa kulttuuriperinnön statuksen ja mitä pidetään säilyttämisen arvoisena ja ”oikeana kulttuuriperintönä”. (Lillbroända-Annala 2010, 39). Kulttuuriperintöä saatetaan myös muuttaa, jotta se täyttäisi sille asetetut vaatimukset. Kohteen joitakin ominaisuuksia voidaan korostaa, ja toisia voidaan häivyttää. Prosessin taustalla on ajatus kohteen esittämisestä tietyllä tavalla ja usein menneen sovittamisesta nykyisyyteen. (Lowenthal 1998, 142–153).

Jos koetaan, että yhteys menneeseen on katkennut tai muuten uhattuna, voidaan yhteys kuitenkin palauttaa symbolisesti kulttuuriperinnön tai perinteiden muodossa. Perinteet auttavat pitämään kiinni jatkuvuuden tunteesta (Ronström 2008, 268–169). Kulttuuriperintö on kollektiivista perintöä, ja yhteiskunnallinen merkitys on tärkeää institutionalisoidulle perinnölle. Kulttuuriperintö lisää ihmisten tietoa heidän juuristaan sekä kulttuurisesta ja sosiaalisesta identiteetistään. (Lillbroända-Annala 2010, 37.)

Regina Bendixin mukaan kulttuuriperintöprosessin alkuperä on länsimaisessa kansallisromantiikassa, jossa kulttuuriperinnön markkinointi on noussut tärkeäksi. Kulttuuriperintö nähdään kulutushyödykkeenä, ja samalla se rinnastetaan muihin

myytäviin tuotteisiin. Tämä on osa matkailuteollisuutta, jossa kaupunkien on profiloituttava erilaisiksi pystyäkseen kilpailemaan toistensa kanssa turistien virroista. (Bendix 2000, 37–51.)

Tieteellisessä keskustelussa kulttuuriperinnön käsitettä arvotetaan ja tulkitaan uudelleen jatkuvasti. Nähdään, että kulttuuriperintö on jotakin, jota luodaan aktiivisesti omasta ajasta käsin, mikä aiheuttaa sen, että toiset rakennukset nähdään mielenkiintoisempina kuin toiset. Vanhat asiat ja maisemat, joilla ei ole ollut arvoa aikaisemmin, muuttuvat mielenkiintoisiksi, ja niille annetaan kulttuuriperinnön status. Kulttuuriperinnön leima antaa asioille lisäarvoa, muuttaa tavalliset asiat erilaisiksi ja näin muuttaa kohteen arvoa. (Ronström 2008, 26–27.)

Tähän teemaan on tarttunut esimerkiksi Yle Teeman tv-sarja *Suojele minua!*. Ohjelmassa suomalaisia pyydettiin kertomaan, mikä heidän kotiseudullaan olisi suojelemisen ja säilyttämisen arvoinen kohde, jota ei vielä oltu suojeltu. Ohjelmassa keksittiin rakennuksille uusia käyttötarkoituksia, osallistuttiin mielenosoituksiin yhdessä paikallisten kanssa ja laadittiin rakennuksille ylistyslauluja. Ehdotuksia kahden ohjelmakauden aikana on tullut noin kuusisataa. Ehdotuksissa oli mukana paljon 1970–1990 luvun rakennuksia, joilla ei ole virallista suojelustatusta, eikä kohteiden suojeluarvoa oltu määritelty. Kohteet ovat jääneet suojelun ulkopuolelle, ja niiden käyttö saattoi olla uhattuna. (Www14, Www15). Ohjelmaan oli ehdotettu Turusta muun muassa Varissuon kirjastoa, joka on rakennettu 1987, sekä keskustassa sijaitsevaa Dynamo-klubia. (Www43)

Delfoi-paneelissa esitin väitteen, että Kakolanmäellä ja sen rakennuksilla ei ole tärkeää historiallista arvoa, joten niitä voidaan muuttaa tarvittaessa. Kysymyksen taustalla oli pohtia, miten kulttuuriperintöä määritellään, kuka sen määrittelee, ja nähdäänkö kaikki vanha automaattisesti arvokkaana.

Rakennuksilla ja mäellä kokonaisuudessaan nähtiin olevan tärkeää historiallista arvoa suurimman osan (13) mielestä. Vain kaksi vastaajaa piti väittämää melko todennäköisenä: eli rakennuksilla ei enää vuonna 2025 nähtäisi olevan kovin suurta historiallista arvoa. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään. Kommenteissa

todettiin, että rakennuksilla on arvoa, koska Museovirasto on todennut sen ja rakennukset ovat suojeltuja. Rakennusten arvo määrittyy siis Museoviraston luokitusten mukaan. Tämän vuoksi kysymyksenasettelu nähtiin vastaajien mielestä virheellisenä ja oli hankaluuksia vastata kysymykseen. Kysymys ymmärrettiin myös siten, että jos rakennuksilla on historiallista arvoa, niitä ei voida muuttaa. Vastaajan mukaan historiallinen arvo ja uudistukset eivät kuitenkaan sulje toisiaan pois ja ne voidaan saada sopimaan yhteen. Useimpien (11) vastaajien mielestä historiallisen arvon toivottiin säilyvän; vain muutaman (3) vastaajan mielestä olisi toivottavaa, että rakennuksilla ja mäellä ei nähtäisi enää arvoa vuonna 2025. (Delfoi-kierros I).

Kysymyksen tulkinta oli vastaajien mielestä monimerkityksellistä, ja jokainen vastaaja on antanut kommenttinsa oman tulkintansa mukaan. Museoviraston kanta asian arvon määrittämisessä nähtiin tärkeänä, ja alue nähtiin tärkeänä arvo-objektiivisten seikkojen, iän ja historiansa vuoksi.

7.3 Kakolanmäki osana Turun kaupunkikuvaa ja turkulaista identiteettiä

Imago viittaa haluun tulla nähdä tietyllä tavalla, kaupungin omista lähtökohdista käsin. Imagon taustalla on aktiivinen pyrkimys tuottaa haluttu kuva aktiivisella toiminnalla. Mielikuva taas syntyy imagon rakennuksen tuloksena vastaanottajan mielessä, eli imago rakentaa mielikuvaa. Kaupunkien välisessä imagomarkkinoinnissa rajataan ja painotetaan tiettyä imagoa ja sitä, millä sitä rakennetaan. Kuitenkin asukkaihin ja yrityksiin vetoavat erilaiset imagot. Yhden imagon sijaan tulisikin olla erilaisia ja eri ryhmille suunnattuja imagoja. (Äikäs 1997, 4–15.)

Imago yhdistetään usein markkinahenkisyyteen ja tunnettavuuteen. Imagoja tuotetaan ja rakennetaan, ja se on saanut myös kaupungit mukaansa. Mielikuvilla ja visuaalisuudella on keskeinen sija nyky-yhteiskunnassa ja sen tulkinnassa sekä rakentumisessa. (Äikäs 2001, 55–56.) Kaupungin markkinoinnissa käytetään usein perinteisiä symboleita ja kaupungin fyysisiin ominaisuuksiin liittyvät tekijät synnyttävät ihmisten mielissä tiettyjä mielikuvia, joita yleensä pidetään selvästi tietyn kaupungin luonteeseen liittyviksi. Materiaalisia imagoresursseja ylläpitävät ja uusintavat muun muassa museot, ja parhaiten tunnetaan sellaiset paikkakunnat, joiden tunnettavuuden pohjana on tietty

kuva. (Äikäs 1999.) Tämän kaltaiset ”ikonit” ovat mielikuvien luoja, ja ne edustavat kaupunki-imagojen materiaalista puolta, joka on helposti tunnistettavissa (Gold 1980 124–127). Kaupunkien materiaaliset imagoressit muodostuvat perinteisistä kaupunkikuvan tekijöistä, jotka ovat maisema- tai kulttuurikohteita, kuten historialliset aluekokonaisuudet, puistot ja rakennukset, kuten esimerkiksi Lontoon parlamenttitalon Big Ben -kello, joka kuuluu tärkeänä osana kaupungin kuvastoon ja identiteettiin. (Äikäs 2001, 65–66.) Turusta samanlainen ikonografinen kuva voisi olla esimerkiksi tuomiokirkko.

Materiaalisilla imagoressilla tarkoitetaan maiseman elementtejä, joita ei ole erikseen rakennettu ”imagotarkoituksessa”. Tällaisia ovat esimerkiksi kaupunkien tunnetut historialliset rakennukset, joita hyödynnetään kaupungin markkinoinnissa. (Äikäs 2001, 65.) Materiaaliset imagoressit liittyvät myös perinteentuotantoon, jossa historiallisen kohteen valinnan, nykyisyydestä tapahtuvan tulkinnan ja tuotteistamisen kautta tuotetaan perinnettä matkailijoille. Perinteentuotanto on osa matkailuelinkeinon markkinointia. (Ashworth, G.J. 1994 > ks. Äikäs 2001, 66–67.) Esimerkkinä tästä ovat muun muassa Turun keskiaikamarkkinat, joissa näyttelijät ja yrittäjät ”imitoivat” keskiaikaa markkinoilla käyville ihmisille. Materiaaliset imagoressit luovat perustan kaupungin imagon rakennukselle, joka pohjautuu kaupungin perinteisiin ja historiaan. (Äikäs 2001, 67.)

Materiaalisten imagoressien vastakohtana voidaan nähdä symboliset imagoressit. Sillä tarkoitetaan urbaanin maiseman ominaisuuksia, joilla tuotetaan mielikuvaa aktiivisesta ja monipuolisesta ja muodikkaasta paikkakunnasta. Imagon ydin muodostuu elementeistä, joista kaupunki tunnetaan nykyisyydestä käsin, erotuksena historiaan pohjautuvalle imagolle. Symbolisissa imagoressissa keskitytään urbaaniin maisemaan, esimerkiksi teknologiakylään. (Äikäs 2001, 68–69.)

Delfoi-paneelissa Kakolanmäki nähtiin tärkeänä osana turkulaisten kaupunkikuvaa ja identiteettiä vuonna 2025. Enemmistö (10) vastaajista piti sitä erittäin tai melko todennäköisenä. Kommenteissa kerrottiin Kakolanmäen olevan jo nyt osa turkulaista identiteettiä ja kaupunkikuvaa sekä todettiin: ”Itse asiassa tämän pitäisi olla aivan selvää kysymättäkin.” Tulevaisuuskuva nähtiin lähes kaikkien vastaajien mielestä toivottavana;

vain yksi vastaaja ei osannut sanoa mielipidettään. Lisäksi vain yksi vastaaja näki melko epätodennäköisenä, että Kakolanmäki oli osa turkulaista identiteettiä ja kaupunkikuvaa. (Delfoi-kierros II.)

Se on vankilan takia ollut vähän pimennossa ja suljettu alue mutta kuitenkin hyvin turkulaisten tiedossa oleva paikka. En kuitenkaan usko sen saavuttavan kovin suurta suositoita, jos ei sinne saada jotain luovien alojen yrityksiä tai muuta ihmisiä sinne vetävää toimintaa. (Delfoi-kierros II.)

Kakolanmäen toivottiin olevan avoin paikka, johon olisi helppo tulla ja joka houkuttelisi ihmisiä viihtymään alueella (Delfoi-kierros II).

Turun historiaa on käytetty hyväksi kaupungin markkinoinnissa, ja Turku-mielikuvan tärkeimpiä fyysisiä kohteita ovat Turun linna ja tuomiokirkko. Historiaa hyödynnetään esimerkiksi keskiaika-tapahtumassa Vanhalla Suurtorilla, jolla korostetaan Turun pitkää historiaa ja merkitystä vanhana kauppapaikkana. Esimerkiksi tutkija Topi Antti Äikkään haastattelemat henkilöt näkivät sekä Turun kaupungin imagon että yleisen mielikuvan perustuvan tietoisuuteen kaupungin pitkästä historiasta. (Äikäs 2001 131–133.) Historiaa on hyödynnetty myös *Vanha Turku* -hankkeessa, jossa halutaan muun muassa vahvistaa Suurtorin keskiaikaista luonnetta esimerkiksi tuomalla katukivetyksessä esiin entisiä talojen perustuslinjoja. Ideana alueen kehittämisessä on ajatusten synnyttäminen yhtenäisestä historiallisesta paikasta. Siinä korostetaan historiallisen kuvan ja tilan ainutlaatuisuutta sekä asemaa yhtenä kansallismaisemista. (Äikäs 2001, 136.)

Kakolanmäen poistuminen vankilakäytöstä ja avautuminen kaupunkilaisille luo uusia mahdollisuuksia Kakolanmäen hyödyntämiselle matkailukäytössä. Koska alue nähdään tärkeänä osana kaupunkikuvaa ja turkulaisten identiteettiä, se sopisi osaksi Turun historiaa korostavaa imagoa. Kakolanmäki ja varsinkin Kakolan vankila ovat tunnettuja ympäri maata, ja ne kävisivät myös tietynlaiseksi ja tietyille kohderyhmälle suunnatuksi ”ikoniksi” Turun kaupunkikuvastoon tuomiokirkon ja Turun linnan ohella.

7.4 Turun tauti

Turku on saanut negatiivista mainetta sen rakennuspolitiikan vuoksi, ja termi ”Turun tauti” on tunnettu ympäri maata. Termi nousi esiin 1980-luvulla, ja sillä tarkoitetaan vanhojen historiallisten rakennusten purkamista rumina pidettyjen uudisrakennusten

tieltä sekä kähmivää ja epädemokraattista kaupunkirakentamista. Käsite tuli tutuksi oikeustieteen professori Hannu Tapani Klamin kirjasta *Turun tauti*, joka ilmestyi 1982, vaikka termiä oli käytetty jonkin verran jo aikaisemmin. (Jauhiainen 1995, 302; Lahtinen 2009, 78–79.) Valtakunnallinen skandaali nousi, kun taannoin uudistetussa kauppakeskus Hansakorttelissa sijainnut Antintalo purettiin. Rakennus oli menossa suojeltavaksi, ja opetusministeriö oli antanut kehotukset, ettei taloa purettaisi. Tuohon aikaan purkamiseen ei tarvittu lupaa, vaan vain ilmoitus asiasta riitti, ja eräänä perjantaina, juuri ennen viraston sulkemisaikaa jätettiin purkuilmoitus talosta viranomaisille. Seuraavana aamuna rakennus oli purettu ennen kuin asiaan ehdittiin puuttua. (Klami, 1982, 86–88.) Vaikka Turku ei Klamin mukaan ollut ainoa paikka, jossa kuvatuista rakentamispolitiikkaa harjoitettiin, kuitenkin Turun tauti -käsite jäi kuvaamaan kyseistä politiikkaa (Klami 1982, 11).

Myös dokumentaristi Jouko Aaltonen on ohjannut vuonna 2011 ilmestyneen dokumentin *Taistelu Turusta*, joka kertoo samasta temasta. Dokumentti käsittelee Turun tautia sekä sitä, kenen kaupunki on ja millä ehdoilla se muuttuu. Dokumentti oli osa Turun vuoden 2011 kulttuuripääkaupunkihanketta. (Www 44.) Termi on edelleen ajankohtainen; esimerkiksi Yle-paikallisuutisissa puhuttiin keväällä 2012 ”uusimmasta Turun tauti -tapauksesta”, kun Port Arthurissa sijainnut vanha puutalo paloi (Www45).

Turun tauti -käsite nousi esiin monissa paneelivastauksissa, ja useissa kommentteissa toivottiin, että Turku viimein muuttaisi politiikkaa vanhojen rakennusten suhteen. Usein esitettiin myös epäilyjä, onnistutaanko Kakolanmäestä suunnittelemaan mielenkiintoista ja elävää, koska turkulaisten poliitikkojen ja Turun taudin nähtiin pilaavan kaiken.

Delfoi-paneelin väittämää kaikkien Kakolanmäellä olevien rakennusten tuhoutumisesta ei kuitenkaan nähty todennäköisenä, ja suurin osa (16) piti tulevaisuuskuvaavaa epätodennäköisenä, ja muutama piti melko epätodennäköisenä. Vain yksi vastaaja piti vaihtoehtoa melko todennäköisenä. Vastauksia perusteltiin esimerkiksi kaavoituksella, joka on määritelty kaikki vankilarakennukset suojelluiksi ja sillä, että nykyisin vanhaa rakennuskantaa halutaan säilyttää Museoviraston ohjeiden mukaan. Eräs vastaaja totesikin suoraan: ”Älä ny hassujas puhu, sanottaisiin tuohon turunkielellä.” Yleisen mielipiteen katsottiin olevan vahvasti rakennusten purkamista vastaan. Kuitenkin eräs

vastaajista, joka piti tulevaisuuskuvaa melko epätodennäköisenä, totesi: ”Turussa kaikki on mahdollista.”, joka on selkeä viittaus ”Turun tautiin” ja siihen, että useita vanhoja rakennuksia on Turussa purettu uudisrakennusten tieltä. (Delfoi-kierros I.)

Rakennusten tuhoutuminen purkamisen vuoksi nähtiin epätodennäköisenä, mutta vastauksissa ei tuotu esiin sitä, että rakennukset voivat tuhoutua myös muulla tavoin, esimerkiksi tulipalossa. Kakolanmäellä riehui suuri tulipalo maaliskuussa 2010, jolloin suuri käytöstä poistettu varistorakennus paloi. Pelastuslaitoksen mukaan palo olisi voinut ulottua historiallisiin vankilarakennuksiin saakka, mutta toiseen suuntaan puhaltanut tuuli ja sateinen sää auttoivat asiaa. (Www46.)

Yksi vastaaja oli eri mieltä kaikkien muiden kanssa ja piti synkkien vankilarakennusten purkamista järkevänä. Hänen mukaansa Kakolanmäki saataisiin näin kaikille avoimeksi oleskelutilaksi hyvin näköaloin ja alueelle voitaisiin rakentaa funikulaari. Vastaaja ideoi Kakolanmäen kehittämistä myös muilla tavoin:

Muistumana alueen aikaisemmasta käytöstä, voitaisiin harkita osan katosta ja ulkoseinästä säilyttämistä sataman ja joen suuntaan. Lisäksi voitaisiin harkita turkulaissyntyisen Edelcrantzin 1700-luvun lopulla keksimän optisen lennättimen tai sen Krimin sodan aikana juuri tällä paikalla käytössä olleen kevyemmän kenttäversion entistämistä. Näin on tehty sekä Tukholmassa että Tukholman saaristossa. (Delfoi-kierros I.)

Myös Kakolanmäen rakentamista ”täyteen” siten, että uudisrakennuksia tulisi huomattavasti nykyistä enemmän, piti melko tai erittäin epätodennäköisenä 10 vastaajaa. Melko todennäköisenä sitä piti neljä vastaaja, ja kolme ei osannut sanoa kantaansa. Kaikki vastaajat (13) pitivät tätä vaihtoehtoa melko tai erittäin epämieluisana. Kuten edellisessä kysymyksessä, kaavoituksen todettiin estävän tämän kaltaisen vaihtoehdon ja alueen säilyvän nykyisten suunnitelmien kaltaisena. Kuitenkin myös tämän väittämän kommentteissa näkyi mielikuva ”Turun taudista”, ja se nähtiin epävarmuus- ja uhkatekijänä, kuten alla olevista kommentteista voi huomata. (Delfoi-kierros I.)

turkulaisen politiikan tuntien tämä on todellinen vaaratekijä

Suojelun tason muuttuminen tuohon suuntaan ja tuohon mittaan tuntuu erittäin epätodennäköiseltä ja jopa mahdottomalta... mutta eihän sitä koskaan voi tietää, mitä nk. pitkässä juoksussa tapahtuu.

Toivon todellakin, että näin ei ole, mutta pahoin pelkään, ettei vaihtoehto ehkä niin kovin epätodennäköinen kuitenkaan ole - ainakaan pitkällä aikavälillä.(Delfoi-kierros I.)

Myös kyselyn lopun vapaassa kommentoinnissa oli jätetty turkulaista rakennuspolitiikkaa koskeva mielipide:

Kommentoin kokonaisuutena:Turussa ei mikään uusi ajattelu saa jalansijaa, täällä ollaan jysähdytty 1970-luvulle. Vanhoilla rakennuksilla on vain museoarvoa ja jos suojellaan jotain, niin sitten kiinteistönomistajalle pitää antaa mahdoton rakennusoikeus viereen, joka on niin rumaa ja MRL:n (maankäyttö- ja rakennuslain vastaista), siksi uskon vain huonoihin vaihtoehtoihin:a. Talot jätetään lahomaan ja rapistumaan b. Puutalot puretaan ja rakennetaan uusia karmeita töttöriitä. Ongelmana on myös se, että kun valtion on yhtiöittänyt kiinteistönsä (Senaattikiinteistöt) , niin ne toimivat kuin mikä bisnes tahansa, vaikka nuokin rakennukset on maksettu ja kuoletettu moneen kertaan veronmaksajien rahoilla. Valtio voi antaa kiinteistöt jollekin säätiölle/yhdistykselle, jossa olisi useita tahoja, jotka laittaisivat kulttuuri- ja pienyrityskeskuksen pystyyn. Niin ei tule käymään, koska pitää tulla ”tuottoa” valtion kiinteistöyhtiölle. (Delfoi-kierros I.)

Erään vastaajan mukaan Turku on kuitenkin tehnyt Kansallisen kaupunkipuistohakemuksen, jossa Ruissalosta alkava kaupunkipuisto jatkuu Turun linnan alueelta Aurajoen rantoja pitkin aina Puolalanpuistoon. Laki kansallisesta kaupunkipuistosta edellyttää eheää kaupunkisuunnittelua, ja tämän vuoksi Kakolanmäen täyteen rakentaminen katsotaan mahdottomaksi. Vastaajat toivoivat alueen pysyvän puistomaisena ja avarana sen luonto- ja kulttuuriarvojen vuoksi. Liian tiheästi rakennettuna alueen koettiin kadottavan charmia. Kakolanmäki katsottiin tärkeäksi niin kaupunkikuvallisesti kuin rakennushistoriallisestikin. Puistoaluetta toivottiin hyödynnettävän esimerkiksi konserttien järjestämisessä, ja alueen säilymiseen on panostettava muutenkin: ”Ei enää Turun-tautia vaan sen sijaan kulttuuriturku, pysyvä kulttuuripääkaupunki.” (Delfoi-kierros I.)

7.5 Matkailu ja Kakolanmäki

Kakolanmäki on tunnettu osa Turun kaupunkikuvaa, ja sitä hyödynnetään nykyisin myös jonkin verran matkailumainonnassa, esimerkiksi Turku Touringin sivuilla.

Kakolanmäki ja sen vankilat kiinnostavat ihmisiä edelleen, vaikka mäellä ei järjestetä kiertokäyntejä tai muuta matkailutoimintaa tällä hetkellä.

Kakolanmäen vankiloihin järjestettiin muutaman tunnin mittaisia kiertokäyntejä kesäkausina vuodesta 2008 alkaen: Ihmiset pääsivät tutustumaan ennen suljettuna olleeseen vankila-alueeseen (sähköposti Turku Touringin Teemu Vappulalta 17.11.2011). Kierrokset keskittyivät pääosin Kakolan eli keskusvankilan rakennuksiin, mutta myös lääninvankilassa vierailtiin pikaisesti, lähinnä vankilan kirkkoon tutustuen. Kiertokäynti ei ulottunut lainkaan vankimielisairaalaan ehkä sen vuoksi, että kierros olisi venynyt liian pitkäksi. Vuoden 2011 lokakuussa järjestettiin viimeiset Kakola-vierailut (Www47).

Kierrokset olivat erittäin suosittuja, ja niillä vieraili vuosien aikana noin 43 000 kävijää. Vuoden 2011 lokakuussa järjestettiin viimeiset kiertokäynnit ja tämän jälkeen Kakolanmäellä alkoivat rakennus- ja remontointityöt. Turun Sanomien mukaan kysyntää vankilakierrokselle on riittänyt loppumetreille saakka. (sähköposti Teemu Vappulalta 17.11.11; Www47.)

Kakola on vankiloista tunnetuin. Sen mainitaan usein olleen nimenomaan pitkäaikaisvankien sekä rikoksen uusijoiden paikka, ja näin ollen maine on erilainen kuin esimerkiksi lääninvankilan. Vankilakierroksella kerrottiin alueen historiasta ja tarinoita Kakolan tunnetuista vangeista, kuten häjy *Matti Haapojasta* ja huijari *Pertti Ylermi "Kreivi" Lindgrenistä*. Näitä nimiä Turku Touring käyttää myös Kakolanmäen esittelypuheessa Internet-sivuillaan. (Www48.)

Kakolanmäkeä ja usein nimenomaan keskusvankilaa on hyödynnetty myös muuten kuin matkailukierroksilla, ja se on toiminut erilaisten elokuvien ja televisiosarjojen tapahtumapaikkana. Vuonna 2011 ilmestyneen Vares-elokuvan ”Sukkanauhakäärme” vankilakohtaukset on kuvattu Kakolassa (Www49). Lisäksi siellä on kuvattu myös Hella Wuolijosta kertovaa Hella W -elokuvaa. Elokuvasa Kakola esitetään Katajanokan vankilana, joka on hotelli nykyisin. (Www50.) Kakola on toiminut kulisseinä myös muulle toiminnalle. Kakolassa kuvattiin vuonna 2010 TV2:n sarja Kakola, jossa kuusi rikoksen poluille ajautumassa olevaa nuorta joutuu Kakolaan yhdeksäksi päiväksi

kokemaan, millaista vankilaelämä on (Www51). Sarjalle on kuvattu jatkokausi, joka tuli televisiosta vuonna 2012.

Kakolanmäki on ollut yhtenä osana Turku 365 -tapahtumaa, jossa kerättiin kaupunkilaisilta yli 4000 ehdotusta ja toivetta koskien Kakolanmäen tulevaisuutta. Näiden ehdotusten pohjalta järjestettiin Kakolasta kajahtaa -huutotyöpaja, jossa huutokuorolaiset huusivat ilmoille saatuja ehdotuksia Kakolanmäellä. (Www52.) Turku 365 on julkinen kaupunkitaidekokonaisuus, jossa on oli 130 teosta (Www53). Tapahtuma oli osa vuoden 2011 Turun kulttuuripääkaupunkivuotta.

Vankilassa on järjestetty vuosina 2010 ja 2011 Kakola goes Halloween -tapahtuma, eli Kakolan oma kummituskierros, joka yhdistelee kauhua ja sirkusta. Järjestäjinä tapahtumassa ovat olleet muun muassa Turku Touring ja SirkusUnion. Järjestäjien mukaan tapahtuman ei ollut niinkään tarkoitus kertoa Kakolan historiasta, kuin luoda yleisölle kokemuksia. (Www55; Www56.) Myös lääninvankilan tiloja on hyödynnetty jonkin verran, ja lääninvankilan kirkossa on järjestetty kuorokonsertteja (Www54).

Kakolasta kertova rockmusikaali nimeltä Kakola ilmestyi vuoden 2012 helmikuussa. Musikaali on tehnyt yhteistyötä Vankilat murroksessa -projektin kanssa ja hyödyntänyt Kulttuurien tutkimuksen arkistoon taltioituja vankilamateriaaleja. Aitousnäytelmän puheeseen on haettu Leo Lipsosen tekemästä pro gradusta *Vankilaslangin sanakirja*. Lisäksi yhteistyötä on tehty Turku Touringin kanssa; Turku Touring on koonnut Kakola-musikaalin Internet-sivuille muutamia pieniä tarinoita ja urbaanilegendoja vankilan muurien sisäpuolelta. Musikaalin mainosteksti käyttää hyväkseen kauhteemaa: ”Jos Kakolan seinät osaisivat puhua, virtaisivat Alibin tilaajat muurien juurelle kuin pyhiinvaeltajat Jerusalemiin. Karuja tarinoita riittää. Tämä on niistä yksi.” (Kakola 2012).

Kakolalla on samankaltainen pelottava maine, kuin Turun lähistöllä sijaitsevalla Seilin saarella, joka on ollut spitaalisten ja mielisairaiden eristyspaikka. Myös Seilistä käytetään Turku Touringin sivuilla ”pelottelevaa” ja kauhulla maalailevaa kuvaa. Vankilasta rakennetaan turisteja kiinnostavaa kohdetta kuuluisilla vangeilla sekä kertomuksilla vankien pakoyrityksistä ja vankilaelämän karuudesta. Kiertokäynneillä

Kakolanmäelle luotiin halutunlaista historiaa korostamalla toisia asioita ja häivyttämällä toisia. Näin turistikierroksesta tehdään mielenkiintoisempi ja samalla kilpaillaan toisten kohteiden kanssa vierailijoista ja yleisöstä.

Delfoi-paneelissa Kakolanmäen kohoamista matkailulliseksi nähtävyydeksi Turun linnan tapaan pidettiin usean (10) vastaajan mielestä melko tai erittäin todennäköisenä, ja muutama (5) piti sitä melko epätodennäköisenä. Lähes kaikki vastaajat pitivät tulevaisuuskuvaa melko tai erittäin toivottavana; ainoastaan yksi vastaaja ei osannut sanoa kantaansa. Nähtiin, että matkailuvaltinn syntyminen riippuu paljolti siitä, mitä alueelle tehdään. Epäiltiin, että Kakolanmäestä ei tule Turun linnan vetoista matkailukohdetta, mutta kuitenkin nähtävyys, varsinkin jos matkailu, kulttuuri ja asumispalvelut saadaan yhdistettyä mielenkiintoisesti ja jos asuminen ei pääse mäellä pääosaan. (Delfoi-kierros I.)

Oikein suunniteltuna ja kaikelta tämän päivän tingeltangelilta ehdottomasti suojattuna voi historiallisesta Kakolanmäestä monine sinne sijoitetuine kulttuuri -ym. palveluineen tulla oiva osa viihtyisää jokisuun seutua, johon kuuluu myös asuminen mallikelpoisesti suunniteltuna niin, että historia ja palvelut ovat etusijalla (Delfoi-kierros I).

Myös funikulaaria eli rinnehissiä ehdotettiin rakennettavaksi Kakolanmäelle matkailijoita houkuttelemaan.(Delfoi-kierros I)

Vankilasta kertovan museon perustaminen vankilarakennuksiin nähtiin usean (10) Delfoi-vastaajan mielestä melko tai erittäin todennäköisenä tulevaisuuskuvana, ja muutaman (5) mielestä se oli melko tai erittäin epätodennäköistä. Kuitenkin museon sijoittumista Kakolanmäelle pidettiin selkeästi toivottavana vaihtoehtona; museotoiminnan epätodennäköisenäkin nähneet vastaajat kokivat, että alueella voisi olla pienimuotoista museotoimintaa. Se sai usealta vastaajalta kannatusta esimerkiksi niin, että muutama selli tai pieni osa kustakin rakennuksesta säilyisi alkuperäisessä muodossa. Aiheesta toivottiin myös muistomerkkiä ja näyttelyä, ja alueen ja vankiloiden historian haluttiin jäävän näkyviin. Toisaalta epäiltiin, onko järkevää perustaa toista museota, kun Hämeenlinnassa on vankilamuseo; Kakolanmäen museon tulisi näin olla vain pienimuotoinen, alueeseen keskittyvä. Epäiltiin myös, ettei Turku halua tukea museotoimintaa Kakolanmäellä, koska Turussa on jo muuten kattava museotoiminta.

Tulevaisuuskuvaa piti toivottavana kuitenkin suurin osa (15) vastaajista, joten jonkinlaista museotoimintaa alueella pidetään todennäköisenä ja toivottavana. (Delfoi-kierros I.)

Vankilamuseon perustamisen katsottiin edistävän Kakolanmäen kehittymistä matkailuvaltiksi. Toisaalta pelkkää museota ei nähty tarpeeksi merkittävänä ja suurena toimijana tuomaan alueelle matkailijoita. Yhteistyö eri tahojen välillä koettiin tärkeäksi, ja vain yksittäisen toimijan tai toiminnon mahdollisuus tuoda alueelle matkailijoita katsottiin heikoksi. Pelkästään matkailuun keskittymistä ei pidetty järkevänä, koska Turun matkailijamäärät todettiin liian pieniksi ja epäiltiin myös, että Kakolanmäki saattaisi matkailukohteena viedä matkailijoita muilta kohteilta. Lisäksi nähtiin, että alueelle saattaisi tulla ennemminkin liiketiloja ja asumista kuin matkailua. (Delfoi-kierros I.)

Lähes kaikki vastaajat pitivät todennäköisenä, että Kakolanmäkeä on kehitetty yhdessä matkailualan kanssa ja Turun kaupunki käyttää Kakolanmäkeä omassa mainonnassa ja alueella järjestetään turistikiertoja. Vain yhden vastaajan mielestä tulevaisuuskuva on melko epätodennäköinen. Kommenteissa todettiin, että kaikkea edellä mainittua on jo suunniteltu. Kaikki vastaajat näkivät tämän tulevaisuuskuvan melko tai erittäin toivottavana. Alueen moninaisen käytön ja hyödyntämisen todettiin olevan tärkeää, koska muuten se ei voi olla vetovoimatekijä. Kakolanmäen kohtuullista hyödyntämistä matkailussa opastettujen kierrosten avulla pidettiin hyvänä ideana. (Delfoi-kierros II.)

Kakolanmäen muodostuminen kansainväliseksi nähtävyydeksi jakoi mielipiteet puoliksi asian puolesta (6) ja vastaan (6). Epäiltiin, onko alue niin erikoinen, että se kiinnostaisi ulkomaisia turisteja. Mietittiin myös, mahtaisiko alue kiinnostaa muita kuin turkulaisia, vaikka se on alueena mielenkiintoinen. (Delfoi-kierros II.)

en ainakaan itse keksi, mikä siellä olisi niin erikoista, että se olisi kansainvälisesti tunnettu - toki aina jossain määrin ulkomaalaisia turisteja voi paikalle eksyä. Esim. Långholmenin vanha vankila-alue Tukholmassa on mielenkiintoinen Mälaren-järven saarella, mutta ei sekään mikään kansainvälinen nähtävyys ole. (Delfoi-kierros II.)

Tämä vaihtoehto nähtiin useimpien (9) vastaajien mielestä toivottavana tulevaisuuskuvana. Kommenteissa todettiin, että Turun pitäisi ensin pyrkiä olemaan kansainvälinen nähtävyys, ennen kuin yhdestä yksittäisestä alueesta voi tulla sellainen. Kakolanmäen kuitenkin toivottiin houkuttelevan turisteja, varsinkin jos alueeseen osataan panostaa. Myös vanhojen rakennusten ja historian oletettiin kiinnostavan turisteja: ”Onhan se hyvä, jos turisteille jää muutakin katsottavaa kuin purettujen talojen tontteja.” (Delfoi-kierros II.)

Funikulaarin rakentamisesta mäellä on puhuttu lehdissä jonkin verran (esim. Kangasniemi 2011, 4), ja rinnehissin sijoittumista Linnankadulta Kakolanmäelle nousevaksi on selvitetty myös kaavoituksessa. Vastaukset tulevaisuuskuvan todennäköisyydestä jakaantuivat melko tasan. Funikulaaria mäellä piti melko tai erittäin epätodennäköisenä viisi vastaajaa, ja melko tai erittäin todennäköisenä kuusi vastaajaa. Kommenteissa epäiltiin funikulaarin vetovoimaisuutta: ”Olen monia funiculareja käyttänyt ja tämä olisi kyllä lyhyimpiä ja loivimpia nousuja sille, joten en koe sitä kovin vetovoimaisena.”(Delfoi-kierros II.)

Kuitenkin vastaajien mukaan hissi lisäisi Kakolanmäen saavutettavuutta jalankulkijoille ja huonosti liikkuville, vaikka hintaa epäiltiin toteutuksen kannalta liian kalliiksi: ”Olisihan se kiva, vaikka nousumatka ei nyt päätä huimaavan pitkä olekaan. Noita funiculareja on maailmalla vaikka kuinka, sopisi hyvin meillekin. Jos vain joku muu maksaisi kuin turkulaiset veronmaksajat.” Vain yksi vastaaja näki tulevaisuuskuvan melko epämieluisana; muut vastaajat näkivät tulevaisuuskuvan melko tai erittäin toivottavana. Kaksi vastaajaa ei ollut varma, onko tulevaisuuskuva mieluisa vai epämieluisa; ainakin toisen vastaajan mielestä funikulaari olisi hyvä alueen saavutettavuuden kannalta, mutta hankkeen kalleus hieman epäilytti. (Delfoi-kierros II.)

8. KAKOLANMÄEN TULEVAISUUS 2025

Tässä työssä olen pohtinut Kakolanmäen vankila-alueen tulevaisuutta. Metodina olen käyttänyt tulevaisuudentutkimuksen Delfoi-menetelmää, jonka avulla olen kartoittanut, millaisena vastaajat näkevät Kakolanmäen tulevaisuuden ja millaiseksi he toivoisivat sen kehittyvän. Delfoi-paneelin tarkoituksena ei ole ennustaa tulevaisuutta, vaan luoda erilaisia tulevaisuuskuvia ja avustaa miettimisessä, millaiseksi tulevaisuus halutaan muovata. Paneelin tarkoituksena on olla pikemminkin tulevaisuuden tekemisen väline, jota voidaan käyttää apuna saavuttamaan haluttu tulevaisuus. Paneelin vastaajat määrittävät merkittävästi, mitä teemoja he nostavat esiin. Erilaisilla vastaajakokoonpanopainotuksilla paneeli olisi muodostunut erilaiseksi. Vastauksista nostin esiin erilaisia teemoja ja aiheita, kuten kenellä on oikeus käyttää kaupunkitilaa, ja kuinka merkittävänä Kakolanmäki nähdään turkulaiselle identiteetille. Myös termi ”Turun tauti” nousi esiin useissa vastauksissa, ja sen oletettiin vaikuttavan negatiivisesti alueen kehitykseen, jolla pyritään kaikkia kaupunkilaisia palvelemaan viihtyisään ympäristöön.

Paneelin osanottajiksi pyysin useita eri tahoja, joiden katsoin olevan tekemisissä mäen tulevaisuuden kanssa, aina alueen suunnittelijoista ja museoalan henkilöistä matkailualaan ja yrittäjiin. Paneelin osanottajamäärä jäi alhaisemmaksi kuin odotin, vaikka olin odottanut osan vastaajista pudottautuvan pois joka tapauksessa. Paneelin ensimmäisellä kierroksella vastaajamäärä putosi puoleen, ja suuri vastaajakato tuli yllätyksenä. Suuremmalla vastaajamäärällä olisi luultavammin tullut monitahoisempia sekä erilaisia vastauksia, ja eroja eri vaihtoehtojen välillä olisi näkynyt voimakkaammin. Koen kuitenkin, että saamani vastaukset olivat hyviä analyysiä vasten.

Aineistona olen käyttänyt erilaisia kaava- ja havainnekuvia, joissa on esitelty Kakolanmäen uutta kaavaa sekä erilaisia käyttötarkoituksia vanhoille vankilarakennuksille. Olen hyödyntänyt aiheesta julkaistua uutisointia, jossa on kerrottu mäen suunnitelmista ja niiden edistymisestä.

Kaupunkikuva on jatkuvassa muutoksessa, uusia rakennuksia rakennetaan ja vanhoja puretaan uusien tieltä. Monet tilat ovat olleet aikaisemmin käytössä, johon ne eivät enää nykyisin sovi, joten uuden käytön keksiminen tiloille on tullut aiheelliseksi. Vanhoilla rakennuksilla on arvoa kulttuurihistoriallisesti, ja niitä pyritään muokkaamaan uuteen käyttöön sopiviksi suojelumääräykset huomioon ottaen. Kakolanmäen rakennukset kuuluvat Museoviraston inventointiin ”Merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt”, ja ne ovat suojeltuja muutamaa uudempaa asuintaloa ja varastorakennusta lukuun ottamatta. Vankilatoiminnan loppuminen rakennuksissa on pakottanut keksimään uutta käyttötarkoitusta vanhoille, osittain 1800-luvulta oleville rakennuksille. Rakennukset ovat kokeneet niiden toiminnan aikana monia muutoksia, kuten koko vankeinhoidon toiminta. Vanhoja vankilarakennuksia on uudistettu usein, mutta silti tilat koetaan vanhanaikaisiksi ja sopimattomiksi vastaamaan nykyajan vankeinhoidon tarpeita. Uuden vankilan valmistuminen vuonna 2007 tyhjensi koko Kakolanmäen vangeista ja työntekijöistä.

Useissa kaupungeissa on hyödynnetty vanhoja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia uudessa käytössä. Turussa radiotehdas ASA:n rakennuksista on tehty Åbo Akademin toimitiloja ja Manillan köysitehtaaseen on remontoitu erilaisten kulttuuritoimijoiden tiloja. Tampereella Finlaysonin laaja tehdasalue on otettu uuteen käyttöön, ja Helsingissä Katajanokan entinen vankila on muutettu hotelliksi, joka hyödyntää mainonnassa myös vankilamenneisyyttä. Usein vanhoja tiloja on hyödynnetty uudestaan jonkinlaisessa kulttuurikäytössä. Tämänlaista käyttötarkoitusta toivottiin ainakin osittain myös Kakolanmäen rakennuksille. Vastauksissa kuitenkin toivottiin, että alue olisi mahdollisimman monipuolisessa käytössä ja siellä olisi niin asuntoja, kulttuuritilaa kuin kaupallisia palveluja tekemässä toiminnasta kannattavaa.

Harri Anderssonin mukaan vanhojen alueiden uusiokäytössä korostuvat yleensä asuminen, palvelutoiminnot ja kulttuuri. Näin pyritään luomaan keskiluokkaiselle väestönosalle sopivia kiinnostuksenkohteita. Samanlaisia uudistuksia suunnitellaan Kakolanmäelle. Alueelle on tulossa paljon uutta asuinrakentamista, ja vanhoja rakennuksia suunnitellaan remontoitavan korkealuokkaisiksi asunnoiksi ja erilaisiin palvelutoimintoihin, kuten kaupoiksi ja ravintoloiksi. Kakolanmäelle toivotaan

muodostuvan oma ”brändi”. Anderssonin mukaan tämä on tärkeää, jotta paikat voivat profiloitua eri tavoin ja erottua muista samanlaisista paikoista, jotka kilpailevat turisteista, asukkaista tai tapahtumista. (Andersson 1997, 114–117).

Erilaisia suunnitelmia Kakolanmäen vankilarakennuksiin on tehty, mutta suunnitelmat ovat vasta toteuttamisvaiheessa. Alueelle on kaavoitettu paljon uudisrakennuksia asuinkäyttöön, ja vanhoihin rakennuksiin on suunniteltu niin asuntoja, hotellia kuin kaupallisia palveluita. Vankilarakennukset ovat suojeltuja, mikä asettaa haasteita niiden käytölle ja muokkaamiselle esimerkiksi asuinkäyttöön. Vaikka sisätiloja on uudistettu usein aikaisemmin, on vankilarakennuksen muokkaaminen toiseen käyttöön silti vaivalloista. Pienet sellit ilman saniteettitiloja vaativat suuria muutoksia, samoin pienet ikkunat, joiden muokkaaminen vaatisi remonttia, mihin ei välttämättä saisi Museoviraston hyväksyntää. Tasapainoilu historiallisen rakennuksen säilyttämisen ja toisaalta nykyaikaisten vaatimusten välillä saattaa olla hankalaa, ja kustannukset muutoksista voivat nousta suuriksi. Kuitenkin alueen historia antaa sille lisäarvoa, jota uudemmilla alueilla ei ole. Vanhat puutalot ja rakennukset ovat nousseet uudestaan suosituiksi, ja aikaisemmin huonomaineiset työväenasuinalueet ovat suosittuja keskiluokkaisia asuinalueita. Esimerkiksi Kokkolan ja Tammisaaren vanhat puutaloalueet ovat haluttuja asuinkohteita nimenomaan niiden historian vuoksi. Myös Kakolanmäki on osa gentrifikaatioprosessia. Alueen tyhjennyttyä vangeista on alueelle suunniteltu korkealuokkaista asumista sekä uusia asuintaloja.

Kakolanmäkeä on hyödynnetty monella tavalla vankilatoiminnan loppumisen jälkeen. Sitä on käytetty erilaisten elokuvien ja sarjojen kulisseinä, ja siitä on tehty oma musikaali. Kakolanmäellä on asema Turun kaupunkikuvastossa tuomiokirkon ja Turun linnan kanssa. Delfoi-paneelin vastaajat näkivät alueen tärkeänä osana turkulaisten kaupunki-identiteettiä, ja alueen nähtiin kiinnostavan myös matkailijoita. Vankilaan on virrannut ihmisiä ihmettelemään ennen suljettuna ollutta aluetta, ja alueella on järjestetty lukuisia kiertokäyntejä. Delfoi-vastaajat kokivat, että Kakolanmäestä voisi muodostua Turulle uusi matkailukohde, jos alueen rakennussuunnitelmat toteutetaan oikein ja Kakolanmäkeä aletaan hyödyntää enemmän myös matkailupuolella.

Useissa Delfoi-paneelin kommentteissa nousi esiin kysymys, kenellä on oikeus käyttää ja suunnitella kaupunkitilaa. Monet vastaajat pelkäsivät ahneuden pilaavan Kakolanmäen ilmeen, jos se rakennettaisiin liian täyteen tai vanhat rakennukset remontoitaisiin vain taloudelliseen käyttöön. Pelättiin myös ”Turun taudin” iskemistä, eli vanhojen talojen tuhoamista uudisrakennusten tieltä, ja sen nykyisen olemuksen katoamista. Sama huoli oli myös mielenosoittajilla, jotka kokoontuivat Kakolanmäelle vastustamaan nykyisiä alueelle olevia suunnitelmia. Usein suunnittelijoiden ja alueen asukkaiden tai sitä käyttävien välissä on kuilu. Suunnitelmia esitellään yleisölle, kun ne ovat pitkälle tehtyjä, eivätkä asukkaat koe voivansa vaikuttaa suunnitteluprosessiin. Suunniteltu kaupunki nähdään virallisena tulkintana ja siten parempana kuin vaihtoehtoiset suunnitelmat. Usein esimerkiksi suunnittelijan ja maallikon oikeus puhua kaupungista, sen suunnittelusta ja suunnittelun mahdollisista ongelmista on erilainen, ja asiantuntijatieto määritellään automaattisesti paremmaksi ja oikeammaksi tiedoksi.

Olen muokannut Delfoi-paneelin vastauksista toimenpide-ehdotuksia, joita voidaan käyttää Kakolanmäen kehittämisessä. Ehdotukset tuovat esiin, millaiseksi Delfoi-vastaajat haluaisivat Kakolanmäen kehittyvän.

1. Kakolanmäestä toivottiin luotavan matkailuvaltti Turulle. Jotta tämä tulevaisuuskuva saavutettaisiin, aluetta pitäisi kehittää yhdessä matkailu- ja museoalan kanssa. Kakolanmäen historiaa tulisi tuoda esiin, ja alueella voisi olla pienimuotoista museotoimintaa: esimerkiksi osa selleistä voitaisiin jättää ennalleen, ja alueelle voisi tulla historiasta kertovia opastuksia tai opastetauluja.

2. Alueen toivotaan säilyvän kaikkien käytössä olevana avoimena tilana. Puistoaluetta toivottiin hyödynnettävän erilaisia tapahtumia ja konsertteja järjestämällä. Tapahtumat tekisivät Kakolanmäkeä tunnetummaksi ja helpommin lähestyttäväksi. Kulttuuritoimintojen – kuten teatterin, gallerioiden ja taidetoiminnan – katsottiin sopivan tiloihin hyvin. Nämä toiminnot tukisivat myös Kakolanmäen kehittymistä matkailuvaltiksi.

3. Alueella pitää olla myös kaupallisia toimintoja, kuten ravintoloita ja kauppoja, jotka houkuttelevat ihmisiä. Aluetta ei kuitenkaan tulisi kehittää vain yritystoiminnan

näkökulmasta, vaan alueen toiminnan olisi oltava monipuolista. Taloudelliset seikat tulisi ottaa huomioon suunnittelussa, mutta ne eivät saisi olla ainoa alueen kehittämistä ohjaava tekijä. Historian toivottiin näkyvän alueen suunnittelussa ja siellä olevissa toiminnoissa.

4. Asuntojen rakentamista alueelle pidettiin tärkeänä alueen elävänä pysymisen kannalta; se tukee myös muuta toimintaa alueella. Kuitenkin rakentamisen toivottiin sopivan paikan henkeen ja historialliseen miljööseen. Asuntojen ei tulisi liiaksi rajoittaa Kakolanmäen käyttöä muihin tarkoituksiin tai ihmisten kulkemista alueella. Alueen toivottiin myös säilyvän puistomaisena uudisrakennuksista huolimatta.

5. Kakolanmäki koetaan tärkeäksi asiaksi turkulaisen identiteetin kannalta, ja se koetaan osaksi turkulaista kulttuurimaisemaa. Lähtökohdat alueen matkailullisen ja kulttuurisen kehittämisen suhteen ovat hyvät. Aluetta voitaisiin hyödyntää Turun matkailumainonnassa, ja alueelle voitaisiin luoda oma imago, jolla houkuteltaisiin matkailijoita. Kiertokäynnit ovat osoittaneet, että ihmisillä on kiinnostusta mäkeen ja alueen historia kiinnostaa vierailijoita. Aluetta ei saisi rakentaa liian tiiviiksi, jotta puistomaisuus säilyisi ja ihmiset viettäisivät siellä aikaa. Alueelle pitäisi saada korkeatasoisia ravintoloita ja kauppoja, jotka houkuttelisivat turisteja ja kaupunkilaisia vierailuille.

6. Kaupunkia suunniteltaessa kaupunkilaisten mielipiteitä tulisi ottaa paremmin huomioon. Usein koetaan, että kaupunkilaisilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa omaan asuinympäristöönsä ja suunnitelmat ovat pitkälle valmisteltuja, ennen kuin niihin on mahdollisuus vaikuttaa. Ajatus "Turun taudista" elää edelleen vahvana, ja tästä ajatusmallista tulisi päästä eroon kaupunkilaisia kuuntelemalla ja keskustelemalla. Kakolanmäen tulevaisuudessa nähtiin paljon potentiaalia suosituksi ja viihtyisäksi kohteeksi muodostumiseen. Kuitenkin pelättiin vahvasti, että suunnittelijat pilaavat alueen eivätkä ota ihmisten toiveita mäen suunnittelussa huomioon. Aukkaiden osallistaminen kaupungin suunnitteluun sekä laajempi tiedottaminen tulevista suunnitelmista auttaisivat osaltaan hälventämään mielikuvaa niin kutsutusta Turun taudista.

Aiheesta olisi kiintoisaa tehdä jatkotutkimus vuonna 2025 ja katsoa tällöin, ovatko Kakolanmäkeä koskevat tulevaisuusarviot osuneet oikeaan. Onko alueelle rakennettu suunnitellut asuintalot, ja onko vanhat rakennukset saatu niille suunniteltuun käyttöön? Entä onko rakennuksiin remontoitu kulttuuritiloja ja museo, vai seisovatko tilat edelleen tyhjillään? Onko Kakolanmäestä tullut vireä asumisen ja kaupallisten toimintojen paikka, josta myös matkailijat ovat kiinnostuneita, vai onko mäen rakentaminen edelleen kesken? Suojelumääräykset määrittelevät rakennusten muutoksia merkittävästi, ja uuden ja vanhan yhteensovittamisen tulokset tulevat varmasti olemaan kiinnostavia. Olisi myös mielenkiintoista seurata, otetaanko vuonna 2025 enemmän huomioon muidenkin kuin suunnittelijoiden ja alueen tai rakennuksen omistajan mielipide, varsinkin jos on kysymys kaikkia kaupunkilaisia koskevasta tilankäytöstä. Ehkä termi Turun tauti on jäänyt historiaan ja ihmiset kokevat, että vanhoja rakennuksia arvostetaan Turussa ja myös kansalaisten näkemykset alueen suunnittelussa pääsevät entistä paremmin kuuluviin.

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet:

Delfoi-paneeli, kierrokset I ja II. Tekijän hallussa.

Vappula, Teemu: Kakolanmäen kiertokäynnit. Vastaanottaja: Anne Nieminen. Lähetetty 17.11.2011. Yksityinen sähköpostiviesti. Tekijän hallussa.

Kulttuurien tutkimuksen arkistot, TYKL-kokoelma, Turun yliopisto:

Hakamäki, Harri s.a. Historiikki Kakolan vankilasta. TYKL-arkisto, Turun yliopisto. TYKL/spa/589a-c.

Nieminen, Anne 2009. *Joka kuritta kasvaa, se kunniatta kuolee -rangaistusjärjestelmien muutos vankiloissa 1940-luvulta 2000-luvulle*. Pro seminaari -työ. TYKL-arkisto, Turun yliopisto TYKL/kk/2638.

Valokuvat:

TYLK/dg/2121. Kakolan vankilan aurbunilainen eli yösellisosasto. Kuvaaja: Jussi Lehtonen, 2009

TYKL/dg/2182 Philadelphialainen- eli päiväselliosasto. Kuvaaja: Jussi Lehtonen, 2009

TYKL/dg/2266 Entinen keittiörakennus päivä- ja yösellejä vastapäätä. Kuvaja: Jussi Lehtonen, 2009

TYKL/dg/2388 Vankimielisairaalan käytävä. Kuvaaja: Jussi Lehtonen, 2009

TYKL/dg/2565 Vankimielisairaala muurin sisältä kuvattuna. Rakennuksen vasemmassa reunassa sijaitsee sisäänkäynti. Kuvaaja: Jussi Lehtonen, 2009

Kirjallisuus:

Andersson, Harri (toim.)1990. *Teollisuustilan uuskäyttö Turun kaupunkikeskustassa*.
Turku: Turun kaupunki.

Andersson, Harri 1993. *Rakennettu ympäristö - Kaupunkirakentaminen modernina projektina*. Turku: Turun yliopisto.

Andersson, Harri 1997. Kulttuuri ja paikan politiikkaa kaupunki uudistuksessa. Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela, Sirpa Tani (toim.) *Tila, paikka ja maisema - tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. 107–128. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Anshelm, Jonas 1993. *Inledning. I: Modernisering och kulturarv. Essäer och uppsatser*. Stockholm: Brutus Östling Bokförlag.

Anttila, Veikko 1997. Kansatiede - kansallisesta tieteestä kulttuurin yleisselittäjäksi. Teppo Korhonen & Pekka Leimu (toim.) *Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen*, 11–21. Turku: Turun yliopisto.

Arkkitehtuurikilpailuja 2005. Arkkitehtuurikilpailuja 5/2005. Kakolanmäki Turku. Suomen arkkitehtiliiton julkaisuja. Arkkitehti-lehden irtoliite.

Asemakaava ”Kakola” 2008. Asemakaavatunnus 49/2002. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto.

Asemakaavamuutoksen selostus ”Kakola” 2008. Asemakaavamuutoksen selostus. Turun kaupunki. Tarkistettu 30.4.2008.

Ashworth, Gregory John 1994. From history to heritage - from heritage to industry: in search of concepts and models. John Gregory Ashworth, Peter Larkham (eds.) *Building a new heritage : tourism, culture and identity in the new Europe*, 13–30 London: Routledge.

Bendix, Regina 2000. Heredity, hybridity and heritage from one *Fin de Siècle* to the next. Pertti Anttonen, Anna-Leena Siikala, Stein Mathisen, Leif Magnusson (eds.)

Folklore, heritage politics and ethnic diversity. A festschrift for Barbro Klein. 37–54. Sweden: Multicultural centre.

Dear, Michael & Häkli, Jouni 1998. Tila, paikka ja urbanismi - uuden kaupunkitutkimuksen metodologiaa. *Terra 110*: 59–68.

Eenilä, Jukka 1974. *Port Arthur. Turkulainen työväenkaupunginosa 1900–1920*. Turku: Turun kaupungin historiallinen museo.

Foucault, Michel 1980. *Tarkkailla ja rangaista*. Helsinki: Otava.

Gold, John Robert 1980. *An introduction to behavioral geography*. Oxford: Oxford University Press.

Gordon, Theodore J. 2009: The Delphi method. The Millennium Project, Futures Research Methodology—V3.0 ISBN 978-0-9818941-1-9. millennium-project.org/FRMv3_0/04-Delphi.pdf, luettu 1.10.2012

Haarni, Tuukka 1997. Joustavia tiloja - vallan ja ulossulkemisen urbaania politiikkaa. Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela, Sirpa Tani (toim.) *Tila, paikka ja maisema - tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, 87–106. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Hautamäki, Lauri, Karppi, Ilari & Klemola, Antero 1992. *Alueellisen suunnittelun perusteet*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Häkkinen, Kaisa 2002. Eläin Suomen kielessä. Henni Ilomäki, Outi Lauhakangas (toim.) *Eläin ihmisen mielenmaisemassa*, 26–62. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Jauhiainen, Jussi S. 1995. *Kaupunkisuunnittelu, kaupunkiuudistus ja kaupunkipolitiikka. Kolme Eurooppalaista esimerkkiä*. Turku: Turun yliopisto.

Jauhiainen, Jussi S. 2002. Kaupunkiliikkeet ja kamppailu osallisuudesta kaupunkitilaan. Pia Bäcklund, Jouni Häkli, Harry Schulman (toim.) *Osalliset ja osajat - Kansalaiset kaupungin suunnittelussa*, 125–140. Helsinki: Gaudeamus.

Jokinen, Pekka, Kamppinen, Matti & Raivola, Petri 1995. Riskit yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Matti Kamppinen, Petri Raivola, Pekka Jokinen, Hasse Karlsson (toim.) *Riskit yhteiskunnassa. Maallikot ja asiantuntijat päätöksen tekijöinä* 126–180. Helsinki: Gaudeamus.

Kakola 2004. *Turun Kakolanmäen yleinen kansainvälinen aatekilpailu 26.5 - 20.10.2004*. Arkkitehtikilpailun esite.

Kakola 2012. *Kakola - Rock musikaali Turusta*. Kakola -musikaalin mainosesite.

Kakolanmäki-toimikunnan mietintö, 1989. Oikeusministeriö: Valtion painatuskeskus.

Kangasniemi, Tomi 2011. *Upea funikulaari kruunaisi Kakolan*. Pääkirjoitus, *Turkulainen* 11.6.2011.

Kirshenblatt-Gimblett, Barbara 1998. *Destination culture. Tourism, museums and heritage*. Berkeley: University of California Press.

Klami, Hannu Tapani 1982. *Turun tauti. Kansanvallan kriisi suomalaisessa ympäristöpolitiikassa*. Juva: WSOY.

Korhonen, Teppo 2005. Rakennustutkimus. Pirjo Korkiakangas, Pia Olsson, Helena Ruotsala (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*, 160–183. Helsinki: Ethnos.

Kuusela, Anna 2011. *Kakolanmäen mielenosoitus pidetään tiukoin rajoituksin*. *Turun Sanomat* 2.9.2011.

Kuusi, Osmo 2002. Delfoi-menetelmä. Matti Kamppinen, Osmo Kuusi, Sari Söderlund (toim.) *Tulevaisuudentutkimus: Perusteet ja sovelluksia*, 204–223. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kuusi, Osmo & Kamppinen, Matti 2002. Tulevaisuuden tekeminen. Matti Kamppinen, Osmo Kuusi, Sari Söderlund (toim.) *Tulevaisuudentutkimus: Perusteet ja sovelluksia*, 115–168. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura..

- Kuusi, Osmo 1993. Delfoi-tekniikka tulevaisuuden tekemisen välineenä. Matti Vapaavuori (toim.) *Miten tutkimme tulevaisuutta?*, 132-140. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuksen seura.
- Lahtinen, Rauno 2009: *Turun puretut talot*. Turku: Turun yliopisto.
- Lappi, Tiina-Riitta 2007. *Neuvottelu tilan tulkinnoista: etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lehtonen, Juhani U.E. & Räsänen, Matti 1973. *Kuopion Haapaniemi: Kansatieteellinen tutkimus*. Kuopio: Kuopion isänmaallinen seura.
- Lillbroända-Annala, Sanna 2010. *Från kåk till kulturary: en etnologisk studie av omvärderingen av historiska trädadsområden i Karleby och Ekenäs*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Letto-Vanamo, Pia & Ylikangas, Heikki 1981. Hajapiirteitä laillisen vapaudenriiston ja sen toimeenpanon kehityksestä esiteollisena aikana. Elina Suominen (toim.) *Suomen vankeinhoidon historiaa, osa 1. Katsauksia vankeinhoidon kehitykseen, 37–84*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Lowenthal, David 1998. *The heritage crusade and the spoils of history*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mannermaa, Mika 1991. *Evolutionaarinen tulevaisuudentutkimus. Tulevaisuudentutkimuksen paradigmojen ja niiden metodologisten ominaisuuksien tarkastelua*. Helsinki: VAPK-kustannus.
- McDonoug, Gary 1999. Discourses of the city: Policy and response in posttransitional Barcelona. Setha M. Low (ed.) *Theorizing the city. The new urban anthropology reader*, 342–376. New Brunswick, New Jersey & London: Rutgers university press.
- Metsäranta, Pinja 2010 (toim.) *Linnoista lähiöihin: Rakennetut kulttuuriympäristöt Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Museovirasto ja ympäristöministeriö 2010. Suojellut rakennukset Suomessa.

Määritykset ja kohdejoukon kuvaus. Muistio 8.12.2010.

Nevalainen, Jouko 1960. *Suomen vankilat*. Helsinki: Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto.

Nyberg, Vihtori 1903. *Kakola 1853–1903*. Turku: Åbo tidning kirjapaino Oy.

Onnela, Tapio 1992. *Kakola 1853–1879. Rangaistusjärjestelmän muutoksen ja Turun rangaistusvankilan arkkitehtuuri*. Turku: Turun maakuntamuseo.

Putkonen, Lauri 1988. *Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt*. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Putkonen, Lauri 2001. Kansallismaisemat. Irma Lounatvuori & Lauri Putkonen (toim.) *Rakennusperintömme, Kulttuuriympäristön lukukirja*, 207–209. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Ranta, Mauri 1979. *Vankimielisairaalan historiikki*. Helsinki: Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto.

Ronström, Owe 2008. *Kulturarvspolitik: Visby: Från sliten småstad till medeltidsikon*. Stockholm: Carlsson.

Räsänen, Matti 1997. Kansan kulttuurista ihmisen arkeen. Kansatieteen tutkimuksen suuntauksia toisen maailmansodan jälkeen. Teppo Korhonen & Pekka Leimu (toim.) *Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen*. 21–32. Turku: Turun yliopisto.

Räsänen Matti, Lehtonen & Juhani U.E. 1976. *Kaupunkikansatieteen ongelmia*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Räsänen, Matti (toim.) 1985. *Kaskö: kontinuitet och förändring i en småstad etnologisk perspektiv*. Helsingfors : Svenska litteratursällskapet i Finland.

Sraffans, Aija 2004. *Vaikuttavat asukkaat. Vuorovaikutus ja paikallinen tieto kaupunkisuunnittelun haasteina*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja A29. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

Sinisalo, Jarkko 2001. Vankeinhoidon rakennukset. Irma Lounatvuori & Lauri Putkonen (toim.) *Rakennusperintömme, Kulttuuriympäristön lukukirja*. 148–153. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Suomen vankilat 1993–1994. Helsinki: Oikeusministeriö.

Säilyvien rakennusten käyttö, alue A 2008. Kakola. Havainnekuva. Real projekti, Helin & Co, Senaattikiinteistöt.

Säilyvien rakennusten käyttö, alue B 2008. Kakola. Havainnekuva. Real projekti, Helin & Co, Senaattikiinteistöt.

Säilyvien rakennusten käyttö, alue C 2008. Kakola. Havainnekuva. Real projekti, Helin & Co, Senaattikiinteistöt.

Söderlund, Sari & Kuusi, Osmo 2002. Tulevaisuuden tutkimuksen historia, nykytila ja tulevaisuus. Matti Kamppinen, Osmo Kuusi, Sari Söderlund (toim.) *Tulevaisuudentutkimus: Perusteet ja sovelluksia*, 249–345. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Virtanen, Timo J. 1997. Kirjoitetut kaupunkikuvat. Etnografiaa ja etnografiikkaa. Teppo Korhonen, Pekka Leimu (toim.) *Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen*. 97–130. Turku: Turun yliopisto.

Virtanen, Timo J. 2012. *Etnologi(n)en kaupunki –Urbaani arkielämä tutkimuskohteena*. –Tutkimuskatsauksia-sarja. (online).

<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=335600&nodeid=18632>. Luettu 1.9.2012

Virtanen, Veikko 1944. *Suomen vankeinhoito I 1808–1831*. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Virtanen, Veikko 1946. *Työ- ja ojennuslaitokset irtolaislainsäädännön ja vankeinhoitotoimen kehityksen valossa 1800-luvun puolivälissä*. Helsinki: Eripainos historiallisesta arkistosta XLIX.

Ympäristöministeriö 2009. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja rakennettu kulttuuriympäristö. Muistio 23.12.2009. YM3/533/2009.

Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2011. Kakolanmäen julkiset alueet, yleissuunnitelma. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto 16.2.2011.

Äikäs, Topi Antti 2001. *Imagosta maisemaan. Esimerkkeinä Turun ja Oulun kaupunki-imagojen rakentaminen*. Oulu: Oulun yliopisto.

Äikäs, Topi Antti 1999. Image as icon: Historicity, image management and urban landscape. *Nordia Geographical Publications* 28: 2, 59–67.

Äikäs, Topi Antti 1997. Imagodiskurssit ja kaupunki-käsitekritiikkiä ja kaupunkisuunnittelun uudet työkalut. *Yhteiskuntasuunnittelu* 4/97. 4–16.

Österberg, Dag 1998. *Stadens illusioner*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.

Sähköiset lähteet:

Www1: Senaatti-kiinteistö. <http://www.senaatti.fi/document.asp?siteID=1&docID=862> luettu 19.4.2012

Www2: Rikosseuraamusvirasto. <http://www.rikosseuraamus.fi/37184.htm>, luettu 8.2.12

Www3: Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto> luettu 19.4.2012

Www4: Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_list.aspx luettu 19.4.2012

Www5: Valtion ympäristöhallinto.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=32758&lan=fi> luettu 19.4.2012

Www6: Eduskunta. <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/valiokunnat/valiokunta-tuv01/index.htx> luettu 3.5.2012

Www7: Eduskunta.

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip?\\${base}=erekj&\\${html}=ekjx/ekjx4000&\\${sort}=vpvuosi+desc,aknumero+desc&\\${freetext}=teknologian+arvioin\\$+or+aktyyppi=tuvj&\\${maxpage}=51&\\${snhtml}=ekjx/akxeiloydy](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip?${base}=erekj&${html}=ekjx/ekjx4000&${sort}=vpvuosi+desc,aknumero+desc&${freetext}=teknologian+arvioin$+or+aktyyppi=tuvj&${maxpage}=51&${snhtml}=ekjx/akxeiloydy) luettu 3.5.2012

Www8: Turku Touring. http://www.turkutouring.fi/turku-touringin-organisaatio_fi luettu 3.5.2012

Www9: Turun matkailuakatemia. <http://www.turunmatkailuakatemia.fi/toiminta/> luettu 3.5.2012

Www10: Turun matkailuakatemia. <http://www.turunmatkailuakatemia.fi/jasenyhteisot/> luettu 3.5.2012

Www11: Turkuseura ry. <http://www.turkuseura.fi/index.htm> luettu 6.3.2012

Www12: Meidän Turku ry. <http://www.meidanturku.gofreeserve.com/> luettu 6.3.2012

Www13: Turun seudun kehittämiskeskus.

<http://www.turunseutu.fi/public/default.aspx?nodeid=9020&culture=fi-FI&contentlan=1> luettu 6.3.2012

Www14: Yle Teema. <http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/suojele-minua-ehdotukset> luettu 6.3.2012

Www15: Yle Teema. <http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/suojele-minua-0> luettu 6.3.2012

Www16: eDelfoi-ohjelma. <http://www.edelphi.fi/fi/content/info/>, luettu 27.9.2011

Www17: eDelfoi-ohjelma. http://www.edelphi.fi/fi/content/info/functions/ed_1, luettu 27.9.2011

Www18: eDelfoi-ohjelma. http://www.edelphi.fi/fi/content/info/functions/ed_4. luettu 27.9.2011

Www19: eDelfoi-ohjelma. http://www.edelphi.fi/fi/content/info/functions/ed_5 luettu 27.9.2011

Www20: Turun kaupunki. <http://www05.turku.fi/museo/Arkisto/europa.html> luettu 3.5.2012

Www21: Uusi Kakola. <http://www.kakola.fi/kakola.asp?viewID=2174&newsID=169> luettu 1.2.1012

Www22: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/kotimaa/?ts=1,3:1002:0:0,4:2:0:1:2005-10-13,104:2:333057,1:0:0:0:0:0>: Luettu 27.4.11

Www23: Yle-uutiset.

http://yle.fi/alueet/turku/2011/08/kakolan_puistojen_puolesta_osoitetaan_mielta_2834398.html luettu 5.9.2011

Www24: Facebook.

<https://www.facebook.com/#!/event.php?eid=248028305231851> luettu 30.8.2011

Www25: Turkulainen. <http://www.turkulainen.fi/artikkeli/68384-viikonloppuna-luvassa-viihdyttava-vankilareissu> luettu 7.2.12

Www26: Kaapelitehdas. <http://www.kaapelitehdas.fi/fi/tehdas/historia> luettu 21.2.12

Www27: Manilla. <http://www.manillantehdas.fi/> luettu 28.2.2012

Www28: Manilla.

<http://www.manillantehdas.fi/index.php?page=f58c2021b9d2be2e0cfe0edee371fed> luettu 21.2.12

Www29: Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut

kulttuuriympäristöt. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4095, luettu 28.2.2012

Www30: Turun kaupunki.

<http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=9302&contentlan=1&culture=fi-FI>

luettu 15.2.12

Www31: Turun Sanomat.

<http://www.ts.fi/kulttuuri/113450/Logomo+syntyy+tulipalokiireella> luettu 2.5.2012

Www32: Finlayson. http://www.finlaysoninalue.fi/historiaa_1820-/ luettu 28.2.2012

Www33: Verkatehdas. <http://www.verkatehdas.fi/portal/fi/> luettu 15.2.12

Www34: Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1549 luettu 21.2.12

Www35: Katajanokan vankilahotelli. <http://www.bwkatajanokka.fi/etusivu.html> luettu

15.2.12

Www36: Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/index>, luettu 1.2.2012

Www37: Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx luettu 1.2.2012

Www38: Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/kohteita>, luettu 7.11.11

Www39: Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1848 luettu 28.2.12

Www40: Valtion ympäristöhallinto.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=12201&lan=fi>. luettu 7.11.11.

Www41: Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennusperinto/suojelu>

luettu 22.3.2012

Www42: Museovirasto.

http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/rakennusperinto/suojelu/suunnittelu_ja_kaavoitus

s luettu 23.3.2012

- Www43: Yle Teema. <http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/lansi-suomi> luettu 6.3.2012
- Www44: Turku-Euroopan kulttuuripääkaupunki. <http://www.turku2011.fi/taisteluturusta>, luettu 7.2.12
- Www45: Yle-uutiset. http://yle.fi/uutiset/portsan_palanut_talo_tutkitaan/5852779 luettu 3.5.2012
- Www46: Ilta-sanomat.
<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/Kakolanm%C3%A4ell%C3%A4%20roihusi%20suuri%20tulipalo/art-1288337288963.html> luettu 28.4.2011
- Www47: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kotimaa/269961.html>, luettu 8.11.11
- Www48: Turku Touring http://www.turkutouring.fi/kakolanmaki_fi luettu 17.11.11.
- Www49: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kulttuuri/244189.html> luettu 8.11.11
- Www50: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kulttuuri/91838.html> luettu 28.4.11
- Www51: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kotimaa/150720.html> luettu 28.4.2011
- Www52: Arjen löytöretkeilijät. <http://arjenloytoretkeilijat.fi/turku365/teoksessa-tapahtuu/ulkoilutapahtumia-aikuisten-puuhamaa/> luettu 3.5.2012
- Www53: Arjen löytöretkeilijät. <http://arjenloytoretkeilijat.fi/turku365/> luettu 3.5.2012
- Www54: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kulttuuri/66261.html>, luettu 28.4.11
- Www55: Facebook.
http://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=255809534462897&id=112772685468544 luettu 17.11.11
- Www56: Turun Sanomat. <http://www.ts.fi/online/kotimaa/269961.html> luettu 8.11.11

Www57: Internet-sanakirja.

<http://mot.kielikone.fi.ezproxy.utu.fi:2048/mot/turkuyo/netmot.exe?motportal=80>

LIITTEET

Liite 1

Delfoi-kysymykset

Ensimmäinen kierros

1. Kakolanmäen vankiloissa on valtion tai kunnan virasto/virastoja

Muun muassa verovirastolla on kaavailtu tiloja Kakolanmäen rakennuksista.

2. Kakolanmäen vankiloihin on rakennettu asuntoja

Tällä hetkellä Kakolanmäen ympäristöön on kaavoitettu paljon uudisrakennusta, joissa sijaitseisi asuntoja. Kuitenkaan itse vankilarakennuksiin ei ole tällä hetkellä kaavailtu asuntoja(linkki kaavoitusta käsittelevään uutiseen)

3. Vankilarakennuksissa toimistotilaa yksityisille yrityksille

4. Vankilarakennuksiin saneerataan tiloja kulttuuritoimijoiden käyttöön

taiteilijat, erilaiset järjestöt ja muut toimijat ovat saneet mäeltä käyttöön omia tilojaan. mäestä on tullut järjestöjen ja kulttuuritoimijoiden omaa aluella

5. Kakolanmäen vankiloissa on kulttuuritiloja

esimerkiksi taiteilijoiden työtiloja, teattereita, gallerioita tai museoita

6. Vankilarakennuksiin(seen) perustetaan museo alueen ja vankilan historiasta

7. Kakolanmäestä on kehittynyt Turulle matkailuvaltti.

Mäestä ja sen rakennuksista tulee samanlainen kulttuurinähtävyys kuin Turun linnasta,

8. Mäki ja vankilat on tuotteistettu ja siellä on erilaisia kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoja

Mäellä on yritystoimintaa esimerkiksi kauppoja, toimistoja, käsityöläisiä, tai muita palveluiden tai tuotteiden tarjoajia.

9. Kaikki mäen nykyiset rakennukset on purettu, tai ne ovat muutoin tuhoutuneet

10. Mäellä ja sen rakennuksilla ei ole tärkeää historiallista arvoa, joten niitä voidaan saneerata ja muuttaa tarvittaessa.

11. Mäki on rakennettu **mahdollisimman** täyteen uudisrakennuksia, puistoalue on kokonaan poistettu.

Nykyisessä suunnitelmassa puisto on suojeltu ja siihen ei rakenneta. Suojelun taso saattaa kuitenkin muuttua, ja puisto voitaisiin rakentaa täyteen esimerkiksi siksi, että saataisiin lisää asuntoja keskusta-alueelle.

12. Mäelle on rakennettu uudisrakennuksia

Nykyiselle mäelle on kaavoitettu uudisrakennuksia vanhojen rakennusten viereen, kuitenkin niin että mäen ilme säilyy. Rakentamisen piti olla valmis vuonna 2010, mutta rakentamista ei ole vielä aloitettu.

13. Mäki ja vankilat ovat säilyneet nykyisessä asussaan, eikä niitä ole muutettu merkittävästi.

Mäelle ei ole rakennettu uudisrakennuksia, eikä vanhoja rakennuksia ole otettu uusiokäyttöön millään tavoin. .

14. Mikä tulevaisuus jäi puuttumaan? Kirjoita vapaa kommentti.

Toinen kierros

1. Kakolanmäki on tärkeä osa turkulaisten identiteettiä ja kaupunkikuvaa.

2. Kakolanmäkeä on kehitetty yhdessä matkailualan kanssa ja Turun kaupunki käyttää Kakolanmäkeä omassa mainonnassaan. Alueella järjestetään turistikierroksia.

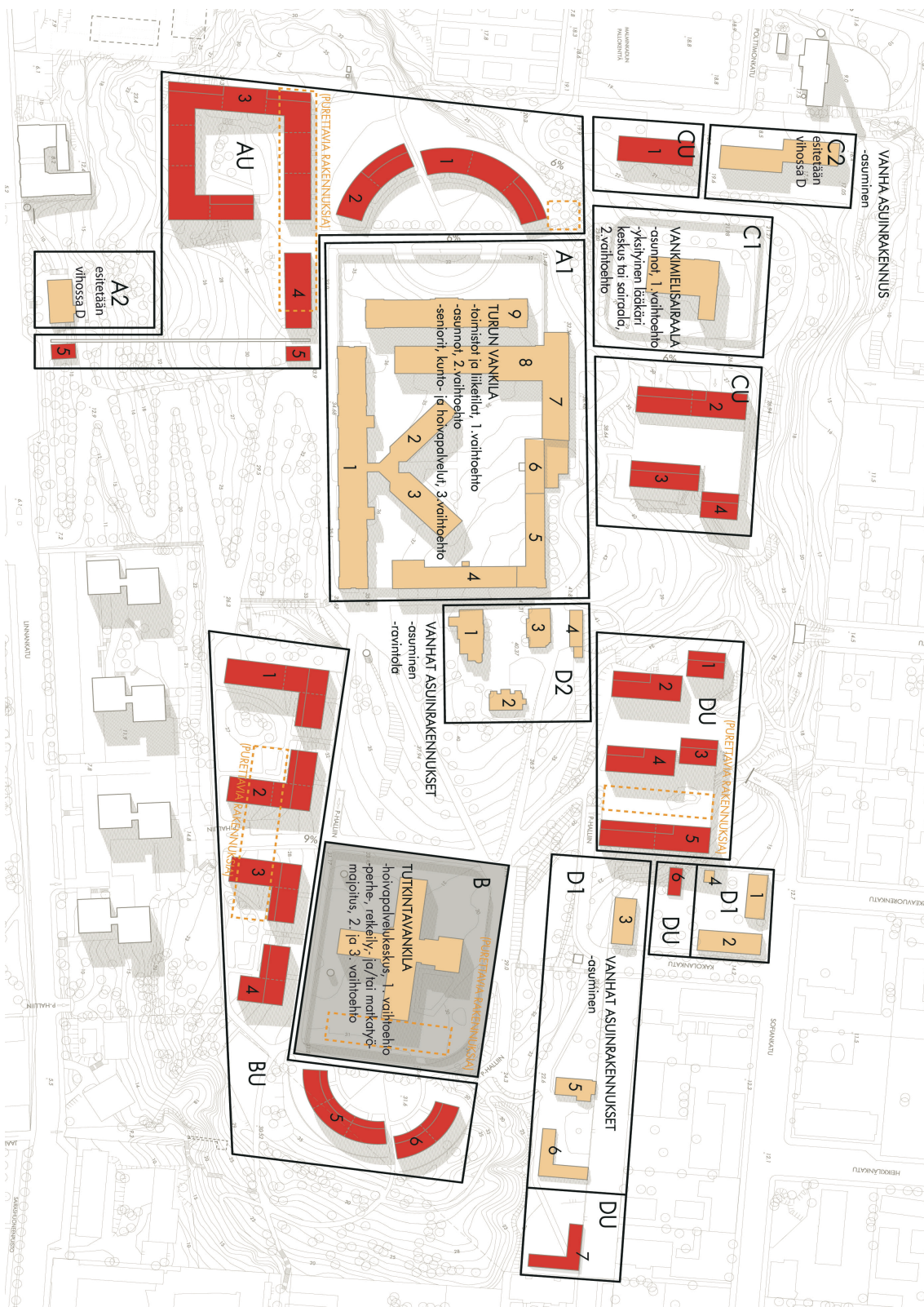
3. Kakolanmäestä tulee kansainvälinen nähtävyys.

4. Kakolanmäelle on rakennettu Funicular eli rinnehissi, joka lisää ihmisten pääsyä alueelle ja elävöittää mäkeä.

5. Vankila-alueella järjestetään ulkoilmatapahtumia, konsertteja tai muita kulttuuritoimintoja.

6. Kakolanmäen louhoksen entinen uimapaikka kunnostetaan, ja se palvelee alueen asukkaita ja muita kaupunkilaisia uima- ja virkistyspaikkana.
7. Mäki avautuu yleiseen virkistyskäyttöön ja alue säilyy puistomaisena ja vehreänä ja on siten kaupunkilaisille mieluinen vierailukohde
8. Vankila-alue on useiden eri tahojen (valtion, yksityisten ja kaupungin) omistuksessa
9. Kakolanmäki on suurimmalta osaltaan yksityisessä omistuksessa
10. Vankilarakennuksissa on opetustiloja esimerkiksi ammattikorkeakoululla tai yliopistolla.
11. Mäestä tulee haluttu kohde yrityksille, ja alueella on useita liikkeitä, yrityksiä ja palveluntarjoajia
12. Vankila-alueella on ravintoloita
13. Mäen alle on rakennettu pysäköintiluola tai pysäköintiluolia
14. Mikä tulevaisuus jäi puuttumaan? Kirjoita vapaa kommentti

Liite 2

Punaisella merkityt rakennukset ovat uudisrakennuksia, vaalean ruskealla merkityt vanhoja vankila-alueen rakennuksia. Katkoviivalla merkityt ovat mahdollisesti purettavia. Kuva: Säilyvien rakennusten käyttö-alueA 2008, 5.